

2016.

Egy kis könnyed marhaság

Haász Irén

ISBN 978-963-12-5933-9

Tartalom

<i>Fantázia Életországban</i>	<i>6</i>
Egy kis könnyed marhaság	7
A bál.....	13
A kísértet	18
Baleknap	24
De hát rokon...!.....	29
Érzékenység	33
Kapcsolat.....	38
Kényszer	43
Mókuserék.....	49
Nőgyógyásznál	52
Nyárikonyha	55
Szabadság.....	62
Szige.....	66
Tanmese	69
Vádolom!	72
A sült csirke.....	75
Amnézia	79
Margit híd, '44.....	84
Mit ér a bizalom?.....	87
Műfene	96
Szerelmem.....	100

<i>Személyesebb dolgaink</i>	<i>103</i>
Csokoládéház	104
Egy igazi pedagógus	107
Fényképek	111
Határtalan iskola.....	117
Luxembourgról néhány szót.....	123
Áj lájk rózsaszín masni	129

Egy kis könnyed marhaság

*

novellák

Fantázia Életországban

Egy kis könnyed marhaság

„Égi csikón léptet a nyár”. Az írásom, melynek ezt a címet adtam, hozott rám minden bajt.

Akkoriban egy női magazin kezdő riportere voltam, nem a legelitebb, de nem is tiszta bulvár. Épp hogy bekerültem a laphoz, épp hogy megismertek a kollégák, épp hogy az első komolyabb feladatokat vártam. Már úgy tűnt, minden sínen van, a főszerkesztőnő már nemcsak a kávéfőzette velem és a postára küldött, hanem egy riportot is készíthettem – igaz, nem valami ismert sztárral, csak egy eldugott divatbemutató eldugott manekenjével, aki örült ötletekkel próbálta felhívni magára a figyelmet. De rögzös út ez a pálya, valahol el kell kezdeni, mint tudjuk, és nekem volt türelmem.

Semmi baj nem lett volna, ha a húgom meg nem unja Texast, és soros fiúját, de annyira, hogy az kívágja, mint a huszonegyet. Talán a fiú is unta őt, talán nem. De szélsebesen lapátra tette, amint a húgom elkezdte előadni magát. Én aztán tudom, milyen akkor, ha rájön a dili. Az élő fába is beleköt, grimaszol, és olyan undok, mint három jeti együttvéve. Jól ismerem ezt az oldalát. Persze, hogy a srác kidobta, pedig olyan rendes fiú volt... Egyszer találkoztam vele. Persze, hogy a húgom idejött hozzám New Yorkba, míg összeszedi magát valamennyire. Mondtam volna neki, hogy ne tegye...?

Hát nem. Inkább igyekeztem munkát keríteni neki, és reménykedtem, hogy hamarosan összeismerkedik valami

új fiúval, akihez hozzáköltözhet. Mert az ismerkedés az egyik legerősebb oldala...

De múltak a hetek, és sehol semmi. Én reggelente dolgozni rohantam, és csak estefelé zuhantam be az ajtómon, erősen bizakodva, hátha sikerült aznap munkára, fiúra, pénzre szert tennie. Nem nagyon erőltette meg magát, láttam a jelekből: chipses zacskók a kukában, összenyomkodott sörös dobozok a szemetesben, bekapcsolva felejtett tévé, széthajigált képes újságok a díványom körül...

Egyik nap a főszerkesztő, remek hangulatában könnyelműen megengedte, hogy becsempésszek valami kultúrát az úgynevezett irodalmi rovatba. – Valami romantikus kis könnyed marhaságot a nyárról – kiáltott utánam. – De este nyolcig le kell adnod!

Nem éppen sok idő, de egy ideje úgylis motoszkált már az agyamban ilyesmi, fogtam hát a papírjaimat, és boldogan nekiestem. Azonmód készen is lett a fele, s mivel közben letelt a munkaidő, azt gondoltam, majd otthon befejezem és e-mailben átküldöm a szerkesztőnek.

A leírás ment, mint a karikacsapás, szerencsére húgom is megértette, hogy időre dolgozom, és békén hagyott. Csakhogy közben csengett a telefon.

– Hagyd, majd én felveszem – készségeskedett, és csodálkozva figyelte elsápadó arcomat.

– Hogy a fenébe felejtettem el...?

Én ökör...! Randevúm volt egy KIL-fiúval (Könnyen Igazi Lehet), aki most teljes díszben lent állt a kapuban, hogy vacsorázni vigyen. Az első, igazi randevúm vele...

– Készen vagy az írással? – kérdezett húgom.

– Nagyjából igen, de még át kell nézni, és el is kell küldenem...

– Menj már, azt én megcsinálom! Te csak szedd össze magad, és usgyi!

– De biztosan megteszed? És értesz hozzá? Piszok fontos ez nekem, ettől függ minden a továbbiakban!

– Jaj, ne vacakolj! Rögtön el is kezdem. Ne várasd azt a pasit, menj már.

Főttem saját levemben, de hát nagyon izgatott a randi, és a cikk tulajdonképpen teljesen kész volt, csak a szokásos szörszálhasogatásom miatt akartam még egyszer átfutni. Nagyot sóhajtvá öt perc alatt összekaptam hát magam, és már vitt is a taxi a KIL-lel. Remek estét töltöttünk egy étteremben, aztán a parton, s mivel egy óra múlva haza-telefonáltam, hogy elment-e a cikk, húgom igenlő válasza után át is adhattam magam a felhőtlen szórakozásnak. Későn értem haza, aludt már.

A szerkesztőségben vigyorogva fogadott a portás. A büfésnö is, és a liftes ugyancsak. Mi van ezekkel? Csak a cikkekre gondolhattam, és arra, hogy nem hiába koptattam annyit a számat, mióta itt dolgozom. Végre rájöttek, hogy az irodalom a legegyszerűbb embernek is több örömet nyújthat, mint a mások életében vájkálás! A kolléganők, akik sokszor sandán néztek rám, és szentül meg voltak győződve, hogy én fenn hordom az orromat, amiért ők beadták derekukat, és kiszolgálják a pletykaigényt – sorban elégedetten gratuláltak. Ez már furcsa volt. Gyanakodva néztem körül, hol találok egy példányt a lapból, amikor a főszerkesztő bájolgott oda hozzám.

– Drágám! Mennyire örülök, hogy sikerült ötvöznöd a kultúrát a mi olvasóink igényeivel! Pompás kis riportot

kanyarítottál, gratulálok. Nem is számítottam erre, hogy őszinte legyek. Ezentúl te kapod a híres embereinket. De micsoda szimatod van...! Kis ravasz! Erről eddig miért nem beszéltél? – és nevetgélve otthagytott.

Mi folyik itt?

A magas sarkúmtól tehető legnagyobb sebességgel vágattam egy újságért, és lám, a második oldal teljes terjedelmében ott virított a cikkem. Az én cikkem...? Ahogy olvastam, az első ismerős mondatok néhány sora után kiver a víz. Mert lírai, romantikus írásom a nyárról egy Miss Summer nevű színésznőcske viselt dolgainak bemutatásává változott. Gyönyörű leírásaimat epés megjegyzések követték, filozofikus gondolataimat rosszindulatú feltevések, álmodozó képzelgéseimet a valóságba rántó pocskondiázások, nemcsak Miss Summerről, de testvéréről, Miss Spring-ről, sőt apjukról, Mr. de Winterről is. Ráadásul a nő udvarlóját Rick Autumn-nek nevezte... megjelent az összes évszak neve! És ezt csak egyvalaki tehette...

Hogy merészelte...?

A dühtől tajtékozva rohantam haza, miközben végig azon morfondíroztam, ki a fene lehet ez a család? Húgom talán elképzelt egyet, és azt ruházta fel ilyen pletykákkal, vagy van valami valós alapja az egésznek?

A tettes épp a lábkörmeit festette, amikor bezúdultam. Bizonyára jó heccnek tartotta az egészet, mert széles vigyorral fogadott, de gyorsan lehervasztottam én azt az arcáról. Miután kiadtam minden mérgemet, elcsigázottan estem a fotelbe, és fejéhez vágtam az újságot.

– Most pedig meséld el, honnan szedted ezt a családot!

– Hogyhogy honnan szedtem...? Nem ismered a saját szomszédaidat?

Megállt bennem az ütő.

Kiderült, a házban lakó apát két lányával, húgom már azóta figyeli, amióta hozzám költözött. Ismerősnek találta Miss Summer arcát, és hosszas fejtörés után beugrott neki, hogy pár hónapja nagy port vert fel Dallasban a színésznő titkos szerelmi kapcsolata egy városi potentáttal, akkora botrányt, hogy a nőnek el kellett tűnnie onnan. A bohém kedvű család megváltoztatta nevét az évszakok neveire, New Yorkba költözött, és eddig sikerrel elkerülte, hogy bárki is azonosítsa őket. Ám akkor jött a húgom...

Unalmában lassacskán felderítette életük minden apró részletét, kikérdezte a sarki fűszerest, a fodrászt, mosodást a szokásaikról, a postást levelezésükről, sőt egyszerűen még beleturkált szemetükbe is, „hogy átfogóbb képet kapjon” – mint bevallotta. Megtudta, hogy a nőnek gyereke származott az etyepetyéből, akit árvaházba küldtek, és kiderítette, hogy Miss Autumn könyvelőnek mondja magát, de valójában egy call-girl hálózat tagja... És így tovább.

– Hát... neked kéne a lapomnál dolgoznod – mondtam elképedten.

– Igen, már én is gondoltam rá...

És ekkor csöngettek.

Az eddig makulátlan, udvarias Mr. de Winter állt az ajtóban, vöröses arca a gutaütés előjeleit mutatta. Ordítva támadt rám.

– Maga írta ezt a förtelmet...? Beperelem, vegye tudomásul, maga aljas firkász... maga... – nos, a többit nem részletezem.

Szóval, hogy ne szaporítsam a szót tovább, tényleg beperelt. Hónapokig járkáltam bíróságra, míg nagy nehezen túljutottunk rajta. A házban szolidárisak voltak a fura nevű családdal, és értékelték pénzüket és befolyásukat – mert már itt is kezdtek kapcsolati tőkére szert tenni – no meg az ingyen jegyeket; ezért kiutáltak onnan, új lakást kellett keresnem. A laptól is útilaput kötöttek a talpamra, mikor kiderült, hogy húgom fűszerezte meg a cikkemet, és – kitalálták? – őt vették fel helyettem...

Eladósodtam az ügyvédi költségek miatt, és ez még évekig így lesz. Fordult a kocka, és én lakom most a húgomnál. De már eldöntöttem, nyugodtabb tájakra evezek, itt hagyom New Yorkot, és ezt a szakmát. Jobb nekem a békés, szelídebb, vidéki élet. Mostanában azon tűnődöm, ne hívjam-e fel Dallasból a húgom volt fiúját. Vele legalább lenne egy közös ismerősünk, akit együtt szidhatunk...

Addig is bekereteztetem a cikket, hogy sose felejtsem el a tanulságot, és minden este megnézem az utolsó, szépséges mondatomat:

„Tarka idő szőttese száll.”*

* Weöres Sándor

A bál

Ila napok óta lázban égett. A család előtt nem mutatta, de csontjai szinte bizseregtek, ha a bálra gondolt, melyre lánya és veje este hivatalos. Úgy várta, mintha ő venne részt az évenként rendezett eseményen, ahol megjelent a társaság krémje, s amiről az újságok is beszámoltak.

Kis, csontos keze csak úgy repkedett, ahogy kavargatta az ebédet, s közben leste az órát. Hamarosan meg kell jönniük, a fogadott kislányt, Zsuzsikát vitték állatkertbe délelőtt. Veje, Péter mást nem is hozott a házasságba, mint ezt a kislányt, mert első felesége elhagyta egy orvosért. Meg volt az a nő bolondulva teljesen, képes volt elhagyni a gyermekét is, mert az orvos kerek perec kijelentette, neki saját gyerek kell, nincs kedve másét felnevelni. S az a buta liba belement ebbe... Ila egyszer találkozott az exfeleséggel, amikor az Zsuzsikát jött meglátogatni, de annyira nem tetszett a kislányt gyorsan megkedvelő Ilának, hogy lánya pisszegése ellenére is jól odamondogatott neki... Így a nő hamar eltávozott, és nem is jött többet, ennek már két éve. Szép kis firma... – gondolta most is rosszállóan.

Éva, a lánya valami hivatalos tárgyaláson ismerkedett meg Péterrel. Gyorsan estek szerelembe, bár Éva nem elvált emberre várt, a férfit pedig házasságának gyors felbomlása ijesztette meg és tette bizalmatlanná. Mégis, már fél év után odaköltözött hozzájuk, a kislánnyal együtt, akit Ila már úgy szeretett, mintha saját unokája lenne. Bájos arcocskája, kedves, apró lénye vonzotta

gyengédséget, s mert simulékony, jó természetű volt, könnyű volt megkedvelni. Úgy éltek már együtt, mint az igazi család, egyiküknek sem volt oka megbánni döntését.

Csapódott a bejárati ajtó, a kislány hevesen szaladt a konyhába, kabátját sem vette le, úgy ölelgette a derekát, s mesélt, színezte pergő nyelvvel a délelőtti szépségeit.

– Mit főzött, Mamuska? – kukkantott be a veje is, Éva meg szép fluszpapírba csomagolt süteményt tett le az asztalra.

– Minek vettétek, fiam, sütöttem én süteményt...!

– Tudjuk, hogy szereti a minyont, Mamuska. Majd este elszopogatják Zsuzsikával, ha elmentünk.

Már kész volt az ebéd, csörögtek a kanalak, s a húsleves párájából mámorosan dünnögte a férfi.

– Ilyen levest csak maga főz, Mamuska...

Délután lepihentek, még a kislány is elfáradt a nagy lelkedésben. Ila befészkelődött a régi, nagy, öblös fotelbe, s átadta magát a báli ábrándoknak, míg lecsukódott a szeme.

Álmában aranycirádás, vörös bársonyos termeken suhant át, ember nagyságú alabástrom szobrok között, felhőként keringett körülötte a hajszálvékony muszlin, a csipkék, fényes selyem takarta testét, és fiatal volt, üde, friss, és szép. Arctalan férfiak forgatták a táncparketten, elegáns, lenyalt frizurájú fiatalemberek fekete szmokingban, Strauss keringők hangjaira röpködve. Emeleti páholyok mélyérő előrehajló dámák lesték mozdulatait, s tapsoltak diszkrétén, ha arra forgott.

Majd a büfé felé sodródott, s az álom itt megbicsaklott, egyszerre vendégből vendéglátó lett, ott állt a habüstök, rézedények között, hófehér kötényben, kuktasapkában. Aszpikkal kente a tojást, bélszínt vágott vékonyra, virág alakúra faragta a retket a díszítéshez.

Majd minden átmenet nélkül állatok törtek be a konyhába. Fecskék cikáztak, elefánt vonult, zsiráfok, zebrák, farkasok szaladgáltak, és rókák szaglászta a lábosokat. Egy pelikán meg odaállt elé, és kítátotta nagy száját... huhh...

– Ébredj, Mamuska, apáék mindjárt indulnak a bálba.

– Jesszusom...

Kapkodva segített volna, de Éva már átvasalta a ruhát, táskába tette a körömcipőt, csizmáját törölte.

– Nem mész el helyettem, Anya? – kérdezte ásítva. – Olyan jó lenne itthon maradni...

Hát persze, Éváéknak ez kötelesség, egész esti pofavizit, üzleti kapcsolatok karbantartása... A jegy is ingyen van, a cégtől, szinte kötelező a megjelenés. Amire Ila egész életében vágyott, az nekik nem áhított csoda, különleges, ritka alkalom, amelyre évekig gyűjtögeti az ember a pénzt... hiába. Szegény volt fiatalon, háború, újjáépítés, agyondolgozta magát a nemzedéke, és mire a jegyre való összegyűlt, elmúlt a fiatalság, elment a férje is, jaj, ki kellene menni a temetőbe már...

– Vigyázzatok egymásra – mosolyog a lánya búcsúzóul, s a kislány máris odabújik hozzá, könyörögve néz azzal a nagy szemével.

– Mamuska, játsszuk, hogy mi is bálban vagyunk, jó...?

Nehéz neki ellenállni, Ila előveszi Éva egyik habos-fodros nyári ruháját, és mulatva nézi, ahogy a gyerek belebújik. Magas sarkú cipőt is vesz hozzá, húzza a földön a cipőt pöttöm kis lábával, botladozik benne, páváskodik a tükör előtt. Ila tálcára teszi a cukrászsüteményt, apró szendvicseket készít, pogácsát bont, és ahogy bekészíti a szobába, látja, hogy a kislány ünnepi terítőt tett az asztalra. Valami meleg elégedettség kúszik fel a torkán.

– Milyen zene van azon a bálon? – érdeklődik a gyerek, és már válogatja is a cédék közül a Strauss keringőket, teszi a kis kezével a lejátszóba, mert Ila nem ért hozzá, nem is akarja megtanulni. Felhangzanak az első taktusok, és a kis bohókás sürgeti.

– Kérj fel, Mamuska, te leszel a fiú, jó? Megtanítasz táncolni?

Szárnyal a Bécsi-keringő, a Kék Duna, mikor csöngetnek. Ki a csuda lehet az, szombat este?

A szomszéd Ferenc áll szégyenlősen az ajtó előtt, reménykedő arckifejezéssel. Kezében fóliával letakart tálon mindenféle francia finomság, kaviáros falatkák, strasbourgi tojás, sonkatekercsek, húha...

– A Mézes mackóban dolgozik a fiam... ma látogatott meg, ezt hozta... Nem fogyasztanánk el együtt? Sok nekem ez, így egyedül...

– Mi keringőzünk ám! – jelenti a ki a gyerek, és kíváncsian néz a szomszédra. – Tudsz táncolni? Mert itt bál van most...

Bukdácsol a kislány a hosszú ruhában, néha Ferenc udvariasan megtáncoltatja, aztán őt kéri fel, s nincs apelláta, mennie kell. Zsonganak a szépséges dallamok, jólesik

ínyének a sok finomság, bár Ferenc bevallja, ő inkább a magyarost szereti, s boldogan fogad el a kínálásra egy kis töltött káposztát. Ferenc közben hazaugrott egy üveg pezsgőért, a buborékok csiklandják torkukat, Zsuzsika is kap egy kortyot... Zsuzsikának be nem áll a szája, de lassan elpilled, elfárad, bár lefeküdni nem akar. Holnap nincs iskola, így Ila enged neki.

Éjfélkor már erélyesen küldené aludni, amikor csörög a kulcs, és megjönnek a fiatalok.

– Hát ti?

– Á, vacak volt, nem jött a fele társaság, mert tüntettek a ház előtt... Elintéztük, ami fontos volt, és hazajöttünk. Nem is táncoltunk, nem is ettünk... van még abból a töltött káposztából?

Magukkal ragadják a szomszédot, hogy a konyhába vonuljanak, Ila pedig lefekteti a kislányt, aki átkarolja a nyakát, és azt súgja, félig már álmában.

– Ugye, Mamuska, milyen szép bálunk volt? A mienk sokkal, de sokkal szebb volt, mint az apáéké, ugye...?

A kísértet

A kísértetet Francinak hívták, tizennyolc éves volt, és pincérnőként tevékenykedett egy skót felföldi várból átalakított szállodában.

Zsuzsával egy iskola azonos évfolyamára jártak. Közelebbről nem ismerték egymást, csak érettségi előtt derült ki, hogy mindketten Angliában szándékoznak munkát vállalni, egy fél éves nyelvtanulás költségeit fedezendő. Mi sem volt természetesebb, mint hogy együtt böngésszék az álláslehetőségeket. Kiszúrva ezt a skót hotelt, ahová pincérnőt és szobaasszonyt kerestek épp a számukra kedvező időszakban, együtt jelentkeztek. Megkapták a munkát, dolgozni kezdtek.

A két lányt közös szobában helyezték el.

A hotel építői ügyesen ötvöztek modernitást ósággal, kényelmet kényelmetlenséggel, annyiban, hogy meghagytak mindent, ami dohos történelmi korok leheletét idézi, így kínzókamrát és várbörtönt, de átpucolva, kibővítve, és rejtett technikákkal modernizálva. Szűk folyosók, zegzugos lépcsők, váratlan fülkék lapultak a házban, a rejtett világítás mehökkentő formájú tüskés agavékat és süppedő szőnyeget vont derengőnél alig nagyobb fénybe. Szigorú férfiak és férfias asszonyok képei komorlottak le az arrajárókra, minden emeleten marcona lovagi páncélok helyeztek el a beugrókban, régi fegyvereket és kitömött állatfejeket a falon, ódon várak ősi szabályai szerint. A hotel enteriőrjét jóleső borzon-

gásra éhes, ám kényelmet szerető utazókra tervezték, akik arra vágytak, hogy hazatérve régi skót kísértetkastélyokról szóló mesékkel riogassák hallgatóságukat. Az igényeiket maradéktalanul kiszolgálni igyekvő tulajdonos-igazgató már régen ráébredt a kísértetek bosszantó hiányára, ezért nyaranta rendszeresen alkalmazott egy-két fiatal egyetemistát, vagy nyelvtanulót a kontinensről, akik a ködös Albionba váltottak ki fél éves munkavállalási engedélyt, és akik éjszakánként egy-két órácskát – mellékállásban – szorgalmasan huhogva csörgették láncukat, fehér leplekben suhanva végig a hotel folyosóin.

A „lakva ismerjük meg egymást” mondás fejbevágó igazsága egy hét múlva kezdett először derengeni Zsuzsa számára. Egy hónap múlva már kifejezett ellenszenvet érzett Franci iránt, s az érzés csak fokozódott az idő előrehaladtával. Kezdődött azzal, hogy Franci a jobb ágyat választotta, folytatódott, hogy mindenét szétdobálta, az ágyát sosem vetette be, és sosem takarított maga után, de lefoglalta a fürdőt tetszése szerint. A nyelviskolát abbahagyta, amikor egy hirtelen haláleset miatt felmondott alkalmi kísértet helyett elvállalta a szerepet plusz fizetésért. Ettől kezdve még éjjel sem volt tekintettel arra, hogy csöndesen járkáljon, ha Zsuzsa tanulni, vagy aludni akart. Elkényeztetett libaként várta el, hogy körülötte mindenki a hasznára legyen, holott paradoxonként éppen olyan munkát választott, amelynek lényege mások igényeinek kiszolgálása. Gátlás nélkül vette kölcsön Zsuzsa ruháit, kozmetikumait. Ha a városban jártak, rendszeresen meghívatta magát és kisebb-nagyobb összegeket kért kölcsön, amit elfelejtett visszaadni. Ha Zsuzsa szóvá tette viselkedését, annak csak veszekedés volt a vége,

eredménye semmi. Félidő tájt, mikor Zsuzsa rájött, hogy osztozkodás előtt Franci zsebre vágja a borraivaló nagy részét, miközben azt állítja, hogy tisztességesen megfizette a pénzt, odáig fajult a helyzet, hogy a lány komolyan fontolgatta, ne utazzon-e haza. Ám ekkor megismerte Iant.

A fiú üzletvezetőként jelent meg az étteremben. Dúsgazdag család Oxfordban végzett gyermeke volt, szülei a gyakorlati ismeretek elsajátítására küldték ebbe a hotelbe, ahol jó ismerősük volt az igazgató. A család szállodalánc indításán gondolkodott. Ezeket a háttér információkat azonban senki sem tudta a tulajdonoson kívül, sem Zsuzsa, aki első látásra beleszeretett Ianbe, sem más.

Iannek gyorsan feltűnt a csinos, barátságos, tűzről pattant lány, így a szerelem hamar felszíkrazott közöttük. Két hét után már együtt töltötték heti szabadnapjukat, és lehetetlen volt nem észrevenni egymásra vetett mosolyaikból, pillantásaikból, hogy itt két fiatal egymásba habarodott. Olyan szép pár voltak, hogy senki sem irigyelte boldogságukat, még az igazgató sem, aki sejtette, hogy Ian szülei valószínűleg nem helyeselnék ezt a kapcsolatot, de úgy gondolta, az idő majd megoldást hoz.

De senki sem számolt Francival.

Egy alkalommal Iannek levele érkezett. Máskor is megessett ez, szülei néha postán küldtek neki meghívókat, ezt-azt. Az igazgató Francit kérte meg, adná át Iannek, mert a városba kellett mennie. Franci látta a borítékon a komoly, nagy családi címet, és feltámadó érdeklődéssel nézett utána az interneten. Nem volt nehéz dolga. Az ősi nevet országsszerte ismerték, s az is pillanat alatt kiderült, Ian az ő fiuk, és Ianre fényes jövő vár.

Franci már másnap megpróbálta a fiút magába bolondítani, de sem kihívó viselkedése, sem bájolgása nem váltotta ki a kívánt hatást, csak újabb feszültségeket teremtett Zsuzsa és közte. Franci szorgalmasan próbálkozott, de hiába, pedig a sárga irigység lepte el, ha arra gondolt, hogy egy ilyen fiú Zsuzsának udvarol, és nem neki. Így aztán két héttel hazautazásuk előtt sunyin megvádolta Zsuzsát az igazgatónál, azt állítva, hogy éjjel rajtakapta őket a konyhában; botrányt, és a hotel jó hírét emlegette, követelve, hogy szüntessék meg ezt az állapotot...

Az igazgató végül kénytelen volt cselekedni. Csendben értesítette a családot, tegyenek, amit akarnak; de Zsuzsát nem volt hajlandó kidobni, mert jó munkaerőnek, kedves, rendes lánynak ismerte meg.

Ianért váratlanul eljöttek szülei és hazavitték, s a kisírt szemű Zsuzsa Franci álságos vigaszai mellett nyelte könnyeit, és kesergett álmainak sárba tiprásán, különösen, amikor kiderült, ki is ez a Ian, aki udvarolt neki... A büntudatos igazgató Franci kétkulacsosságáról is ejtett néhány szót, így Zsuzsa mérhetetlen fájdalommal mellett őszinte utálatot is érzett.

Eljött az utolsó hét. Franci meglepve látta, hogy Zsuzsa szinte egyik napról a másikra visszanyeri jókedvét, új telefont, új ruhákat vásárol, és munka után titokzatosan el-eltűnik valahová. Mikor azonban Ianra gyanakodva faggatni kezdte, a lány csak legyintett – ó, már el is felejtettem! – és ő kénytelen volt elhinni.

Az utolsó nap is elérkezett. Franci éjfélkor útjára indult kísérteni.

A lány mindeddig gúnyosan nevetett, ha túlvilágról, ezotériáról esett szó, és fennen hangoztatta bátorságát,

melyet csak megerősített, hogy magán kívül nyomát sem látta kísértetnek az itt töltött hónapok alatt. Aki azonban jobban ismerte, észrevehette, hogy kabalái vannak, amulettei, hogy babonásan ragaszkodik bizonyos cselekedet-sorokhoz, és fél a sötét utcákon – ami felveti annak lehetőségét, hogy csak a szája nagy.

Zsuzsa megfigyelte ezeket a jeleket, így hát semmi csodálkoznivaló nincs azon, hogy mikor Franci nyugodt nemtörődomséggel járta megszokott útját a régi szárny-ban diszkrétén csörgetve láncait, az egyik félhomályos fordulóban váratlanul fekete leples, vasorrú bába-arcú kísértettel találta szembe magát, aki fenyegetően huhogott, hörgött, és hatalmas műkörmökkel nyúlkaft feléje. A lámpák pislákolni kezdtek, a rejtett szellőzőkön hűvös szélroham tört be, meglebegtetve a függönyöket. A kísértetjárás minden kedves kelléke adott volt.

Franci sikoltozva megfordult, hogy visszairamodjon, azonban hosszú, lebegő, fehér lepedője folyton beleakadt a lábaira erősített láncokba, hogy csak botladozni tudott. A szokatlanul intenzív zajokra több edzett vendég is ajtót nyitott, élvezettel kandikálva ki a váratlanul mozgalmas kísértetjárásra. Tapsviharban törtek ki, míg Franci kíno-san sikítózva elbotladozott előttük, nyomában a vészjóslóan hörgő másikkal. De még nekik is torkukra fagyott a nevetés, amikor a szemközti lovagi páncél is meglelevenedett, hogy kardját Franci felé emelgetve, csörömpölve elállja útját. A lány teljes erejéből visítózott, és a páncélos mellett kanyargó csigalépcsőre vetette magát, hogy földszinti szobájába menekülve bezárkózhasson. Ám ahogy lebukdácsolt, nyomában üldözőivel, végképp elaludt a világítás, és halványan foszforeszkáló újabb rémség tűnt fel előtte; a fal mellől előlépő alak torz arcú,

félszemű kalózkapitányt formázott, pattogó ostorral kezében.

A nagyképű, hős Franci elájult. Elterült, mint egy csúnya béka.

A lámpákat felkapcsolták, a kíváncsian vigyorgó vendégeknek a kalózkapitány pezsgővel telt poharakat osztogatott, mint soron kívüli szolgáltatást. Majd Franci feje alá egy tüskés agavét helyezett gondosan, és irodájába invitálta Zsuzsát és Iant – a boszorkányt és páncélos lovagot – egy utolsó whiskyre, mielőtt a lány hazaindul a reggeli repülővel, hogy aztán elvégezve az egyetemet, visszatérjen ide dolgozni. S talán arra a titkos megállapodásra is, amit a mobiltelefonok és hamis kísértetek korában két szerelmes fiatal köthet egymással az érzelmek hevében...

Baleknap

Zsuzsa állt ki a kocsival az utcára. Míg a manőverrel volt elfoglalva, párja türelmesen várt a kapuban. A néptelen kisvárosi utcán egy férfi közeledett sietősen feléjük, más nem járt a zsákutcában. Zsuzsa csak annyit látott a visszapillantó tükröből, hogy megáll Gábor mellett és szóba elegyednek. Hevesen tűzött a nap, a kocsi katlanként ontotta a hőséget, és a nő bosszankodva nyomta meg az ablaknyitó gombot. Mit akarhat ez a pasas, miért tartja fel őket? Már így is késésben vannak, Gábor annyit piszmog az öltözködésével, mint egy első bálozó, pedig hosszú út áll előttük, be kell menni a fővárosba...

Az ablak lehúzódozott, Zsuzsa hallotta, amint Gábor késésgesen mondja: – Kérem, semmi akadály, parancsoljon, máris adom...

Csak nem pénzt kért ez az ember? – futott át Zsuzsa agyán, és máris rükkverbe téve a váltót, visszatolatott melléjük. Elhűlve nézte, ahogy Gábor előveszi kistáskáját, és pénzt nyújt át a férfinak. Ennek az ürgének pénzt adni?

– Mennyit adtál neki? – kérdezte beülő párjától, miközben a kék pólós, kék bézból-sapkás fazon sarkon fordulva elsietett.

– Egy ezrest kért délig... Mondtam neki, tegye a levélszekrénybe, nem kell becsengetnie sem.

– Egy ezrest? Meg vagy bolondulva? Tudod, mikor kapjuk vissza? Az életben többé nem látod ezt az ürgét!

– Ugyan, itt jár el naponta, gyakran látni... valahol feljebb lakik az utcában. Csak nem csap be...? Azért is adtam kölcsön.

– Akkor is. Sose fogja visszaadni. Egy ezrest...? Akinek komolyan kell a kölcsön, az nem ennyit kér!

– Sose tudhatod... Biztos éppen megszorult... Mutatott is valami bankkártyát, hogy nem működött az automata.

– Jaj, te balek... Mind ezt csinálja. Keresztet vethetünk a pénzre. Pedig nem állunk valami fényesen!

– Jól van, na. Majd meglátod, hogy megadja! Hiszen utcabeli. Ha meg nem, hát több is veszett Mohácsnál...

– Hú, de gazdag valaki...

Lassan a fővárosba értek. Egyik nagyobb útkereszteződésben pirosat mutatott a lámpa, s ahogy megálltak, máris odabicegett egy mankós, sántikáló ember az ablakhoz, piszkos, szenvedő arcán esdeklő arckifejezéssel. Kötött sapkát viselt szemére húzva a meleg ellenére, rongyos gönc lógott felsőtestén.

– Két napja nem ettem, az isten áldja meg magukat, adjanak egy kis pénzt! – Gábor már húzta is elő a kistáskát. – Ne adj neki! – sziszegte Zsuzsa a fogai közül, de a férfi ügyet se vetett rá, tovább keresgélt, majd egy kétezrest nyújtott át a hálálkodó férfinak, akinek fülig szaladt a szája a váratlan adomány láttán. Mögöttük már dudáltak, Zsuzsa sietve indított, úgy morogta dühösen:

– A fenébe is, ne legyél már ilyen balek, hiszen ez koldusmaffia, mindenki tudja!

– Ugyan már, te olyan bizalmatlan vagy!

– Talán nincs rá okom? Olvassuk az újságban, halljuk, látjuk a médiában... csaló ez mind! Aki igazán nélkülöz,

szégyell az utcára kiállni! Ez is leadja majd este a dohányt valami mercis ficsúrnak. De legalább most te is hozzájárultál a mercijéhez...!

– Hagyj már békén – fakadt ki Gábor. – Adtam és kész. Szerintem különben sem csaló. Talán tényleg kell neki a pénz. Te vagy lehetetlenül bizalmatlan és irigy.

– Irgy??? Ne mondd! Ki végez önkéntes munkát az alapítványnál? Ki jár a szomszéd nénihez ápolni, ha megbetegszik? Ki adott pénzt árvízéseknek, vörösiszaposoknak...?

Szó szót követett, jól összevesztek. Kicsinyesség, szűklátókörűség, hiszékenység, butaság mind fel lett emlegetve, s mire célhoz értek, mindketten vérig sértették a másikat, forrt bennük az indulat. Pedig most le kellett higgadni, mert megérkeztek a céghez, ahonnan telefonáltak, hogy fáradjanak be, mert nyertek egy masszázsfotelt. Gábor beszélt velük, már elképzelte, és színesen ecsetelte többször is a hívás óta, milyen mennyei élvezet lesz abban ücsörögni, míg fájós gerincüket lágyan rezgeti a szerkezet.

A kijelölt teremben már több pár feszengett, és Zsuzsa tamáskodva bökte oldalba párját – ezek mind fotelt nyertek...? Hamarosan két fiatal férfi lépett be, pomádés, kinyalt figurák, akiket már első látásra utáltak, s akik hosszas előadásba kezdtek, miután becsukták az ajtót. Böbeszédűen ecsetelték, ábrákkal szemléltetve a fotel szépségét, hasznosságát, előnyeit. Teltek a percek és Zsuzsa egyre kínosabban gyanakodott. Gyanúja, hogy megint átverték őket, egyre erősödött. Egy óra múlva rövid szünetet tartottak, s míg néhányan elszívtak egy cigarettát, Zsuzsa békülékenyen azt javasolta:

– Menjünk haza, Gábor... Nagy a gyanúm, hogy ez csak árubemutató... nincs itt semmiféle nyeremény.

De Gábor még mindig bizakodott. És maradtak. Zsuzsa végleg megsértődött.

Akkor is néma maradt, amikor nemsokára kiderült, az ajándékért négyszázezer forintot kéne fizetniük. Bah, csekélység... Csak az autóban ülve mondta diadalmasan, amikor végül Gábor dühöngve szidni kezdte a céget: – Megkérdeztem az ürgét, mi ebben az ajándék. Tudod, mit felelt? Azt, hogy háromszor ennyibe kerülne, ha boltban akarnánk megvenni. Jó, mi...?

Az ismerős kereszteződésben most is pirosat kaptak. E rövid pár perc éppen elég volt arra, hogy lássák, amint a sántító, világfájdalmas koldus, sapkáját lerántva hóna alá csapja mankóját, és felmarkolva a lámpavashoz támasztott hátizsákot, ruganyos léptekkel útnak indul valamerre.

– Három-null... – jegyezte meg kajánul Zsuzsa. De Gábor most is ellenkezett.

– Még nem tudhatod. A levélszekrényben ott lesz a pénz! A levélszekrény üres volt. A nő megsemmisítő tekintetére Gábor csak elkeseredetten legyintett. Beálltak az udvarba, és már a házban voltak, amikor megszólalt a csengő. A kék bézból-sapkás állt a kapuban, látták hitetlenkedve. Hát mégis vannak rendes emberek...

Zsuzsa már épp elhatározta, hogy békülni kezd párjával, amikor a nyitott ablakon át hallotta, hogy Gábor hevesen tiltakozik. Kisvártatva paprikavörösen jött be, kerülve a nő tekintetét.

– Nem adta meg, igaz?

– Nem... Sőt még egyet akart kérni, de nem adtam...

– Miért nem? Hiszen te vagy a jószívű...! A Jani, aki szórja a pénzt, boldog-boldogtalannak...! Ó, te balek, akit mindenki átver...! Sokba került ez a nap nekünk!

De olyan szerencsétlenül állt, hogy Zsuzsa hirtelen megsajnálta. Minden sérelmét feledve hozzábújt, és szeretettel átkarolta.

– Nem nekünk való ez a világ, kedves... Ne búslakodj. Majd egy kicsit összébb húzzuk a nadrágszíjat...

De hát rokon...!

– Jaj, kedves Karen, de rég láttuk... nem jól, sajnos... az idegeim csomókban... ezt a Vöröskereszthez viszi? Nem adná inkább nekem? Jó helye lenne otthon... ó, az már régen volt, azóta nagyon legatyásodtunk... szégyen, de hát... a rokonok.

– Hát jó, elmondom én, ha van egy kis ideje... Tudja, hogy mi nagy család vagyunk, sok gyerek, a szüleink is tizenketten voltak testvérek...? Széles rokoni körünk van, a maga gazdag falujában is él egy, a Burger Bella, tudja... meg az ellenkező irányban is, a szegény faluban, a Havasi Anna... Úgy hozta az élet, a szüleik oda keveredtek, és a gyerekek már ott születtek... Irigyeltük is a Bellát a jómód miatt, mindig... és titokban pénzt küldtünk néha a szegény Annának. Nekünk se volt sok, de hát rokon...

Eddig meg is voltak valahogy, mindenki élte a maga életét; de egyszer nem jutottunk dülőre egy vitában az urammal, és azt mondja erre az az okostóni, hívjuk meg Bellát és Annát is a családi tanácsba. A családi tanácsba, érti? Ahol minden dolgunkról döntés születik, ahol a közösbe betett keresetünk elosztása, és a kiadások, tervek eldöntése történik...!

Hát, mit mondjak, húztam az orrom. Elvégre ők már csak névleg tartoznak hozzánk, teljesen beilleszkedtek a másik család, a másik falu életébe... de hát a férjem rokonai, mit tehettem...?

Az uram annyit érvelt mellette, nem hagyott békén, sőt telebeszélte az ő fejüket is, így a békesség kedvéért nagy nehezen beadtam a derekamat. Pedig tudtam, baj lesz eből, mindig az uram pártján álltak, az ő rokonai... És nem is volt más választásom, az uram az asztalra csapott...

Meg is invitálta a két hölgyeményt, de akkor Burger Bella azt üzenté, eddig is megvolt ott, ezután is jó lesz neki így. Eddig se kért vagy kapott semmit tőlünk, ezután se fog, a segélyeinkre nincs rászorulva, mi se kérjünk tőle. A dolgainkba meg hogyan is akarna beleszólni?

Bezzeg Havasi Anna...!

Először is népviseletben jött, és megrótt engem, hogy nem ápolom a hagyományokat... Lefitymálta a házat, amit a két kezünkkel építettünk, a kertet, az állatainkat... az ebédet... és még a főhelyre akart ülni...!

– Nem a te helyed az – mondtam neki figyelmeztetőleg, miután már biztosítottam arról, továbbra is szemet hunyok afelett, hogy az uram pénzt küldözget nekik.

– Elég baj az! – válaszolta hegyesen és csúnyán nézett. Majd amikor ebéd után összeültünk megvitatni a terveinket, erőszakosan támogatta az uram elképzeléseit, pontosan úgy viselkedve, amitől tartottam. Szép csendesen felment bennem a pumpa, és végül így szóltam:

– Mi közöd neked ehhez? Meghívtunk, mert valaha a családhoz tartoztál. De te este hazamész, és utána semmi dolgunk egymással. Máshol élsz, máshol dolgozol, tanulnak a gyerekeid, és másnak adóztok. Máshol költitek el a pénzeteket. Mit szólna hát bele a dolgainkba?

Mire megsértődött, és az uram helyeslésétől kísérvé kijelentette, ő is jogosult véleményt nyilvánítani, hiszen rokon...! Annak is vallja magát... és csak azért nem élnek

velünk évtizedek óta, mert mi más faluba adtuk férjhez az anyját... csak mi tehetünk róla...! Ezért hát a helyén kell kezelnünk őt...!

Hát, így kezdődött...

Mire észbe kaptam, ő ül a főhelyen, ha néha látogatóba jön... Mivel messze él, levélben utasítgat, hogyan osszuk be a pénzünket, mit vásároljunk, hogyan és hol taníttassuk a gyerekeinket. Egyszóval mindenbe beleszól! Mostanában már nem kér, de követel... Legutóbb azt, emeljük meg a juttatásait, és ne titokban dugjunk neki pénzt, mert az jár neki... hiszen rokon...!

Még felháborodtam, amikor először követelt ingyenes orvosi ellátást tőlünk, de szorgalmasan hordtam ebédet neki, amikor a kórházunkba sikerült befeküdnie... hiszen rokon...! De már csak legyintettem, amikor nyugdíjas lett, és azt akarta, mi fizessük az útiköltségeit, ami nálunk jár az időseknek... hiszen rokon...! Közben úgy megnövekedtek a fizetnivalóink, hogy kölcsönöket kellett felvennünk... a válság is földig tarolt minket, az uramnak tönkre ment a cége... a családban van, aki szinte éhezik... És most nagy bajban vagyunk... Anna hozzánk akarja küldeni az unokáját iskolába. Hogy nálunk lakjon... hiszen rokon...! Újabb éhes száj, tandíj és könyvek...? Már nem bírom...

Jaj, ne mondd, hogy a Német sógorhoz is visszaköltözött a lánya... Az más tészta, hiszen együtt laknak, a közösbe megy a keresete... bár ők is majdnem belerokkantak...!

Az uram azzal csitít, hogy Annának nem sok van már hátra... ugyan, ezt már ismerem; majd eltemethetjük... Mit tehetünk, hiszen rokon...! – hallom mindig... De már kész, vége... nem tudunk jobban összehúzódní!

Rokon.

Érdekes. A Burger Bella is az... mégsem akar hozzánk tartozni...

Érzékenység

Apaj Gábor imádta a természetet.

Fennkölt ódáiban tengte szépségét, áhítatos balladákban rebegette el az erdő mély sötétjét, harmatos pasztorálékban dicsérte a mezők áradó fűtengerét, és pontos hexametekben festette le a hegyek égbenyúló csúcsainak fenségét, a csendes kis falvak bensőséges hangulatát. Bordalai kétségkívül korának legjobbjai közé tartoztak.

Mindazonáltal ez az érzékeny, magasztos lelkületű költő teljes mértékben városi ember volt. Szülei, nagyszülei, sőt dédszülei is városokban nevelkedtek és éltek le életüket, a vidékhez csak annyi közük volt, hogy ették-itták, használták terményeit, és néha elutaztak a Balaton mellé, vagy a régebbi időkben Karlsbadba, Abbáziába. A költő kétszer járt a fővároson kívül: egyszer iskolai kiránduláson, egyszer pedig egy alkotótáborban, a semmi közepén, valahol az Alföldön. Mindez azonban csepp problémát sem jelentett költészetében; mivel sokat olvasott, mások tapasztalatainak, útleírásának mély kútjából bőven meríthetett, így az ihlet rendszeresen látogatta őt lepkeszárnyain.

Egy nap azonban az eldugott budai utcácska szomszédos, foghíjas telkén megjelent egy munkagép. Hatalmas teherautók kezdték elhordani a földet, melyet a dübörgő masina kivájt, és a jövő-menő forgalom zaja, s a keletkezett por a költő negyedik emeleti lakásába is feljutott.

Szemmel láthatóan nagy építkezést kezdtek, mint kiderült, hatemeletes házat terveztek ide, teremgarázssal.

A. G. érzékeny antennái minden fékcsikorgásra, váltónyüszögésre és motordübörgésre feljajdultak. Nappalai fel-alá járkálással, és hisztérikus kitörésekkel teltek előbb az építtető, az építési vállalkozó, majd az utca, a feleség és a világ ellen. Nem bírt dolgozni a zajban, és bohém művész ismerőseivel ellentétben ez a józan életű ember az éjszakázást sem bírta. Pontosan tíz órakor lecsukódott a szeme, és bárhogy eltervezte is, képtelen volt nyitva tartani; hogy az építkezés idejére megváltoztassa szokásait – éjjel írjon, nappal aludjon – szó sem lehetett. Márpedig vészesen közeledett esedékes kéziratának leadási határideje.

– Hát nincs teneked semmiféle vidéki rokonod, akihez elmehetnék...? – támadt rá századszor is végletekig elgyötört feleségére. – Hogy vehettem el ilyen nőt...?!

Egy héttel a határidő lejáratára előtt felugrott hozzájuk a költő ifjúkori barátja, akivel együtt katonáskodtak, s néhány levél és találkozó erejéig azóta is laza kapcsolatban álltak. A. G. tüstént elpanaszolta neki szorult helyzetét, és a barát rögtön intézkedni kezdett.

– Gyere el hozzánk, öregem, erre a hétre! Csendes falu, tiszta levegő, a feleségem örülne a megtiszteltetésnek... Ott aztán nem zavar semmi, írhatsz, amennyit akarsz!

– A világért sem akarnék alkalmatlankodni...

– Ugyan már! Én nappal dolgozom, a feleségem is... a mama meg csak örül egy kis társaságnak... Fel is hívom a feleségemet, te meg addig dobj össze pár cuccot...

– Hát, ha valóban megtennéd...

Szelíd kis dombok között, folyó mellett bújt meg a falu, se túl nagy, se kicsi, épp olyan, mint legtöbb társa a mai magyar világban. Templom, művház, egy ABC, kocsma – ennyit látott a költő, míg kocsival végighajtottak a szépen felvirágozott főutcán, s máris besötétedett. Faluszéli házba kanyarodtak be.

– Micsoda helyre kis portád van neked, a mindenit! – álmélkodott a költő, mikor a kocsibeálló elektromos kapuja pittyegve becsúszott a fal mögé.

– Van annak, aki el nem issza... – nevetett a másik, és máris szaladt eléjük a feleség, szíveskedve tessékelní befelé a neves barátot. Míg ők utaztak, az asszony és idős anyja remek vacsorát rittyentett. Jó hűvös bor is akadt, pincehideg, s a patyolat tiszta, frissen húzott ágyba vackolódva A. G. úgy érezte, minden gondját feledheti.

Későn kelő ember volt, de reggel hatkor felébredt a munkába készülő háziak jövés-menésére, a friss kávé illatára; majdnem közékük is botorkált álomittasan, de míg vacillált, csend lett, s hamarosan újra elaludt. Nyolc órakor ébredt, éktelen dübörgésre.

– Ja, csak a szomszéd nyírja a füvet – legyintett a néni, és rántottát kínált a költőnek.

A. G. jó étvággyal bekebelezte a reggelit.

– Tessék kiülni a lugasba – kapacitálta a néni. – Ott kényelmes nádszékek vannak. Tud dolgozni, míg én ebédet főzök...

A szomszéd egész délelőtt nyírta a füvet, természetesen nem villannyal, hanem benzines fűnyíróval, ami minőségi különbség a decibelek tekintetében, állapította meg a költő dühöngve. Alig haladt valamit a kézirattal.

Déltájban ugyan abbahagyta kis időre a nyírást, de egy után folytatta, egészen estig, kis megszakításokkal, mi alatt a fűgyűjtő dobozt ürítgette. Lärmája mellett semmi mást nem lehetett hallani.

A család este megértően csitította A. G.-t.

– Meglátod, holnap már csend lesz... hiszen ma befejezte a munkát...!

– Én szinte észre sem veszem, ha beindítja – jegyezte a meg a feleség. – Már úgy megszoktam...

– Naná, ha nem vagy itthon... – gondolta A. G..

Másnap már a költő is korán kelt, hogy minél előbb dolgozhasson. A néni elindult vásárolni, ő egyedül ült a lugasban, s már épp eszébe jutott volna egy szellemes fordulat, amikor a ház előtti megállóba hangos hörgésekkel és szuszogásokkal távolsági busz érkezett, tereferelő utasokat ömlesztve magából, s a fordulatnak egyszeriben lőttek. Mivel a busz óránként járt, ez rendszeres időközönként megismétlődött. Előző nap csak az éktelen motorzaj miatt nem tűnt fel. Két asszony még meg is állt, épp a lugas mellett, ott tárgyalta ki, mire számít egy örökséggel kapcsolatban; s a költőnek végig kellett hallgatnia.

Tizenegyor a fagyaltos kocsi járta végig az utcákat, folyamatosan bőgetve figyelemfelkeltő dallamkürtjét, délben, a harangszó után, a tejeskocsi énekelt. – Figyelem asszonyok! Mindenféle tollat veszek, libát, kacsát, használtat, újat is! – ordította több ízben a községi hangosbemondó autó az utcákat járva kettő és négy között. Aggregátor elhaló, ütemes dübögése tarkította a csendet a vízmű felől. Majd hazaérkeztek a szomszédok, s egyik oldalról porszívó dübörgött, másikról elektromos perme-

tezőt berregtettek. Ötkor a hajókürt bődült hosszasan, hatkor a hátsó szomszéd látta idejét sövénye nyírásának. A délután folyamán végig visított egy motoros fűkasza a környék utcáit sorra véve, kutyák ugattak megállás nélkül, kakas kukorékolt, és az öregasszony, kedveskedni akarván, állandóan a kívánságairól faggatta az elcsigázott embert. Végül este nyolckor még takarodót fűjt a testvér-város által ajándékozott dallam-hangszóró a főutcán.

Másnap mindez megismétlődött, s este a költő dühödten ugrált földhöz vágott sapkáján. A háziak meglepődve nézték.

– Milyen ideges...! – mondta rosszállóan a néni. – Pedig ma igazán csendes nap volt... Látja, ott szemben a fűrésztelepet? Három napig zárva volt, de holnap már kinyitnak... na, akkor tényleg van egy kis zaj, ha az dolgozik!

Kapcsolat

– Már megint ezzel a kölyökkel játszik – mérgelődött Botondka apja, feleségéhez fordulva. A két fiú serényen tologatta játékautóit a konyhaablak előtt, a kert betoncsíkján. – Megmondtam már, ne engedd barátkozni ezekkel a jöttmentekkel!

– Nem leshetem minden pillanatban! – védekezett a nő, míg az ételt kavargatta, s röpké pillantást vetett a kertre.

– Különben az asszony egész rendes fajta lehet, tegnap is átküldött Omárkával egy tányér süteményt, de nem fogadtam el...

– Ne is! Még azt hinnék, hogy barátkozunk velük... Pedig egy frászt! Nem kellene nekünk menekültek. Elveszik a munkánkat, felzabálják az ingyen kosztot, felmarkolják a segélyeket... Mi meg döglődünk a saját hazánkban!

– Menjenek csak vissza, ahonnan jöttek – helyeselt az asszony, majd a konyhaasztalra tette a finoman gőzölgő tyúkleveses fazekat, középre, a merőkanállal, s nagyot kiáltott kifelé: – Botondkaaaa, ebéd!

Két kis kócos üstök jelent meg a nyitott ablakban. Termetre egyforma két fiú, olyan tízéves formák, inasak, csontosak, kamaszodni kezdők, csak tán a szőke hajú volt kissé kövérebb, húsosabb, és fehérebb bőrű, mint az afgán Omár, akinek barnába hajló bőre és sűrű fekete haja már messziről mutatta az ázsiai típust. De ruházata nem különbözött a másiktól, kínai üzletbe járt mindkettő

szülője, ha ruhát akart vásárolni. Fekete bogárszemük is egyformán huncutul csillogott.

– Anya, Omár is velünk ebédelhet? – kérdezte reménykedve Botondka, de apja máris ráförmedt, gyűlölettel pillantva a másik gyerekre. – Még mit nem! – s intett is felé, elutasítóan. – Mars haza!

A fiúcska még nem értett minden szót, de a hessegető mozdulatot és barátságtalan arckifejezést nem volt nehéz értelmeznie. Szülőhelyén, ahonnan menekülni kényszerültek ebbe a nagyon távoli országba, már korán megismerte a hasonló arckifejezést. A gyűlölet arca mindegyikükön egyforma.

Omár és szülei másnál is találkoztak már ezzel az elutasítással, ugyanakkor a segítőkészség és jóindulat arcaival is. A fiúcska lesütötte szemét, és miután hátba vágta barátját, eliszkolt. Botondka csalódottan ült asztalhoz.

– Mit pityogsz itt, nem vették el a krumpliföldedet – morogta apja. A gyerek mégis szomorú lett. Ebéd után akarta megmutatni Omárnak legújabb féltett kincsét, a három, rigófészekben lapuló tojást, melyet a közeli vízpart bokros részén talált, s lesett azóta minden nap, mikor kelnek ki a fiókák. A rigószülők szinte megszokták már látogatásait, s mert nem bántotta a fészket, megvoltak vele békén. Most már biztosan otthon marad Omár, nem mászik vissza ebéd után az oldalkerítés alacsonyabb részén, talán nem is fog vele barátkozni többé...

– Apa, miért utálod őket? – csúszott ki a száján, s mindig riadtan behúzta a nyakát, mert apjának hamar eljárt a keze.

– Miért, miért... Mit kell annyit kérdezni. Azt mondtam, nem hozzánk valók és kész. Semmi jót nem tanulsz tőlük.

Magyarral játssz, ne menekülttel. Különben sem érti, amit mondasz neki.

– Dehogynem, Apa. Omár nagyon gyorsan tanul. Azt mondta az Igazgató bácsi, jövőre már beiratkozhat és osztályozni is fogják...

– Köpök rá. Ne bosszants fel, kölyök, mert kaphatsz egy pofont! És ne hívd át többé, világosan beszélek? Értve vagyok? – csapott a férfi az asztalra, majd a feleségéhez fordult. – Hozd már a másodikat, mire vársz? – s elsőnek mert, türelmetlenül, a pörköltös lábosból.

Némán ettek, csak a férj csámcsogása hallatszott, aki zabált két pofára, a pörkölt szaftja lecsurgott szája két oldalán, s ebéd végén jólesően böfögött. Botondka az előző napi ebédre gondolt, melyre Omár szülei áthívták iskola után, amint hazaérkezett, és szülei még munkában voltak. Omár anyja már nem viselt fejkendőt, és hosszú ruhát. Szépen terített asztalhoz ültették, hófehér tálban tették asztalra az ételt, neki szedtek először, a vendégnek, és hosszasan mostak kezét evés előtt, mert még nem tudták megszokni az evőeszközöket. Bár tiszteletére kést-villát fogtak, néha mégis elfeledkeztek magukról, és kézzel nyúltak a tálba, mert ez volt a szokás ott messze, de sokkal csendesebben és tisztábban ettek, mint a szülei...

– Elromlott a kinti hűtő, kéne hívni valakit, hogy megcsinálja... – csemcsegett az apja.

– Omár apja is szerelő... – kottyant közbe a gyerek, majd apja szemvillanására lesunyta fejét.

Botondka reménytelenül leste az ablakot délután. Barátja nem jelentkezett, nyilván nem is fog... Mégis felizzott benne a remény sugara, amikor apja komótosan öltözködni kezdett. Felvette fekete nadrágját a mellénnyel, és

a szokásos fehér inget, majd fészülködni kezdett a tükör előtt. A gyerek tudta, ilyenkor gyülesezni jár a faluba, összecsoóduónek valahol hasonlóan gondolkodó társaival, és gyakorlatoznak, célba lónek. Apjának is van fegyvere, kinn tartja a garázsban, berendezett ott valamilyen elzárt részt a fegyvereinek. Órákig szokott pepecselni odakinn, de hogy mit, azt Botondka nem tudta, őneki tilos volt bemenni, csak az egyletbelieket engedte be néha...

– Már megint elmész? – kérdezte anyja, látva férje készülődését.

– Ja, csak még van egy kis dolgom a garázsban.

– Mindig az a garázs, rossz vége lesz ennek...

– Fogd be a szád, nem értesz te ehhez...

Ahogy apja eltűnt a garázsban, a fiú hátra osont, a kerítéshez. Percek múlva már a rigófészek peremén lestek be, s az éppen repedező tojásokat bámulták, amikor tompa döndülés hangja hallatszott, mire Omár automatikusan földre vetette magát, és lerántotta Botondkát is.

– Mi az...? Mit csinálsz? – értetlenkedett a gyerek, mire Omár azt szükölte: – Háború...

– Ugyan már, itt nincs háború!

De Omár megfogta a karját, s hazafelé kezdte cibálni. Ahogy visszamásztak a kertbe, Botondka anyja rémült arcát pillantotta meg először, amint áll tehetetlenül a garázs előtt, az ajtó nyitva, és bentől füst gomolyog ki... A fiú be akart nézni, de Omár megelőzte, majd elébe állt, és elrángatta onnan.

– Orvos. Orvos kell – mondta sürgetve az anyának, aki bénultan állt.

– Nem lehet...! Nincs engedélye robbanászerekre... Uramisten, mit csináljak? – motyogta a nő. A fiú egy percig habozott, eztán átlendült a kerítésen, s néhány perc múlva az apjával tért vissza, aki haladéktalanul a földön fekvő testtel kezdett foglalkozni.

– Ő orvos... otthon orvos! – mondta megnyugtató bizakodással Omár, s a kezét tördelő nőre pislogva a kapura mutatott. – Anya engedni ajtó... ő nővér otthon...! Hoz kötszer!

Botondka anyja oda-vissza tekintgetett férje és a kapuban álló menekült nő között, majd erőt vett magán, és felocsúdva tompaságából, a kapuhoz sietett, beengedve az asszonyt, aki semmit sem kérdezett, csak odapenderült a sebesülthöz, és már tekerte is a gézt, bontotta a jódot, szívta fel a gyógyyszert a pravarzba.

Fél óra sem telt bele, az apa ágyba volt fektetve, sebesülése ellátva, az altató jótékony befolyása alatt békésen horkolt. Az anya próbálta leültetni, valamivel megkínálni az afgánokat, de még egy kávét sem fogadtak el. Omár kézzel-lábbal elmagyarázta, hogy apja minden este átjön majd, megnézni a beteget, s így nagy kő szakadt le az anya lelkéről, mert komoly büntetéstől féltette férjét.

– De mégis... mivel viszonzozhatnám a kedvességüket...? Mit tehetnék? – kérdezte szégyenkezve tőlük, s Botondka arca felragyogott Omár apjának csendes válaszára.

– Kapcsolat... Enged kapcsolat gyerekek... !

Kényszer

Jani bácsi parádés kocsis volt a háború előtt. Ostorral kezében csettegett vígan a lovaknak, s leste sóváran, bajsza alatt somolyogva a melles-faros menyecskéket, akik ringó járással vitték sokszoknyájukat az út szélén, kacéran mosolyintva néha az inas, szikár, jóképű legényre.

Sokra tartotta magát, ezért is mondta kevélyen, amikor Bözse ágyi megszólította annak idején a hetivásárban: „Kommendálnék én néked egy módos lyányt, fiam!” hogy: „Megköszönöm a szíves jóindulatát, Bözse néném, de ráérek én még! Nem hajt a kényszer, meg aztán csak olyant veszek el, akit én választok magamnak!”

El is cicázott jó darabig a lányokkal, mert nagy természete volt neki, meg kell hagyni; későbbi felesége panaszkolta is ezt sokszor, nem kis büszkeséggel. Mert csak megházasodott végül, elvette Marikát, egy nincstelen zsellér lányát, akinek hozománya ugyan egy szál se volt, de vastag, erős hangja, kitűnő hallása annál inkább; ami a templomban is kihallatszott a sokaságból, mikor énekelt; s annyi nótát tudott, hogy a felszabadulás után megalkuló kórusba is bevették; pedig iskolázatlan lány volt, marokszedőként járt az aratók után, s csak a téeszben lett fejőnő belőle. Márpedig a cicázáson kívül a dalolás volt Jani bácsi mindene.

Az uraságok nyugatra menekültek ugyan az oroszok elől, de az élet nem állt meg, államosították a kastélyt, a lovakat, a hintókat, s azontúl Jani bácsi az elnököt és a

vezetőséget hordta a földekre, vagy a faluba látogató inspekciózókat vitte szanaszét.

A gazdasági épületeket felosztották kis szoba-konyhás lakásokra, abban kapott helyet asszonyával; s hogy ezzel a helyzettel mennyire meg voltak elégedve az előző, zsellérsori szülői lakrészhez képest – ahol hatan-nyolcan szorongtak egy szobában – azt mutatta az évente-két-évente születő csemeték száma. Négy gyermek pusztított kenyeret náluk.

Szegények voltak, mint mindenki; de a bak magasából Jani bácsi továbbra is leste a menyecskéket, fennhordta az orrát, s rákapott későbbi kedvenc szavajárására: „Nem alkuszom!” meg hogy: „Nem kényszeríthet senki semmire! Mindig van választási lehetőség!” Hogy ez csak virtus volt; hogy egész addigi élete ellentmondott ennek, az nem zavarta őt.

Le is telt az életük szépen, csendben, – bár időnként az ő házukat is felverte a veszekedés hangja. Mert ház lett előbb-utóbb, amikor kedvező feltételekkel megvásárolhatták a télesztől, s az udvarok között vont kerítéssel elválasztották a sor többi lakásától. Mari néni szidta kakaskodó férjét, aki nem hajlik a szép szóra, keményfejű, pedig a kényszer nagy úr; s parancsol, mindig parancsol! Hol pénzbeosztásban, hol a gyerekek taníttatásában, felnevelésében, hol egymás elviselésében. S ilyenkor kieresztette azt az erős, vastag hangját, hogy csak úgy zengett a környék a szép, alpári káromkodásoktól, ami a magyar ember szívének oly kedves... S mert Jani bácsi ebben sem alkudott, hogy csöndben maradjon, míg elvonul a vihar, hát a szomszédság kaján vigyorral fülelt az egymásnak felelgető hangokra.

Sok évig dörgött Mari néni hangja a sorház lakói között, sőt faluszerzte; majd külországokban is, mert elérkezett a faluba is az asszonykórusok divatja, s ő oszlopos tagja lett annak. Bejárta a környező országok színpadjait, de végül az idő múlása őt is arra a színpadra szólította, ahol nincs több meghajlás, taps, ha a függöny legördül. Jani bácsi egyedül maradt, s a szomszédok kereshettek más szórakozást.

Egy fiuk, egy lányok lakott a közelükben. Felváltva jártak be hozzá, egyik nap a fiú, másnap a lánya. Ám a vizsály istennője nem alszik: még közösen, sikeresen elhárítottak egy iparkodó menyet, aki szemet vetett a kis szoba-konyhás házra, s szerződést akart volna aláíratni apjukkal – ám azután ők veszték össze a jövőbeni örökségen.

– Agyoncsaplak, te dög! – rikoltzott a fiú, aki önkéntes rendőr volt korábban, s egy évet ült is már, mert részegen lövöldözött egyik szomszédjára.

– Te málé bunkó, te... – jött nyomban a replika, hogy a szomszédok tüstént kiültek a kertbe, élvezni az előadást, melyben oly régen volt részük. Az öreg vigyorgott.

Lánya kerekedett felül, ő maradt a porondon, miután valahogy végül megegyeztek. Ő járt hozzá naponta, két-naponta. Jani bácsihoz most már csak néha ült be valamelyik szomszéd dalolgatni a szép magyar nótákat. Az öregember összement, megrogyott, még inasabb, szárazabb lett, csak huncutsága, nyakassága maradt a régi. Bizony belecsípett a menyecskék fenekébe, ha tehette, ha mellette jártak. Sajnos, lába már nem bírta el, tolókocsiba kényszerült, s lánya autóval hozta-vitte a családi ünnepekre. De az is dolgozott, saját háztartást vezetett, odaköltözni nem tudott, magához venni nem akarta.

Eljött az idő, mikor már nem maradhatott egyedül, mert a test esendőbb, mint a szellem, mely még kóborolni képes.

– Papa, mit szól, milyen szerencséje van! Felvették az öregek otthonába. Hamarosan beköltöztetem...! Jó társaságban lesz most már, nem kell álló nap egyedül kotlania! Ne féljen, látogatom én ezentúl is! – istenkedett a lánya.

– Nem megyek én oda! – húzta összebb magát Jani bácsi megriadva.

– Ugyan, papa... ne legyen már ilyen konok...

Most aztán megtapasztalta Jani bácsi, milyen a kényszer. Ha tetszett, ha nem, mennie kellett; összecsomagolták kis motyóját, amennyit bevihetett az otthonba, s elbúcsúzhatótt a salétromvirágos falaktól, melyeket annyi éven át meszelt hófehérre, s melyek között annyi szép nótát dalolt a kedvesével. Üresen maradt a kis ház.

De hiszen jó helyre került! Szép, csempézett fürdőszoba (közös), nagy, napfényes, meleg nappali (közös), vidám, kedves lakótársak (harmincféle gyógyszert szedtek négyen), bőséges, tápláló ellátás (a személyzet lopta az ételt). Első éjjel nem bírta aludni az izgalomtól, másodikon horkoló szomszédjától. Ötödik nap éjjelén kiáltozni kezdett álmában, s miután három éjjel kiabált, sürgősen átköltöztették egy kétágyas szobába, ahol jó erőben lévő, fiatalabb szobatársa nemes egyszerűséggel megverte az első jajveszékeléskor.

– Mindig elverem, ha nem hagy aludni! – ígérte.

Az eset híre lánya fülébe is eljutott, de Jani bácsi egy szóval sem panaszkodott, hát hallgatott ő is. No, csak megszelídül a nyakassága! – gondolta.

Egy hónappal ezután ünnepelték az otthon jubileumát. Az ötemeletes ház kertjébe szervezték az ünnepséget, amelyre potentátokat, támogatókat is vártak, s az egész házat csinosították, takarították, díszítették már előző nap. Mindenki sürgött-forgott, a liftek föl-le jártak szakszerűen, csak a tetőterazon volt nyugalom, ahová levegőzni, napozni szoktak felosonni az ápolók. S egyszerre Jani bácsi elkapta egyikük karját.

– A tetőre akarok menni!

– Mit akar ott, Jani bácsi? Unja a banánt? Nem kíváncsi az előkészületekre?

– Nem én, aranyom. Vigyen már fel, édes kincsem...

Az kuncogva fel is vitte, s otthagya a terazon, ment a dolgára.

Jani bácsi odakerekezett kocsijával, ahol egy lapot már észrevétlenül kilazított az elmúlt hetekben a terasz kerítéséből, s kiszedve az utolsó csavart, nagy nehezen félrelökte a műanyag lapot. Tágas látóhatár nyílt meg előtte, a fák koronája fölött kék ég ragyogott, sehol egy bárányszerű felhő, békés nyugalom lebegett a tájon, távol a mindennapok gondjaitól, felülemelkedve az élet riasztó apróságain.

– De hol az apám? – kérdezte a lánya csodálkozva, aki az ünnepség után érkezett, és nem találta szobájában.

Senki sem tudta. Nagy nehezen került elő a kis fiatal gondozónő, aki felvitte a tetőteraszra, s most ijedten eszmélt az idő múlására. Elfeledkezett az öregről teljesen.

– A tetőre? Miért akart a tetőre menni? És maga otthagya...?! Ha valami baja esett... – kiáltott rémülten a lánya.

– Én nem tudom...

A személyzet tülekedve rohant a liftek felé, elől a feledékeny bűnös. Jani bácsi lánya ért oda először, s látta meg a tolókocsiban apját, aki épp utolsó hajtogatott papírrepülőjével célozta meg a szemközti szárny egyik ablakát, ahonnan tisztos, ősz matróna integetett, s nevetett teli szájjal az öregemberre.

A lány megkönnyebbülten szorította kezét szívére.

– Jaj, Papa, jól megijesztett... Mi a fenét csinál itt?

– Hát udvarolok, na... Mert mindig van választás! – mondta méltóságteljesen az öregember.

Mókuserék

– Őrjítő! – mondta bágyadtan, elkeseredve, míg kerevetén oldalára fordulva szemlélte a csodálatos kék eget, báránnyelűket, a magasba törő hegyek csúcsát és színpompás virágok ékességét a langyos szellők hozta illatárban. A számtalan szépség betöltötte szemét, elkápráztatta, elvakította, s úgy érezte, iszalagként fonódik rá mindennapos látásuk kényszere. Untatta már a sötéthez világosat, vízhez földet, naphoz holdat teremtett, állatokkal és növényekkel benépesített élet mozgalmassága. Kevesellte, hogy a mindennapok fizikai igényeinek kielégítésére szolgáló értelmén túl, a teremtésben létrejött élőlények nem törekedtek másra – valami többre, ami létüknek értelmet és szépséget nyújthat. – Esetlenek... – morogta.

– Uram, te általad lettek ilyenek...! – szólt az oldalánál feszülten figyelő Gábiel, de a bosszús kézlegyintés belefojtotta a szót.

– Akkor is hiányzik valami!

– Uram, ez a legszebb világ, amit eddig teremtettél... csupa szín és változékonyság... mozgalmasság és érdekesség... Nem győzzük csodálni a teremtményeidet!

– De unalmas! – tört ki az Úr, és Gábiel elkerekedett szemébe nézve, panaszosan folytatta. – Minden nap ugyanaz... ha elfogyasztottam ebédemet, és leheveredek pamlagomra, hogy elszórakoztasson a Föld, melyet színháznak teremtettem, mindig ugyanazt az előadást látom!

Este és reggel, ég és föld, víz és szárazulat – a díszlet mindig ugyanaz! Rendben van, én alkottam ilyennek...! De legalább a szereplők tettei lennének változatosak! Hiába teremtettem millió félét, ha mind ugyanazt csinálja napról napra, évről évre, térben és időben... esznek, isznak, szaporodnak... egymásnak esnek vagy menekülnek... Születnek és meghalnak... kész. Ennyi. Unom!

– De Uram, ezt millióképpen teszik...!

– Nem! Mind úgy teszi, ahogy beprogramoztam. Ahogy a fejükbe leheltem a módját. Egy sincs köztük, akinek saját, önálló gondolata volna, aki másképp csinálna valamit. Aki újat találna ki... akár ellent akarna mondani nekem. Unom, hogy mindent nekem kell kitalálni, ahelyett, hogy elszórakoztatnának!

– Veszélyes dolog az önálló gondolat, Uram! – rémült meg Gábiel. – Különben arra itt van neked Lucifer...

– Eh... úgy ismerem, mint a tenyeremet...!

Az Úr legyintett és talpra ugrott.

– Jöjj, Gábiel, hozz nekem vizet és földet. Gyúrok belőle egy új teremtményt, aki más lesz... több az eddigieknél... s hogy elszórakoztasson, önálló értelmet adok neki, és uralmat a Föld többi élőlénye felett.

– Ne tedd, Uram! Ne teremts magadnak olyat, amit később megbánhatsz...! Ha saját gondolatai lesznek, hogyan tudod majd kézben tartani?

– Ne félj, Gábiel. Belé gyúrom az irigység és gyűlölködés magvát is, hogy bármily magasra ér el, ösztönei legyőzzék értelmét. – Azzal Gábiel fejcsóválása mellett nekilátott a munkának.

A sárból embert formált, lelket fűjt belé, oldalbordájából még társat is alkotott neki, hogy ne legyen egyedül; majd elhelyezte a paradicsomban, s kíváncsian dőlt le kerevéteré nap mint nap az angyalok kíséretében, elnézve teremtményét a földi színpadon.

Az ember első lépései nem arattak osztatlan sikert. Első lopása a tudás fájáról, első gyilkossága, amikor Káin megölte Ábelt, hangos sikoltásokat váltott ki az angyalokból, csak Lucifer somolygott jóízűen. Az Úr álmélkodva figyelte a fordulatokat, ám míg bosszankodott az újabb és újabb fiaskón, közben remekül szórakozott. Néha kénytelen volt vízözönt, vagy más katasztrófát bocsátani szereplőire, hogy új színészek állhassanak a leszerpeltek helyére, de egy idő után azt látták, hogy az ember önálló lett ebben is: már maga idéz elő katasztrófákat, s eljött az a perc, amikor a lakhatatlan Földről eltűnt az utolsó élőlény is – az ember elpusztította magát és sivataggá változtatta bolygóját.

Az Úr elkámpicsorodva üldögélt angyalai között.

– Nos, Uram, vége az előadásnak... Hogy tetszett a műsor? Kezdheted előről a díszletezést... – mondta Lucifer gúnyosan, s az Úr érthetetlen morgására előhúzta eddig háta mögött tartott bal kezét. – Ajándékot hoztam neked.

Fa rudacskákból összerótt hengerben kis mókusz szaladt egyik rúdról a másikra, körmozgásra kényszerítve a hengert.

– Mi ez? – csodálkozott az Úr.

– Mókuserék. Emlékeztetőül, hogy ha még egyszer unatkozol, csak nézz rá, máris eszedbe juthat elhibázott alkotásod, az ember...

Nőgyógyásznál

Tudod te, mennyire utálok nőgyógyászhoz járni?

Világ életemben utáltam, pedig sosem volt rá okom, az orvosaim kivétel nélkül szimpatikusak voltak, nem okoztak fájdalmat, és mégis... Megszültem négy gyereket, volt egy-két vetélésem is, na, nem részletezem, mindenki nyugodtan hihetné, hogy egy ilyen edzett nő, mint én vagyok, fel sem veszi az ilyesmit, de nem... És ráadásul, ahogy az évek telnek, egyre jobban frusztrál, ha nőgyógyászhoz kell menni. Szerencsére – vagy épp ellenkezőleg? – az életkori sajátosságok miatt már csak évente egyszer muszáj elviselnem a tortúrát, amikor az esedékes rákszűrést megcsinálják – mert azt nem szabad elhagyni, isten őrizze! – de elhiszed, hogy többé a rendelő környékére sem mennék, ha tehetném?

Már az időpontkérés előtt erőt kell venni magamon, hogy egyáltalán felhívjam az orvost... Napokig halogatom, és ha a mobil már a fülemben van, akkor is azon drukkolok, hogy ne vegye fel... vagy ha igen, ne érjen rá... minél hosszabb a várakozási idő, annál jobb! De hát a rákszűrésre nincs több éves vagy hónapos várakozás, mint a műtételnél... megkapom az időpontot, kész. Attól kezdve azon töröm a fejem, hogyan kerülhetném mégis el. Ha megfáznék... ha elutaznék... ha egy rokonom megbetegedne, és ápolnom kellene... De persze semmi sem történik, csak bennem harcol végig az elmenni – nem menni dilemma. Azután persze elvánszorgok végül, száz-

nyolcvanas vérnyomással kivárom, míg behív a doktor úr – mert persze férfi, mindig férfi! – és mint akit vágóhídra visznek, fekszem fel a hideg vizsgálóasztalra, hogy pár percig kotorásszanak bennem, míg én a plafon festését vizsgálgom merev izmokkal és idegekkel, hogy miután feltápászkodtam nagy nehezen, és megkaptam a receptemet vagy más papírt, elbúcsúzzak, és az ajtó előtt eufórikus állapotban állapítsam meg minden egyes alkalommal, hogy túl vagyok rajta, és milyen marha vagyok, mennyire semmiség volt az egész, egyszerűen érthetetlen, hogy tudtam ezen a semmiségen hetekig őrlődni!

Azután eltelik egy év, és kezdődik minden előről... Hiába kérded, miért, nem tudom.

De legutóbb a régi orvosom azzal köszönt el, hogy nyugdíjba vonul. Sajnáltam, mégis felvillanyozott a gondolat, hogy újat kell találnom. Feltett szándékom volt, hogy most aztán kiküszöbölöm a zavaró körülményeket azzal, hogy női orvost keresek. Egy nő mégiscsak más! Finomabb, ügyesebb a keze, és jobban átérzi a feszélyezettség, kiszolgáltatottság problémakörét, amiből nyilvánvalóan az én gondjaim is fakadnak.

Csak hogy a női nőgyógyász ritka, mint a fehér holló.

Hetekig kerestem, érdeklődtem, ismerősöket és barátokat faggattam, eredménytelenül. Aki egyáltalán szóba jöhetett, az vagy túl messze rendelt, vagy már külföldre ment, olyan is akadt, aki közölte velem, már nem tud fogadni, annyi páciense van.

Teljesen véletlenül, egy csúnya influenzát követő vételnél vettem észre, hogy a helyi labornál lévő nőgyó-

gyászat ajtaján két férfi mellett egy női orvos rendelési ideje is olvasható. Ez lesz az én emberem!

A hölgy a hétnek csak egy napján rendelt, de sebjaj! Elég az nekem. Szigorúan ráparancsoltam magamra, és miután kétszer elhalasztottam, harmadszorra felkerestem a rendelőt. Előbb bejelentkeztem, majd viszonylag nyugodtan vártam, hogy behívjanak. Én megtettem, amit lehetett...

A hívásra beléptem, de mekkora csalódás! Egy férfi és egy nő ült az asztalnál, és nyilvánvaló volt, hogy nem a nő az orvos kettejük közül.

– Rákszűrésre? Tessék vetközni – mondta udvariasan a fiatalember. Nem elég, hogy férfi, még a fiam is lehetne? Na nem, azt már nem, nem ezért próbódtam ennyi ideig!

– Én csak tájékozódni... a... a rendelési időről... – hebegtem.

Furcsán néztek rám, teljes joggal. Ki az a hülye, aki sort áll, amikor a beosztás kint van az ajtón? A vak is láthatta.

– Nem akarja mégis, hogy megvizsgáljam? – kockáztatta meg tétován az orvos, de én már pánikszerűen menekültem.

A következő héten ismét próbálkoztam. Nem bíztam a véletlenre, előző nap odatelefonáltam, rendel-e a doktornő. Ám amikor beléptem, megint a fiatal orvossal találtam szembe magam!

– Mintha már láttam volna... nem a múlt héten járt nálunk...?

– A doktornőhöz... – nyögtem ki, mire széttárta kezét.

– Én helyettesítem. Múlt héten konferencián volt. Tegnap, sajnos, autóbaleset érte... hónapokig nem lesz. Be kell érnie velem... Tessék vetközni...!

Nyárikonyha

Juliska tétovázva áll szobájában. A konyhából fojtottan beszűrődő zajokra figyel. Unokái már elmentek az iskolába, látta, ahogy a kapun kifordultak, hanyagul vállukra vetve az iskolatáskát. Mostanra már csak fia és menyé maradt a szomszédos helységben, és Juliska szorongva figyel a mondatfoszlányokat, miközben azon töpreng, mikor lesz legalkalmasabb idő kilépni közülük. Ha túl korán megy ki, menyé vasvilla szemekkel néz rá, és megjegyzéseket tesz, miért nem maradt ágyban, míg a gyerekek elmennek, s hivatkozik a kevés helyre az asztalnál.

De hát olyan kevés az a hely? Igaz, a konyhába kellett bezsúfolni a mosógépet, hűtőt... Még mosogatógépet és fagyasztót is vettek. Csak itt lehetett legjobban megoldani öreg házában azt a sok elektromosságot, ami kell a működésükhöz... Ettől a sok mifénétől aztán összeszűkült a kis konyha, hiába tettek hat széket az asztal köré, ha kihúzzák, nehezen férnek el, igaz... – gondolta – s a gyerekeknek el kell készülni időre, különben elkésnek az iskolából...

De miért pont az ő csenevész kis teste zavarja őket...? – nézett végig inas, soványka karjain, behorpadó mellkasán, melynek emlőiből megszületett gyermekei kiszívták az anyatejjel minden erejét, vágyait, álmait... bezzeg a menyé kilencvenvalahány kilója elfér, széles, rengő fenekével eltorlaszolja az utat a tűzhely felé, s ő nem mer magának egy kis rántottát csinálni, ha elfogyott az asztalról, amit menyé készített reggelire. Mert ráripakodik ám, mit

keres itt, mama, üljön csak le, nem férünk el itt ketten, mit akar?

Mit akar ő? Mit akarna... egy kis ételt, egy kis beszélgetést, egy kis emberséget... hisz olyan kevéssel beéri...! Az ebédet is megfőzi nekik a nyárikonyhában, nem is ebéd az, inkább ucsora; menyé is, fia is dolgozik, egyik az önkormányzatnál, másik a gépállomáson, akkor esznek, ha hazajöttek munka után. Ő ad enni a két unokának, akik iskola után beesnek az ajtón, és már emelik is a fedőt, mit főztél mama, milyen finom illata van... drágaságaim...

Juliska szemét elfutja a könny.

Sebtiben letörli, hátha benyit a sárkány, ne lássa, hogy megint sírdogál. Múltkor is rajtakapta, és felháborodva pörölt vele, minek adja elő magát, – így mondta – mintha rossz dolga volna, mit sírdogál, mindene megvan, gondoskodnak a kényelméről... itt a sok háztartási gép, régen bezzeg moshatott kézzel fateknőben, járkálhatott ki a fagyba, pincébe, most meg hűtőt nyit, és minden a keze alatt van...! Csak azt a kis ebédet kell megfőznie... És lamentált egy órán keresztül, ádázul csapkodva...

Talán most kéne kilépnie... nem, még vár egy kicsit... hadd készülődjenek nyugodtan...

Hát, igen, a gépek itt vannak... megkönnyítik a munkát, nem vitás, ő is megtanulta apránként a kezelésüket, ha nehezen is... – és jólesően kuncog, ahogy visszaemlékszik a tanulódőre; mit szenvedett velük, mire használni tudta – és merte – a szerkezeteket. Hiszen ő otthon volt, miből állt azt a kis szennyest berakni a gépbe...? Kimossa az, magának nem fáradság – mondta a menyé, és ő szó

nélkül rakosgatta a ruhákat ki-be. Ki is teregette, hiszen nem állhat addig nedvesen, amíg hazajönnek...

A konyhából felcsattanó mondatfoszlányok törik meg gondolatait.

– Minek annak a vénségnek...?

A menyé haragszik.

Juliska leül a fotelbe, úgy érzi, jobb, ha még egy kicsit vár, hátha megnyugszanak a kedélyek, hátha a fia majd lecsendesíti a hárpíát; így hívj magában, mióta egyszer fia a védelmére kelt valami apróságban, s akkora égzengés lett belőle, hogy a menyé három napig nem beszélt velük, csak odalökte a reggelit mindüknek, csapkodott, és vasvillaszemeket vetett; aztán elviharzott a munkába. Jó lecke volt, Juliska és fia akkor megtanulta, hogy óvatosan keljenek egymás védelmére.

A fia...

Valamiről igyekszik meggyőzni a sárkányt, és Juliska tűnődik, vajon mi csípheti a szemét menyének? Egy hónapja takarított utoljára, talán az lehet a baj... nyögve tologatta a porszívót, fájós már a dereka, nem olyan könnyű hajladozni, de inkább megcsinálta, neki ne mondja senki, mint a szomszéd Kovácsnének, hogy ingyenélő... A menyé eleinte tessék-lássék tiltakozott, de már régóta nem tette, sőt megjegyezte, ha valahol leszendetlen pókhálót látott... hiába, rossz a szeme is már... Abból a kevéske nyugdíjból... tavaly csináltatott szemüveget, de azóta megint romlott a szeme, s új kéne... de karácsonykor az összes pénzét odaadta nekik, hogy a fürdőszobát újracsempézzék... az unokáknak is vettek belőle számítógépet, pont kifért belőle... ó, kis angyalkáim...!

Már egy hónapja...? Juliska utánaszámol, mikor is reccsent egy nagyot a háta porszívózás közben, hogy nem tudott mozdulni utána, s eldőlt a földön, mint egy liszteszsák, úgy maradt a nagyszoba padlóján a fiataloknál... Fiatalok, ugyan már, fia is, menyé is túl a negyvenen... Nagy szerencséjére a szomszéd Kovácsné épp átjött a kiskapun kicsit beszélgetni, amikor már két órája feküdt tehetetlenül, az hívta az orvost... Kovácsnét a sárkány nem szereti, pletykás vénasszonynak mondja, aki bujtogatja az anyósát, és még a szeme se áll jól... Megmondta tavaly Juliskának kerek-perec, ha társalogni akar vele, tegye a kerítésnél, hát nyáron még hagyján, jó időben még jól is esik kicsit ott ácsorogni, emlékezni a régi szép időkre, de most hideg van, hát mit csináljon?

– Még tévézni sem lehet tőle nyugodtan...! – csattan fel a hang mérgesen.

Tévé? Esténként beoson a szobájukba, félve ül le az ajtó melletti kis székre, összehúzza magát, ül csendben, nehogy zavarjon... halkan, szemérmesen nevet, kezét foghíjas szája elé téve, jaj, de sokba kerül a protézis, de hát nem bírta megszokni, amit a kis nyugdíjából csináltatott, ott áll a szekrényében egy tiszta fehér zsebkendőbe csomagolva... Mi zavarja őket? Nézi, ahova kapcsolnak, mindegy mit, örül ő mindennek, csak érezze, hogy köztük van, hogy nincs egyedül, hogy van kihez szólni néhány szót...!

– Nem érdekel! Kell a gyerekeknek a szoba, és kész! Menjen a nyárikonyhába...! Ott még melegebb is van, ha jól bedurrant!

A nyárikonyhába?

El akarják venni a szobáját...

Juliska megretten. Érezte ő, hogy baj lesz, ha egyszer lebetegszik, és az orvos egy hónapja megtiltotta a hajlongást, és csúnyán nézett a menyére... azóta nem porszívózhatsz... nem rakodhat a mosogatógépbe, mosógépbe... csak a főzés marad rá. Több lett a menyé dolga, nem csoda, ha haragszik rá... De mit tehet ő erről? Nem akart ő beteg lenni, csak úgy lett valahogy... hiszen hetvenöt éves...!

Felkapja a támlára simított kendőt, s buzgón kötözgetni kezdi, miközben sebesen jár az agya, hova menjen, mit is csináljon...? Elveszik a tisztaszobát tőle, kizavarják a nyárikonyhába, ez nem is kétséges! A fia jó gyerek, aranyos gyerek, de nem mond ellent a feleségének szinte soha... most aztán nem fog a védelmére kelni, annyi szent. Jaj, mit csináljak, hova menjek...? A nyárikonyha külön kis épület egyetlen helység, még a víz sincs benne, csak mellette a kerek kút, meg a régi budi... Ki kell járnia majd a hidegbe? Istenem, Karcsikám, drága jó párom, miért mentél el idő előtt... most itt állok egy szál magam, a többi gyerek mind szanaszét az országban... de hát náluk sem lenne jobb... teher már az öreg mindenhol... Istenem, mi lesz velem...?

Sebesen bújik a télikabátba, elhomályosuló szemmel bogozza a kendőt, majd nagy lélegzettel kilép a konyhába. Azok meglepődve bámulják, menyé kutatva nézi, vajon mennyit hallott a szóváltásból.

– Mama, beszélünk kell... – köszörüli torkát a fia, s Juliska pillantásai elől a falat nézi mereven. Az asszony valamit motyog, majd később fiam, majd... majd... és ki-menekül a konyhából. Végre a pitvarban van, csak előre, előre, a kertkapu, az utca...

A harmadik utcáig vánszorog szédelegve, alig lát, a világ, mint molylepke csapong körülötte, fekete csíkok és foltok úszkálnak előtte, míg doboló erekek beesik Mariska ajtaján.

Mariska, a testvér éppen a nyárikonyhájában tevékenykedik, már az ebédet főzi...? Jó meleg van, nemrég szellőztethetett, friss a levegő. Duruzsol a régi tűzhelyen a teáskanna, rádió szól halkán. Egy ágy, két szék, asztal, egy régi, festett szekrény a berendezés, amit kiselejteztek régen. Néhány új polcot fedez fel, ahogy körülnéz, tavaly óta nem változott itt semmi, most jó ez a meghitt változatlanság...

A testvére leülteti, s faggatná, mi baja, mert látja, hogy bánkodik, s Juliskából máris dől a panasz, a hosszú évek elfojtott keserősége ömlik, mint gátja szakadt áradat, sírósan, szemet törölgetve, szakadozottnak, hogy Mariska csak fejét ingatja, és tehetetlenül simogatja görnyedt vállát. Juliska lassan megnyugszik, s határozott formát ölt az útközben fejébe villant ötlet, a megoldás, ami mindenkinek jó és hasznos lenne, hisz annyira szeretik ők egymást Mariskával, nem is kérdéses, hogy beleegyezne...

– A menyem... a fiam... ki akarnak tenni a szobámból... a nyárikonyhába... Kell a gyerekeknek a hely. Tudod, nagyobbacska már, zavarják a szülőket... nem is egészséges egy szobában lakni...

S gyorsan kimondja egy szuszra.

– Arra gondoltam, lakhatnánk együtt! Idejönnék hozzád... a te szobádba... összetennénk a nyugdíjunkat... A te menyed jó, sose panaszkodtál rá...

S elnyílt szájjal, rémült szemmel, letaglózva hallja a választ.

– Drága Juliskám... Nem panaszkodtam... De én már egy éve a nyárikonyhában lakom...!

Szabadság

Ági már feltette az ebédet föni, és kinyitja a terasz ajtaját, hadd jöjjön be a friss levegő a szűnyoghálón. Nicsak, a teraszon kis fehér, fekete foltos nyuszi üldögél.

– Hát te hogy kerülsz ide? – csodálkozik Ági, összezsapva kezét.

Kimegy a zsebkendőnyi veteményesbe. Előző este locsolt, minden palánta üde zöld, frissen nyújtózkodik az ég felé. Elégedetten jártatja végig szemét kis birodalmán, melyet derékgörnyesztő, lábfájdító munkával tart rendszerben, nap, mint nap kint dolgoztatva. Nem mintagazdaság, de megszólnák a szomszédok, ha nem ezt teszi, ha már növényt termeszt. Párja ezzel már régóta nem törődik, nem is tesz egy fűszálat sem keresztbe...

Hol lehet a nyuszi? A palánták még csak növekvőben, nem tud elbújni köztük, a teraszcsozról pedig már elillant. Van hová. A régi szilvafát pár hete metszették, ifjították meg, elkorhadt, elhalt, vastag ágakat kellett lefűrészelni, ezek most a kőasztal alatt hevernek. Ezek oltalmába bújhat, mert párja még mindig nem aprította fel az ágakat. A kerítés mentén is megbújhat, végig sűrű bokrok takarják a szomszédságot.

Végül a kocsik alatt megtalálja. Nincs garázsuk, szabadban áll az autó, és a nyúl vidáman mozgatja orrocskáját, ahogy kibámul alóla. Ági megpróbálja elkapni, de az állatka, mintha csúfot űzne belőle, mindig arrébb ugrik kicsit, s ha megint a közelébe kerül, ismét továbbmegy.

Körbe a ház körül, majd bele a veteményesbe, ahol rövidke pihenői alatt vidáman mozgatja orrát... és eszi a salátát, a növekedőben levő zöldpaprika palántát...!

A délután nyúlkergetéssel telik, Ági párja ül a kerti padon, és néha megjegyzi, hogy ő megmondta, felesleges ezzel a kis veteményessel annyit fáradozni. Ági estére már nagyon mérges, de tehetetlen, a nyúl nem és nem hagyja magát elfogni, de hova is tenné...? Pedig szelíd, látszik, hogy nem a mezőről tévedt ide. Valamelyik szomszédé lenne? De senki sem keresi...

Harmadik napon telefonál a lányának. Unokája kapott tavaly húsvéti nyulat, a kis Totó azóta is megvan, hátha elvállalják ezt is, és segítenek megfogni. De dolgozó emberek, az unoka iskolás, ezt is elég elfoglaltság megfelelően gondozni nekik, köszönik, nem kérnek belőle.

Próbálja kizavarni, előbb valamelyik szomszédhoz, azután az utcára, de az állatka makacsul ragaszkodik az ő kertjéhez. Pedig a szomszédoknál minden növény nagyobb, ott érdemes trágyázni a földet, és mégis... Egyszer kitéved a nyitott kapun, de egy perc múlva nyílsebesen visszarohan.

A konyhakertben kezd látszódni a romlás, kidőlt kukoricák, lerágott salátalevelek, kitaposott virágok. Ági úgy érzi, a nyúl a szemébe vigyorog... Negyedik nap délutánján az új szomszédasszony kiabál át, aki nemrégiben költözött oda.

- Nem láttak véletlenül egy kis fehér nyulat?
- Hát a maguké? És eddig nem tűnt fel a hiánya?
- Nem, azt hittük, a mi kertünkben van... Néha kiszabadul az elkerített helyéről.

Az új lakók körbe jönnek a kis állatért, s csodák csodája, a kőasztal alatt már otthonosan pislogó nyúl hallgat a nő duruzsolására: – Tyutyika, mutyika, gyere, gyere anyához...! – és elfogadva a feléje nyújtott lucernát, hagyja, hogy kézbe vegyék. Mindenki megkönnyebbülten vi-gyorog, a pár sűrű elnézések közt diadalmasan hazaviszi. Minden jó, ha jó a vége...

De hát nincs vége. Másnap délután Ági kapálni indul és mit lát? A nyúl ül a veteményes közepén, körülötte le-rágott palánták. A szomszédok is kint dolgoznak, most át lehet kiabálni nekik; újabb bocsánatkérések, a férfi enge-délyt kér, hogy kibontsa a kerítésdrótot, ne kelljen kerül-niük az utcán.

– Hát nincs ketrecük? – kérdi Ági dühösen a nőt.

– De van...

– Akkor miért nem zárják be?

– Mi tegyünk, ha mindig megszökik...? Ez egy szabaduló művész! De én megmondtam a férjemnek, csináljon valamit, mert én nem fogok utána szaladgálni!

Telnek a napok, a kerítés kibontva, már vissza se drótoz-zák, közben Áginak bizalmasan megsúgja a nő, hogy a férje „italproblémákkal” küzd, hol normális, hol nem, ilyenkor semmi sem érdekli, legkevésbé a tennivalók.

– Ne haragudjon, ez nem tartozik ránk – mondja ké-nyelmetlenül Ági, és hallgat, amikor egymást ócsárolják a másik háta mögött. A helyzet változatlan. Csak a nyúl hagyja magát egyre kevésbé elkapni, de minden nap kö-vetkezetesen megszökik, mindig ugyanoda, az ő kertjé-be...

Vígjátéki szituáció volna, ha nem kivégzett, kitaposott palánták szegélyeznék ugráندozásainak útját. Márpedig

Ági annál többre becsüli ezeket, mivel nem egészséges. Kínkeservvel, nehezen mozogva tartja csak rendben kis portáját, hogy némi igazán friss zöldséghez jusson.

– Te, ezek szerintem reggelenként átzavarják a nyulat hozzánk, hogy itt lakjon jól – vigyorog párja, és Ági már szinte gyűlöli a kis állatot. Egyszer sikerül elkapnia, maga viszi haza, újra nyomatékosan megkéri gazdáit, hogy zárják el végre, ő nem tud a fájós lábával nyulak után szaladgálni, a kárról nem is beszélve...

– Hát mit tett tönkre eddig? – kérdi békülékenyen a férfi, de van a hangjában valami kis mellékönye, ami Áginak nagyon nem tetszik. – Mit adjunk kárpótlásul? Egy kis bodzaszörpöt...?

Ági majdnem azt mondja, menj a bodzaszörpöddel a fenébe, de visszafogja magát, és elhárítja az ajánlatot. A kerítés nyitva, körülötte annyi az árnyékliliomnak, a futó trombitavirágnak is... Kétheti idegőrlő futkosás után Ági letargikusan nézi, a nyúl ismét ott rágcsál. Már gyűlöli, szívből. Akár a szomszédokat, akik közül a férfi szabadkozik éppen.

– Lecsapom, mint a villanyórát...

Ági felhorgad. A kis állatot bántaná, ahelyett, hogy megcsinálná a helyét rendesen ez a semmirekellő...! Meg is mondja a magáét a férfinak, és elhűlve hallja a választ.

– Ne tessék reám haragudni, őszintén szólva, már én is nagyon unom... a feleségem tehet minderről... Én elkerítettem neki egy részt, de ő mindig kiengedi!

– Hogyan? Hát nem kiszabadul?

– Dehogy... Az asszony szerint kell neki is a szabadság! Minden nap kiengedi, hadd ugráljon...

Szige

A rendőr rosszállóan nézett a párocskára. Hiába volt a nő előírásos, testét fedő öltözékben, hiába borította kendő hajfürtjeit a negyven fokos melegben, mégis egy férfivel mutatkozott nyilvánosan Teherán főterén, ami egyértelműen tilos a vallásos, igazhitű országban, s a rend őre ezt nem hagyhatja megtorlás nélkül.

Két amerikai férfi ült egy kávéház teraszán a párocska közvetlen közelében, érdeklődéssel nézegetve a forgalmat. Az arab rendőr ezért megrángatta zubbonyát, és kidülesztve mellét a párocska férfi tagjához lépett. Csak halkan, de határozottan sziszegte:

– Iratellenőrzés!

A göndör hajú, öltönyös, kis kecskeszakállas fiatalember előbb zavartan kutakodott zsebeiben, de egy csapásra felderült, mikor a félig elfordult, lesütött szemű nő elővarázsolt a ruhája alól valami igazolványokat, és alázatosan átnyújtotta neki, hogy a rendőrnek átadhassa. Közvetlenül nem merte, hiszen Iránban nemhogy együtt nem mutatkozhatott volna férfivel, de hogy meg is szólítsa, vagy átadjon valamit, az lehetetlen, csak rokon esetében tehetné meg...

Mr. Brown és Mr. Jones érdeklődve nézte a jelenetet a hőségétől rezgő levegő elől napernyő vászna alá menekülve.

– Na, mennyire bünteti őket? Tíz riálba fogadok...

– Oké, én tizenötöt mondok...

A rendőr azonban, bosszúsan elhúzza száját visszaadta a papírokat, és még valami köszönésfélét is eldörmögött, amikor otthagya őket.

– Hát ez mi volt...? – csodálkozott Brown. – Miért nem bírságolta meg őket?

– Nyilván házások... vagy liberálisabb lett a törvény...

– Itt? Ezeknél...?

Az amerikaiak még kétszer találkoztak aznap a párral. Egyszer a múzeumban, egyszer egy vendéglőben, s látványuk mindkétszer felkeltette nemcsak az ő figyelmüket, hanem a rend őreiét is. Lépten-nyomon igazolni kellett magukat, ám az amerikaiak legnagyobb megrökönyödésére egyszer sem vezették el őket, hogy megbüntessék égbekiáltó vétkükért.

Este vacsorázni indultak a hotel éttermébe, amikor Jones észrevette, hogy a pár éppen bejelentkezik a recepciónál.

– Te, ezek szobára mennek...!

– Hogy a fenébe lehet ez? Iránban..?

– Mondtam én, hogy házások!

– Én meg azt mondtam, hogy akkor sem lehetnek együtt nyilvánosan!

Kíváncsiságuk nőttön-nőtt, s miután a pár beszállt a liftbe, a két férfi a pulthoz sietett.

– Mondja csak, kik ezek és, miért nem bünteti meg őket senki? A portás előbb ugyan húzódozott attól, hogy felvilágosításokat adjon, de amikor Jones kezében egy

tízdolláros jelent meg, habozás nélkül elvette, és zsebébe süllyesztve rögtön rendelkezésre állt.

– Nagyon egyszerű ez, uraim, szigeh-hel rendelkeznek.

– Hát az meg mi?

– A szigeh, uraim, különleges házassági engedély. A mullah kiadhat ilyet, hogy a fiatalok kifejezhessék egymás iránti vonzalmukat egy napig.

– Micsoda? Egy napos házasság? Ezt nem mondja komolyan...

– De bizony... Huszonnégy órán keresztül érvényes... és lehetővé teszi, hogy nyugodtan mutakozzanak egymás társaságában nyilvános helyeken.

– De hát szobát vettek ki... Csak nem mondja, hogy azt is megtehetik...? Sőt, ágyba is bújhatnak...

– Méghozzá törvényesen... Korán által szentesítve...!

– Mióta...?

– Ó, régi törvény ez már...

És valóban... A reggelit a párocska már szigorúan az illem szerint elkülönülve fogyasztotta: a férfi a férfiaknál, a lány a nők termében; mint akik sohasem töltöttek együtt egy meleg napot és egy forró éjszakát a fanatikusan szigorú erkölcsi előírások világában...

– Szép kis vircsaft...! – dörmögte Mr. Brown, és Mr. Jones hűségesen ráfelelt. – De az ám...!

Tanmese

A sivatagra leszálló éjszaka hűvösében sakálok ordítottak. Kietlen, sívó homokdombok között bújt meg az apró törzs, szakadt sátraiban békétlen elégedetlenség parázslott. Éhséggel álomba ringatott gyermekek mellett kuporgó anyák gyomra korgott versenyt bőszipákéval.

– Holnap lerohanjuk az oázist! – fogadkoztak a férfiak.

A szomszéd törzs gazdagságát régóta nézték irigyen áhítozva. Azoknak pálmáik voltak, gyümölcsaik, tevéik, földjükre csatornákat ástak, és messziről hozott vízzel engedték tele, míg a törzs csak az állattartásból tengődött úgy-ahogy. Néhány sovány kecskén és Leilán, a vénséges vén arab démonon kívül, – aki valaha táncosnő volt – semmivel sem rendelkeztek.

– Ne óbégassatok! – mordult fel Leila, aki néha önjelölt tanácsadóként is szerepelt. – Használatok azt a kevés eszet, amit Allah adott, a magasságos! Inkább tanuljatok tőlük, hogy itt is oázis legyen!

Igen ám, de a munka keserves dolog. Sokkal könnyebb ülni és csepegni a másikat. A törzs férfijainak nemigen fült foguk a csatornaásáshoz, viszont gyakran összejöttek egy kis erjesztett kecsketej mellé tanácskozni, hogyan juthatnak egyről kettőre. De megegyezni sose tudtak, ki ez, ki az mellett kardoskodott, s végül egy alapos verekedés után mindenki sátrába tért, és eltárgyalta a családot, hogy megnyugodjon kicsit. Hiába, így volt ez ember-

emlékezet óta, legalábbis a legrégebbi kutyabőrön lévő rovásírás szerint a törzsnek az ősidőktől kezdve csak néhány sovány kecskéje volt, és egyetlen hagyománya, a széthúzás, és a szent virtus.

Az éhség azonban már úgy facsarta gyomrukat, hogy vénjeik végül nem bírták tovább, hátukra vették az elmaradhatatlan Leilát, és elvánszorogtak a szomszédokhoz.

Az oázisban jólelkű népek éltek, akikről hamar kiderült, hogy élénk kereskedelmet folytatnak a környező törzsekkel. Kreatív, tevékeny emberek lévén gyorsan megállapodtak a cserearányokban, s látva ezek szegénységét, ingyen datolyát, vizet, agyagtéglákat ígértek kunyhóépítéshez az elkövetkező évekre is. Cserébe csak annyit kértek, tartsák be a megállapodásokat, és ne verjék többé a családot. Még a törzsfő fia ott is maradhatott, hogy beletanuljon módszereikbe, biztosítva népe későbbi boldogulását. A vének Leilával hátukon, diadalmasan tértek vissza falujukba, ahol nagy ovációval fogadták őket.

Igen ám, de az újdonság varázsa elkopik. Ahogy telt-múlt az idő, a törzs továbbra sem tanult a leckéből, idejét haszontalan dolgokra fecsérelte, és legfőbb kedvét megint a pletykálkodásban, perpatvarban lelte. Akik csatornát ástak és földet műveltek volna, azokat lehurrogták, akik a szedett-vedett bőrsátrakat vályogházra cserélték volna, azokat az ősi hagyományra hivatkozva törzsellenesnek kiáltották ki. Terjedt az irigykedő gyűlölet az oázislakók ellen is. A törzset képviselő ifjú pedig naphosszat csak a lányokat hajkurászta káromkodva, hogy vállig érő nagy lobonc fekete haja csak úgy lebegett utána. A szerződéseket is kezdték félvállról venni.

Amikor aztán az oázislakók tudomására jutott, hogy a férfiak megint verik a családot, megelégtették a dolgot, és példát akartak statuálni.

– Szükségünk van erre a kis vacak törzsre? – kérdezték maguktól, és rögtön válaszoltak is. – Nincs. Árujukat mástól is megvehetjük, átadható tudással nem rendelkeznek, társaságuk színvonaltalan, magatartásuk önhitt, irigy, pökhendi. Ráadásul nem becsülik a sok jót, amit fizetségén felül adtunk nekik. Nem teljesítik kötelességeiket, sőt köpködnek minket. Hát csak tegyék... – és elzárták az oázis kapuját.

A sivatagra leszálló éjszaka hűvösében sakálok ordítanak. Kietlen, sívó homokdombok között bújik meg egy apró törzs, szakadt sátraiban békétlen elégedetlenség parázslik. Éhséggel álomba ringatott gyermekek mellett kuporgó anyák gyomra korog versenyt bösz apákéval...

Vádolom!

Szép, napsütéses nap volt.

Védő és vádló a bíróval szemben foglalt helyet, aki komótosan középre ügetett.

– Leülhetnek – jelezte, miután körülnézett, merre van a sértett. Az szomorú szemekkel bámult vissza rá; szegény, sovány teste remegett az izgalomtól, látszott, hogy csont és bőr az istenadta, s az összes bordája kilátszik bőre alól.

– Halljuk a védőt. A védenca, Kovács János, nem jelent meg? – mordult fel a bíró.

– Nem, uram. Elfoglaltságai nem engedték.

– Talán még nem zárt be a kocsmá...? Hát akkor következze a vádbeszéd.

A vádló emelkedett szólásra. Fel-alá járkálva, indulatosan tárta a bíróság elé a vádlott, Kovács János bűnös magatartását, hanyagságát, gyűlöletét, rosszindulatát a sértett iránt. A bíró rászólt.

– Csak lassan! Menjünk sorjában!

A vádló hosszasan fejtegette, hogy Kovács rendszeresen éhezett a szerencsétlen sorsú sértettet. Néha véletlenül felejtett el neki enni adni, mert alkohalmámban fetrengett; néha pedig szándékosan, mert alkohalmámban fetrengett, s nem törődött vele. A védő tiltakozott.

– Köztudomású, hogy az alkohol cselekvésképtelenné tesz, nem csoda hát, ha ilyen állapotban nem volt képes gondoskodni a sértetről! – állította méltatlankodva.

– Gottverdamterhimmelherrgott...! Próbált-e a sértett gondoskodni magáról? – morgott a bíró. A vádló bólogatott.

– Igen, bíró úr, próbálkozott. De általában eredménytelenül, mert semmit sem talált otthon. A vádlott nem gondoskodott élelelről, még egy árva, száraz kiflivég sem volt általában a szekrényben... Sőt, amikor a szomszédok észrevették a sértett sanyarú sorsát és ennivalót próbáltak adni neki a kerítésnél, a vádlott még be is zárta őt...!

– Vagyis mozgásában is korlátozta?

– Mi az, hogy! Elzárta egy deszka sufniába, ahol étel és víz nélkül sorvadozott az elmúlt napokig, amikor végre ki tudta kaparni magát a tíz körmével, hogy azután a kerítésen átugorva elmeneküljön.

– Tiltakozom! – ugrott fel a védő. – A sértett izgágaságát és hálátlanságát mutatja, hogy képes volt elhagyni azt, aki gondozta őt!

– És mitől vannak a véres horzsolások, kék-zöld foltok a testén?

– Már előzőleg is meg akart szökni. Ugyanis a vádlott ütötte-verte. Ha elment mellette, belerúgott... És akkor láncot tett a nyakába! Egy méteres láncra kötötte, az sebezte fel a nyakát! – hörögte a vádló.

– Ezt senki sem bizonyította be! Aljas gyanúsítgatás! – vicsorgott dühödten a védő, ám a vádló nem ijedt meg tőle. Szembefordulva megfeszítette izmait, s dühtől remegve ismételte meg a súlyos vádakát. Percekig álltak így, majd a bíró felmordult.

– Kihirdetem az ítéletet! Kovács Jánosra távollétében is a legsúlyosabb büntetést szabom ki: pitbull általi harapást, melyet magam fogok ma este elvégezni.

– Hadd vizeljem le legalább a nadrágját... – könyörgött a vádló, s a pitbull kegyesen bólintott.

Ezzel a bíróság feloszlott. A pitbull és a rottweiler leheveredett az árokparton, hogy szemmel tartsák Kovács János házát; míg a védő, egy agár, gondjaiba vette a sértettet, egy kis korcs fekete kutyát, s lengedező farkkal ügettek el a közeli erdősáv irányába.

A sült csirke

Épp a kerítéshez ért, mikor egy kocsi is odakanyarodott. Ketten voltak, előbb egy nő kászálódott ki, hogy kulcsát a zárban elfordítva nyissa a kocsibejáró kapuját, majd a férfi, miután az autóval beállt a kertbe. Míg az asszony sietősen helyére vonta a rácsot, bizalmatlanul nézegetve őt, addig az idősödő férfi ráérősen, nehézkesen emelkedett ki, s csapta be a jármű ajtaját. Gondosan körüljárta, nem lát-e valami rendellenességet, a nő pedig fojtottan türelmetlenkedett. Nyilván házások, döntötte el a hajléktalan, mikor a nő rásziszegett a férfire.

– Mit pizsmogsz még mindig? Gyerünk, hozd a csomagokat...

De a másik nem zavartatta magát, olyan stabil volt, mint egy kőtömb, melyet a legnagyobb földrengés sem tud nyugalmaiból kimozdítani; miután befejezte a kocsi szemlélését, még a csendes utcára is kinézett a kisvárosi kertből. Érzékelte a hajléktalan jelenlétét, de nem szólt; ám a néhány szanaszét heverő, eldobált sörös doboz és csokipapír láttán felvont szemöldöke mögött szinte biztosra vehetően kattogtak a fogaskerek: vajon a hajléktalan szemetelt? Rászóljon-e, vagy sem?

A csöves szerényen álldogált, mintegy jelezve, hogy ő csak most érkezett, s csak azért áll itt, mert udvariasan elsőbbséget adott a párnak, hadd parkolhassanak be a szépen gondozott, díszkővel kirakott kocsi feljára. Végül a férfi habozva felnyitotta a csomagtartót, kivett

két szatyrot meg egy fólia vizet. Becipelte a házba, majd fordult is ki, s miközben bizalmatlanul ismét körbejárta a kocsit – mintha közben megsérülhetett volna – és bezárta a távirányítóval.

A hajléktalan már éppen elszánta magát, hogy könyörületre és jó szívére apellálva kér valamit tőle, mikor a nő éles hangja csattant a ház bejáratánál.

– Gyere már be, ne ácsorogj ott...! – s félhangosan, mikor látta, hogy a csöves leült a kerítésükre, utána morogta: – Végén még vérszemet kap...

Mert a kerítés vastag betonja épp megfelelő magasságban kínált ülést a fáradt vándornak, s a szegény csöves bizony fáradt volt. Leült hát a kemény szürkességre, egy szépen metszett buxus bokor elé, ami félig-meddig eltakarta őt a háziak elől; gondolván, ha már nem kéregethet, legalább pihen egy kicsit a kovácsoltvas rudaknak vetve hátát. Mert itt nem kérhet semmit; az asszonyra vetett egyetlen, vesékbe látó pillantása elég volt ahhoz, hogy ezt eldöntse. Ismerete jól ezt a típust. Akadt elég gondja velük a munkahelyen is (amíg volt), házasságában is (amíg volt). Bizalmatlanság, önzés, kemény szív, kemény lélek – az ilyenek juttatták mostani helyzetébe őt is, hogy végül az erdőben kényszerült összetákolni valami kis sufnit, s onnan kimerészkedve portyázik az utcákon alkalmi munkáért...

Hej, pedig három szobás, szép lakása volt, jó állása, csinos felesége...

De változtak az idők, az állapotok, a nyugodt biztonság úgy olvadt el, mint fagylalt a kánikulában, előbb csak a felszín, aztán rohamosan a többi is. S a bajban ismerszik meg leginkább barát, ismerős, házastárs; a csinos feleség is egyszerűen kimutatta foga fehérjét...

Észre sem vette, ahogy a ház ura közelebb tétovázott, csak amikor odakönyökölt a buxus mellé a kerítésre, s óvatosan szűrve a szót, rábrummogott.

– Hát, maga meg mit keres itt...?

Ez jó ember, döntött a csöves, ahogy meglepődve hátrafordult kényelmetlen ülőkéjén, s a meleg, barna szemekbe nézett.

– Két napja nem ettem... – csúszott ki a száján, de rögtön szégyenkezve el is hallgatott. Hiába, nem szokott még hozzá, hogy panaszkodjon, élnek még benne a régi beidegződések, civilizációs gátak, a méltóság, melyet csak a kényszer bont le fokról fokra az idő múlásával a lecsúszott emberről.

– Ne is mondja tovább! És most pénz kéne, mi? – kérdezte gúnyosan a férfi, mint aki már ismeri a dumát, hisz felültették százszor.

– Megköszönnék valami ételt, ha lehetne... – préselődött ki a válasz, s a pasas meglepetten húzta fel szemöldökét. Nem erre számított. Megenyhülten mondta:

– Hát... a feleségemtől nem kap semmit, az biztos, de... majd kitalálok valamit. Csak várjon itt...

– Hálásan köszönöm... kerti munkákat is elvállalnék...

A férfi bement a házba, újra csend borult a környékre. Egy lélek se járt az utcán, még iskolában, munkában voltak a lakók; de hiszen ezért is kell lejárnia a lábát nap, mint nap, hogy valami kis munkához, élelemhez jusson. A langyos délután elbágyasztotta, a fáradó napsugarak simogatásában korgó gyomra marcangolása hol elcsitult, hol újra felerősödött, ahogy ide-oda bukdácsolt az ébrenlét határán. Nyitott ablakszemek függönyei mögül kiúszott a mormolás, majd a mind hangosabb beszéd, s a

hajléktalan hirtelen felriadt egy kiáltásra, ami a háta mögül jött. Az asszony hangja volt.

– Mi? Mi az, hogy nem eszed a tegnapi...?

Hangja hol felívelt, hol lecsendesedett, s mint kísérő basszus, a férj is hol felemelte a hangját, hol lehalkította.

Veszekednek, állapította meg csüggedten a csöves, keserű szájjal. Ebből már nem lesz vacsora, gondolta, mikor földhöz vágott tányér csörömpölését hallotta. Ó, de jól ismerte ezt a hangot, a feleségével töltött utolsó időkből, amikor az ráébredt, vége a pazarló éveknek, a férj már nem tud többet nyújtani számára... hogy röpködtek tányérok, poharak, minden...!

Lassan szedelőzködni kezdett, már épp feltápászkodott volna, mikor egy sült csirke pottyant nagy ívben az ölébe! egy egész, meleg, pirosra sült csirke! s a férj basszusa dübörgött hozzá:

– Márpedig én kivágom, mint a vöcsök! Nem hiszed? Tessék! Na ugye... Ide a kenyeret! Azt is kivágom! – s pontos célzással egyenesen a csöves ölébe landoltatta, aki hüledezve, tátott szájjal bámulta. Artista ez az ember...? – Most pedig fogok egy üveg bort, és kiülök a kertbe. Ha jól akarsz, nem szólsz hozzám fél óráig, világos?

Vigyorogva jelent meg az ajtóban, verejtékes homlokát törölgetve, s átnyújtotta a bort is.

– Nehéz ügy volt, öregem! Galambpéjű az asszony, bár nehéz a természete... de hát én már tudom, mivel bosszanthatom fel... Na, menjen, ne hálálkodjon, azt nem bírom... Ha tényleg munkát keres, jöjjön el holnap erre a címre... – és átadott egy cetlit.

Amnézia

A diagnózist három napja mondták ki, azóta küzdött az asszony a félelmetes betegség tényével. Azóta rágódott, elmondja-e gyerekeinek a valót, vagy rosszsulléiteit fogja a korral járó, elkerülhetetlen testi romlásra.

Mindkét verzió mellett és ellen is szóltak érvek. Lányai más városban laktak, fia a szomszéd országban talált jó munkát, csinos feleséget. Unokák sora tette bonyolultabbá életüket, s az asszony már csak egy távoli, drága mamát jelentett számukra, akire számíthatnak, aki segít, aki ugyanolyan mozgékony, fiatal, testetlen puhaság, meleg biztonság, mint az elmúlt évtizedek alatt bármikor. Akihez odabújni lehet, sirámokat elzokogni, de aki maga sosem panaszkodik, nem kér segítséget, nem terheli őket semmivel. Az asszony tisztában volt azzal, hogy a szeretet, ami köztük feszül születésük óta, vékony és törekeny, mint minden érzelmi szál, s a távolság, az elszakadás, az önálló élet mind-mind koptatja, még akkor is, ha a felnőtté válás pillanatáig a legszorosabban összefűzte őket. Egyetlen percig sem kételkedett, hogy bármelyikükre számíthat; ápolnák, gondoznák, talán oda is költöznenek, de minden idegszála tiltakozott az ellen, hogy kiszakítsa őket megszokott életvitelükből. Ahogyan azoknak a megtestesült biztonságot jelentette mindenkor, egy kortalan lényt, az ő számára sem változtak felnőtté gyermekei, ha unokákat hoztak is világra. Ugyanazok a védeni, óvni való, gyámoltalan kicsinyek maradtak,

akikért szíve minden forró, kimondatlan szeretetével a nap minden percében aggódott.

– Na, Kovácsné, hát hogy döntött? Elmondja nekik? – nyitott be a marcona arckifejezésű, embergyűlölő, borostás szomszéd, s nyögve leült a konyhaasztal melletti székre.

– Nem, Józsi bá’, nem. Nem terhelem őket. Van elég bajuk maguknak is.

Az öreg felfortyant.

– Na, ne mondja. De sajnálatra méltók...! Van jó állásuk, lakásuk, szép gyerekeik. Az anyjukat meg hagyják itt, külön, egyedül...!

– Józsi bá’, ne bántsa őket. Én nem akartam velük lakni. Itt születtek, itt halt meg az apjuk... én itt maradok. Ők meg fiatalok, éljék a maguk életét.

– Hát, ez eddig rendben van. De most beteg! Halálos beteg. Mi lesz magával? Ki ápolja, ki ad egy pohár vizet, ha nem bír majd felkelni?

– Míg bírom magam, nem szólok... a kezelésekre meg elkísér maga, Józsi bá... ugye segít nekem? – cirógatta meg reménykedve az öregember vállát, s a szomszéd mérgelődve dohogott tovább, kesze-kusza szemöldöke alatt. Neki nem volt gyermeke, tán nők sem volt soha életében... Néhány hete avatta be őt gondjaiba az asszony, amikor elöntötte a verejték, kiesett kezéből a kis kapa, s elvágódott a kertben hangtalanul, bele a liliomágyba. A szomszéd, akivel évek óta csak köszönő viszonyban voltak, épp kint hűsölt a verandán szórakozottan bábáskodva, s azonnal átbicegett a fájós lábával, mikor meglátta az ő esését. A váratlan roszullétek azóta is folytatódtak, s kérdezősködésére az asszony kénytelen volt

bevallani, hogy már kínozzák egy ideje. Ő erőszakolta ki, hogy orvoshoz menjen, s fenyegette meg, hogy szól a gyerekeinek, ha nem vizsgáltatja ki magát. Elkísérte CT-re is, leletért is, hogy ne legyen egyedül, s hümmögve fogadta a diagnózist a gyorsan növvő tumorról.

– Nem vagyok én a pesztrája – mordult rá, de aztán enyhültebben folytatta. – Megyek a boltba, kell valami magának?

A csomót hamarosan kivették, s mert csak négy napig tartották kórházban, a gyerekeknek nem is beszélt róla. Pedig hívták, minden másod-, harmadnap, de a mobil készülékek óriási előnye, a helyhez nem kötöttség segítette őt a titkolózásban. Nem is látogatta senki, csak az öreg sántikált be másodnapra műtét után.

– Hoztam egy kis csirkelevest magának... – dörmögte bozontos szemöldöke alól, és szégyenlősen dugott banánt az éjjeliszekrényre. – Hívták a gyerekei?

Az első kezeléshez két napra ismét be kellett feküdnie, s az infúzió lassú csepegése alatt újra végig gondolta, s megint eldöntötte, hallgat a tumorról. A második kezelés után azonban kínzó fáradtság, erőtlenység tört rá, hányinger és egyéb kellemetlenségek, melyeket csak a szomszéd hathatós segítségével tudott átvészelni, aki haragosan dohogva, perlekedve minden nap benézett hozzá, megette a kutyát, összesöpört, felmosott, és valamicske ételt is beleerőszakolt, amit a kifőzdéből hozatott magának.

De a harmadik után rémülten látta, fészülködés közben, hogy haja csomókban hullik, s ez borzalmas érzés volt, hiába készítették fel rá. Sokkolta szinte. A telefon pedig éppen ebben a pillanatban szólalt meg, s bármennyire igyekezett hangja remegését eltitkolni, lánya megérezte

valamit, s nyugtalanul faggatni kezdte, majd nemsokára a másik kettő is jelentkezett, nem akarván elhinni, hogy semmi baja nincs.

– Anya, érzem, hogy eltitkolsz valamit! – hajtogatta fia, s ellentmondást nem tűrően hozzátette: – Jövő héten meglátogatunk.

Az asszony kendővel fején fogadta őket, bizakodva, mert legújabb lelete megerősítette a kezelés hatékonyságát. Elhárította hát az ijedt kérdezősködést, s a kendőt azzal magyarázta, elesett a kövön, bevágta a fejét, néhány öltéssel össze kellett varrni, azt takarja el vele, semmiség az egész... De láthatták, hogy lefogyott, sokáig tartott, míg hittek neki, s végül összenéztek.

– Anya, nem kéne odaköltöznöd valamelyikünkhöz? – kockáztatta meg a fiú torok köszörülve, de anyja látta, nem nézett közben a feleségére. Lányai bólogattak.

– Idegen országba? Jaj, fiam, dehogy mennék...

– Akkor gyere hozzánk, anya! – ajánlotta az idősebbik lány. Ám az asszony végiggondolta már, nála kicsi a lakás, a két unokának összébb kéne szorulnia; dehogy akarná ő azt, nem vezet semmi jóra... A másikinál több hely lenne, de azzal a vejével sose szívlelték egymást igazán, s az udvariasság máza oly gyorsan kopik, ha kényszerű együttélés csiszolja... De legalább a szomszéd látta, hallotta, mennyire hívják magukhoz, nehogy azt higgye már, hogy csak kitalálta. Mert ott ült végig a széken, míg ott voltak, mindent végighallgatott szó nélkül, a menyé még furcsállta is szúrós nézését, – s azt már nem tudta, hogy megnyugtatóan bólintott, amikor fia búcsúzáskor halkán megkérte a kapuban, hogy nézzen rá gyakrabban az anyjukra.

Az infúziók után sugárterápiával, majd újabb hat kezeléssel nehezített hónapok következtek. Az öregember nyögve-morogva végigkísérte az asszonyt a nehézségeken, rosszulleteken, az újra kinövő haj pihéi fölött érzett örömben s a javuló leletek feletti eufóriájában is osztozott. Közben elpismogott a kertben is, így a gyerekek semmit sem vettek észre ritka látogatásaikon, csak azt, hogy anyjuk jobban néz ki, ismét felszedett néhány kilót a legutóbbi látogatáshoz képest, s lekerült e kendő a fejéről.

– Nem rákja van anyáknak...? – tépelődött időnként a fiú a telefonban, s a lányok letorkolták. – Ugyan már, hogy képzeled, hogy nem szólna nekünk?

Eltelt a következő nyár is. Már megszokottá vált Józsi bá' mindennapos jelenléte, de egy reggel nem jött át, s az asszony rosszat sejtve zörgetett ablakán. Sokáig próbálkozott, míg végül rászánta magát, és betörte a kisablakot, hogy bejusson. Az öreg ott hevert a szobában, körülötte a szőnyeg ráncosra gyűrve, ahogy dobálhatta magát. Még volt benne élet, s rohammentő vitte a megyei kórházba.

Napokig feküdt élet-halál között, s mikor a kómából felébredt, nem emlékezett semmire.

– Amnéziája van – közölték az asszonnyal, aki minden délutánját az ágya mellett töltötte. Amikor beengedték hozzá, sírva borult rá, a kezét csókolgatva.

– Kicsoda maga? – kérdezte erőtlenül a szomszéd.

– A lánya, Józsi bácsi, a lánya. Ki más törődne magával ennyit...? – nevetett az ápolónő, s az asszony utána mondta: – A lánya vagyok, kedves... – és megsimogatta eres, csontos kezét.

Margit híd, '44

Van-e reménytelenebb helyzet annál, mintha minden áron meg akarnánk szabadulni valahonnan, de minden összeesküszik ellenünk, ráadásul az életünk a tét? Van-e kilátástalanabb helyzet annál, amikor megbélyegeztek valamiért, amiről nem is tehetünk, és minden pillanatban elvehetik anyagi javainkon túl az életünket is?

És akkor még az elemekről és véletlenekről nem szóltunk.

Ha két férfinak át kell jutni a túlsó partra, amikor darutollas karszalagosok őrzik a hidat, akik közelről vizslatják arcvonásaikat? Ha a másik oldalon van a bűjtató rokon, ismerős, a vasút, ami vidékre visz, ahol talán még megúszhatják? Nem sétálni ráérősen, de sietve sem, fel kell venni a forgalom ütemét, a többi járókelő sebességéhez idomulva, nehogy kitűnjenek bármivel is a tömegből. A feltűnés nem szül jó vért, igazoltatást, meghurcolást, szenvedéseket jelenthet. Ezt a visszafogottságot kell tükrözni a ruházatnak is, a lódenkabát, nyúlszőr kalap, hajtókás nadrág a kor viselete, szürke, barna földszínekben, mintha nemhogy a sokaságba, de a földbe, a talajba, az aszfaltba akarnának simulni, hogy a vadász ne vegye észre őket.

Annak is érzik magukat: üzőtt vadnak.

Egyik idősebb, másik fiatalabb. Talán apa és fia. Talán nagybácsi és unokaöcs. Talán tanár és diákja, vagy csupán két kolléga.

Tán mindegy is.

Az idősebb halkan vitatkozik a fiatalabbal, sietősen körütekintgetve gyözködi, míg a másik a szembejövőket vizslatja, nem lát-e ismerős arcot, aki lebuktathatná. Minden mozdulatukban feszültség, megfeszített figyelem, a külvilág rezdüléseinek fokozott számbavétele, elemzése. Készség a várható veszélyek elhárítására.

Forgalmas a híd. Munkanap, késő őszi bágyadtság, hideg van, deres a világ. Lóg az eső lába, ólmos felhők nehezednek égre, folyóra, szívekre. A két férfi még csak a pesti oldal hídfőjén jutott túl, de onnan már látni, a szigeti villamosmegállónál senki se száll le, hogy a rózsák kertjében, vagy a királylány zárdájának romjainál üldögélve élvezzen meleg napsütést.

– Ne nézelődj, ha a pályaudvarra érsz! – veti oda az idősebb szaggatottan, ezredszer. – Húzódj be valami mögé, ne kelts feltűnést... a kalauz majd aztán gondoskodik rólad, ha fenn vagy a vonaton... ő a barátunk. Csak Gézához juss el, akkor talán nem találják meg...

– Vannak papírjaim, ne aggódj... – sóhajt ezredszer a fiatalabb.

Az idősebb legyint.

– Kovácsnak is voltak.

Hallgatagon mennek tovább.

– Maritól el se búcsúzhattam... – felhősödik el a fiú szeme. – Szólnál neki, hogy... hogy el kellett mennem?

A másik nem válaszol. Mit mondjon? Marit tegnap vitték el a téglagyárba, szüleivel együtt. Hogy ott mi történt velük, azt már mindenki sejti.

A Duna partról puskaropogás hallatszik.

– Működnek a rohadtak... – köp ki keserű gyűlölettel a fiú, hogy az idősebb odakap a karjához, csendre inteni. Közelednek a szigeti bejáróhoz, ahová épp érkezik néhány jóféle, ahogy maguk közt emlegetik a karszalagosokat. Isten őrizz, hogy meghallják.

A híd felett párafelhő gyülekezik, mintha az őrangyalok örvénylenének össze, hogy aztán elvonuljanak a folyó fölött, messze, nyugalmasabb vizekre. Hol az ő őrangyaluk, hol a többieké, akik a hídon át akarnak haza, munkába, iskolába jutni? Beolvadtak a többiek, a téglagyárba, Duna partra hurcoltak, a bevagonírozott tízezrek angyalai közé, hogy mint a vándormadarak, elköltözzenek ők is új patronáltat keresni?

Igen, lehet. Hisz épp, amikor kilép a csoportból egy karszalagos, hogy igazoltassa a két férfit, épp, amikor rájuk rivall az okmányokért, dőndül nagyot a világ, áll tótágast minden, rázkódik a híd, hogy levessen magáról mindent és mindenkit, és keletkezik nagy légnyomás, mely betöri a környék ablaküvegeit. A hídon levők repülnek, a villamos lassan belecsúszik a vízbe. Megoldódott a helyzet...

Szegény aláaknázott híd...! Margit híd, 1944, október 4.

Mit ér a bizalom?

A királyfiakat sem kíméli az idő.

Élnek ők boldogan, míg meg nem halnak, de országukat más országok királyai megtámadhatják, s mert emberből vannak ők is, ugyanúgy szenvedhetnek, bizakodhatnak, örülhetnek, mint bármely más földi halandó, hisz a mesék a valóság álmain alapulnak.

Így járt Hófehérke fehér lovas hercege is, kinek országát, melyben örömteli életet éltek együtt, s már őszülő hajjal néztek a tükörbe, egyszer csak lerohanta egy újabb, fiatalabb királyfi, aki mohóságában félresöpörte a mesék unalmas erkölcsi kódexeit.

Csatákat vívtak bizony, s harcosok lovai dobogtak patáikkal a Hófehérke szívének oly kedvessé lett földön, s mert a jó sokszor egy pillanat alatt vált át rosszba, ezt a harcot nem nyerhette meg az ő deres fejű hercege, megszakadt szívvel, holtan bukott a porba, s Hófehérkének menekülnie kellett boldog éveinek palotájából.

De hova, merre mehetett?

Már apja sem élt, rokonai nem voltak, gyermekkorá dadáit, szolgálit, jó embereit, sőt szülőházáját is eltemette emlékeiben. A régi udvar méltóságai meg sem ismerték volna, különben is, ritka híradásokból tudhatta már, hogy ott is megfordult a szél, apja halála után egy darabig még uralkodott mostohája, de legyűrte a népharag, s más királyt választottak az emberek, kivel őneki semmi kapcsolata nem volt. Ott állt minden támasz nélkül, hisz az

új uraknak az élet valós törvényszerűsége szerint hódolt be hercegének szinte minden alattvalója, ki addig fennen hangoztatott hűséggel tette zsebre a herceg szeretetének, jóságának kézzelfogható megnyilvánulásait, egy szóval sem ajánlva fel az özvegynek támogatást, segítséget.

Mint a mesékben is megszokott, szegények, rozszant viskók tengődő lakói, kik nem is ismerték, sose látták fényben-pompában, nyújtottak falatot, innivalót, szállást bolyongása során. A megtört szívvel botorkáló, sebzett lelkű és fájós lábú öregasszonyt egyszerre megrohanta az elkopott emlék: kis házikó egy erdő mélyén, apró asztalokkal, székekkel, kis ágyakkal, melyen a vánkosok borzas kis fejek éji lenyomatát őrzik; apró csizmák, ruhák, melyeket dalolgatva tisztított meg, s a kockakő kékefehére, melyet naponta sepert tisztára a víg madárcsicsergést hallgatva. A boldogság szívtagító érzése tért vissza hirtelen, ahogy a törpék vadonára gondolt, mely szülővárosától csak pár lépésnyire feküdt, ha hétmérföldes csizmával számolunk; a megalkuvások nélküli, tiszta öröm és bizalom emléke, s nyomban forró vágy öntötte el, hogy ismét ott legyen, bár úgy vélte, bizonyára más törpék lakják már a kis házikót, hisz évtizedek óta nem hallott régi barátairól. Elszégyellte magát.

Rég volt, tán igaz sem, de csak nem zavarják el...?

Annak, akinek lesik a kívánságait, rohanást tesz meg, amit parancsol, nehéz elképzelni, hogy nem óhajai szerint működik a világ. A reménytelenné fáradt szemekben új akarat csillant fel, végre tudta, hogy merre induljon.

Hosszú utat kellett bejárnia, hogy megérkezzen; sokszor úttalan utakon, étlen-szomjan, sokszor egy jótét lélek zörgő szekeren, aki elemózsiáját is megosztotta vele. Olykor lidércek, sárkányok riogatták, mágusok fenyegették va-

rázslással, de végül békén hagyták mind, mert leolvasták arckifejezéséről az ősi jelet: öreg vagyok már, mit árthatok nekem, nem félek tőletek. Hogy célja van, amit el akar érni, ott égett a homlokán, s ez elől pislogva kitért mind az ártó szellem, trollok, villók, boszorkányok. Hófehérkét pedig vitte előre az erős elszántság, s a kényszer: hazajutni, a kis erdei házba, ahol boldog volt, ahol a szerelmet is megismerte hajdanán. Utána meg is halhatok, gondolta, hisz megvénültem, koldusbotra jutottam – de szépséges életem volt eddig.

Hosszú hónapok teltek el, míg a kis házhoz ért. A törpék otthona most is olyan hívogató barátsággal sugározta fényét a sűrűn álló fák közé fogott tisztáson, mint hajdanán, de kopogására egy vénség nyitott ajtót, görbedt hátú, ritkult hajú, sasorrú asszony, ki tűnődve kapargatta ormóttan bibircsókját, ahogy Hófehérkére nézett.

– Hát visszajöttél – mondta lassan. Hófehérke meghökkenve bámult rá. Csak nem...?

– Te vagy a mostohám...?

– Nem ismeresz meg, igaz? – sóhajtott a mostoha keservesen. – Nem csodálom... Eltűnt a szépségem, hipp-hopp, amikor büntetésül elzavart a nép... A tükröm megfeketedett, hogy ne nézhessem magam többé benne, ezüst hajkeféim kitörték saját fogukat, szépségflastromom randa bibircsókként tapadt az arcomra... és ahogy múlt az idő, a varázserőm is elhagyott. Úgy nézz rám, Hófehérke, hogy én már nem vagyok boszorkány többé, nincs hatalmam semmi felett. Nem kell félned tőlem. De gyere hát beljebb...

A kis ágyak, székek, asztalok eltűntek, s ahogy a királylány körülnézett, egy öregasszony avított berendezésein

kívül egy széles pultot látott gyönyörűségeesen illatozó piros almákkal, erdei virágokból, füvekből kötött illatontó csokrocskákkal, krémekkel, pasztillákkal. A mostoha elérte hangtalan kérdését, s kezével végigsimítva a pulton, némi büszkeséggel mondta.

– Azért némi kis hírem maradt még... a városból gyakran jönnek ki hozzám ezoterikus szerekért, bio bogyókért, illatosított ráncztalanítókért... tudod, milyenek a nők. Én is ebbe buktam bele... én akartam a legszebb lenni!

– Hová lettek a törpék...? – gyanakodott a hercegné.

– Ó, nem, nem rekkentettem el őket, ha erre gondolsz! Megszűnt a bányászat a környéken, elmentek hát más vidékre. De ők is öregszenek ám... sajnos lassan mind elhaltak... – sajnálkozott a másik.

– Honnan tudod?

A vénség vesékbe látó szemekkel pillantott rá, míg helyet mutatott, s egy tányéron piros almákat tett elé.

– Nem tudlak most mással kínálni, csak holnap vásárolok. Be kell járnom a városba, már nincs varázspálca, meg terülj-terülj asztalkám... A törpék befogadtak, mikor bajban voltam, s mert látták, hogy lassan megjavulok, meg is bocsátottak. Végül jóba keveredtünk. Ott voltam a temetésükön, amint valamelyiket elföldelték... Veled ellentétben, aki elfeledkeztél róluk, amint elvitt a herceg... No, egyél csak, fáradt lehetsz.

– Csak nem képzeled, hogy eszem az almádból? Egyszer már megmérgeztél, hogy bízhatnék benned? – méltatlankodott Hófehérke, de a mostoha mosolygott.

– Oly régen volt az már... Én is, Te is másmilyenek voltunk, más volt a helyzetünk is, ma már nem tennék

ilyet. Bocsánatot is kérek tőled, őszintén mondom. Meg tudsz bocsátani?

– Nem!

A vénség arca elsötétedett, lezötytyent egy székre, mint akinek összecsuklottak a lábai. Tehetetlenül nézte a kezeit, s fáradtan szólalt meg.

– Akkor hát mit tehetek érted?

– Menj innen! – szakadt ki Hófehérkéből, s haragosan meredt a mostohára. – Nincs itt semmi keresnivalód! Engem fogadtak be a törpék, engem óvtak tőled, engem sirattak, amikor megmérgeztél. Nekem van helyem itt. Talán nem is igaz, amit mesélsz, talán nem is ismerted őket, és minden hazugság, amit most kitaláltál nekem...

A mostoha tűnődve, szégyenkezve nézett rá, majd szelíden kérdezte.

– Téged is elzavartak? Nincs hol laknod? Igen, már tudom... – azzal felállt nehézkesen, s egy kis táskába kezdte behajigálni kevéske holmiját. A hercegné elhűlve, kényelmetlen érzésekkel nézte.

– Nem is vitatkozol...?

– Minek? Kemény lett a te szíved, királylány, amilyen az enyém is volt régen. Elmegyek, itt hagyom az utolsó menedékeket, ha ezt akarod... ugyan nincs hová mennem, de ha nem tudsz bízni bennem, úgysem maradhatnék... Majd elkaparnak valahol vándorlás közben.

Az ég megdördült, és hideg, szúrós eső szakadt hirtelen az erdőre. Valahol lecsapott a villám a közelben, az ablaktáblán gilisztaként kunkorodtak le az eső szálai. Vajon a mostoha varázsolta el az időjárást? Hófehérke tépelődött, de választ nem kaphatott. Mégis, bár minden

porcikája remegett az együttléttől, önkéntelenül rászólt a vénasszonyra.

– Ilyen időben nem engedhetlek el... Nem bánom, ezt az éjszakát még eltöltheted velem, holnap aztán elválnak útjaink. – S bizalmatlanul hallgatta a mostoha hálálkodását.

Később sem bírt megbékélni. Nem merte elfogadni a bögre teát, hátha mérgezett, inkább maga forrázta a füvet. Nem evett az étvágygerjesztően illatozó, pirosló almákból, mellyel a vénség kínálgatta szabadkozva szegényes kosztja miatt, s nem mert elaludni, amikor lefeküdtek, nehogy a boszorka elvarázsolja. Hiszen aki gonosz volt, az gonosz is marad, s már egyszer az életére tört. Hiába lett vén, ő meg öreg, a múlt idő nem tüntette el a köztük feszülő ellenszenvet...

Kínkeservesen telt el az éjszaka, Hófehérke minden neszre összerezzen, de olyan fáradt volt, hogy végül legyűrte az álmot, s hajnaltájt egy-két órára elszunnyadt. A mostoha meg éppen ekkor ébredt fel, s kis kézilámpáját kezében tartva, sokáig nézegette az alvó öregasszony nyugtalan arcát.

– Rosszat álmodtál, ugye? – kérdezte sajnálkozva, amikor felébredt, és újra megpróbálta teával kínálni, sikert azonban most sem ért el. – Mielőtt elmennék végleg, be kell mennem a városba, élelmet vásárolni, hisz nem indulhatok el egy falás étel nélkül a bizonytalanba... Majd visszajövök a holmimért... Ha esetleg szereleméhes fiatalok keresnének a városból némi szépszerűi cikkekért, nyugodtan add el nekik, amit itt az asztalon találsz. Itt hagyom úgyis neked, nem vihetem magammal... egy kevés ennivalót is hozok neked.

– Én elmegyek körülnézni talán a környéken... – sóhajtott erőtlenül Hófehérke, aki nem akarta látni a vénasszony távozását. Kétségek gyötörték tetteinek helyessége miatt, de bárhogy csűrte-csavarta, forgatta magában a dolgot, nem bízott a mostohában. Az szelíden bólintott.

– Az is jó. Talán nézd meg az üvegkoporsót, amiben ellovagolt veled a herceged. Mióta elkergettek engem, emlékhellyé alakították apád régi alattvalói, szép kis tisztás van ott most, ahol megbotlott a ló, és a csutka kirepült a szádból. Csupa virág, ciprus, és leander. Emléktáblát is kaptál... én szoktam a virágokat gondozni...

– Micsoda? Faramuci helyzet... – hökkent meg a hercegné.

– Legalább jóvátehettem valamit...

A boszorkány elindult a város felé, Hófehérke pedig az üvegkoporsó irányába. Nem volt igazán sétálóidő, nehéz felhők úsztak az égen, az éjszakai vihar még nem adta ki minden mérgét, de inkább az erdő, mint az emlékekkel teli házikó... Jó órába beletelt, mire odaért, nem is emlékezett már, milyen messzire lovagolt a herceg, mire megbotlott a ló, és ő életre kelt az üvegkoporsóban.

A koporsó sem a régi volt, a hálás utókor szépen felújította, vagy talán másikat készítettek? Kis emelvényre állították, illatos virágok vették körül, vastag falainak, erős vasalatának nem árthatott a zord idő sem. Bókoló ciprusok közt, árnyas fák alatt szinte a békés elmúlás időtlen vágyának illúziója testesült meg benne.

Hófehérke kíváncsian előre hajolt, hogy kipárnázott belsejét megvizsgálja, amikor nagy dördüléssel megint leszakadt az ég, s a hosszú eső kígyók ostorként verték ruháját. Védelmet keresve a fák alá futott, de ott sem volt

jobb a helyzete, pillanat alatt bőrig ázott, és semmit sem látott a közelben, ahol megbújhatott volna. Hacsak a koporsó nem...

A hercegné odaszaladt, és bebújt a koporsóba. Minden erejére szükség volt, hogy a nehéz, vastag üvegtetőt felemelje, de végül sikerült, és kimerülten hanyatlott hátra, kényelmesen elvackolódva a szerkezetben. Meleg volt belül, és puhaság, emlékek és biztonság. Elégedetten nézte, ahogy az eső hasztalan veri fedelét és oldalait, ahogy a szélvihar oldalához csapkodja a vizet, de egy csepp sem kerül a dupla szigetelésű alkotmányba.

Ahogy kétségek közt hányódott, vajon ismét a mostoha varázslatára kapta el a vihar, vagy sem, lassan kiderült az ég, elállt az eső, a tisztás is kivilágosodott. Hófehérke megemelte a tetőt, hogy kikecmeregjen, de az nem engedett. A fedél zárja lecsukáskor bekattant, foglyul ejtve a királylányt, belülről pedig nem lehetett kinyitni. Bent rekedt menthetetlenül, étlen-szomjan, fogyó levegővel.

Az első órában még próbálkozott, a másodikban is reménykedett, de lassan számot vetett a helyzettel. Ebben az időben nem várhatók látogatók, akik kiszabadítanák. A szigetelés hiányossága sem menthette meg, hisz máris érezhetően romlott a levegő és emelkedett a hőmérséklet. A mostoha a városban, ki tudja, mikor ér vissza; ha visszaér, eljön-e ide keresni őt, aki elzavarta a nagyvilágba; s kitart-e addig a levegője?

A harmadik órában már nehezen lélegzett. „Hiszen csodálatos életem volt, kevesen mondhatják el, hogy annyi jót és szépet kaptak a sorstól, mint én” – tűnődött, amíg a fogyó oxigén altatóként nyugtatta ereit, s bele-törődve bámulta az összehajló fák fölötti tenyérnyi ég kékjét. „Szép napsütésben fogok meghalni...” S utolsó

gondolatával is tanakodott, vajon a vénség varázslata idézte-e fejére a bajt... azután már semmire sem tudott koncentrálni.

A görbedt hátú, ritkult hajú, sasorrú asszony hajolt fölébe, amikor magához tért, ki tűnődve kapargatta ormótlan bibircsókját, ahogy Hófehérkére nézett.

– Megmentetted az életemet... Miért? – nyögte az hitetlenkedve, ahogy kikászálódott a koporsóból, és meg tudott szólalni. A mostoha elégedetten bólintott.

– Mert nem zavartál ki az esőbe tegnap este. Megbíztaál bennem, annak ellenére, hogy minden porcikáddal féltél tőlem. Letudtam az adósságomat... most már meghalhatok – és motyóját hátára vetve útnak indult.

– Várj... csak még azt mondd meg, varázslat volt...? – kiáltott utána Hófehérke.

De a mostoha eltűnt, és senki sem válaszolt.

Műfene

– Rég láttalak, pajtás, de jó, hogy összetalálkoztunk. Mi van veled, megvan még az a szép kis nyaralód a Dunakanyarban?

– Jaj, ne is mondd, most abban lakom.

– Micsoda? De hát miért?

– Tönkrement ember vagyok én, egy balfék, egy lúzer. Már nincs lakásom.

– Ne viccelj velem! Ugye mese az egész? Biztos vígan furikázol a legújabb autódban, és éled világod. Mindig imádtad a kocsikat, tiéd volt a legújabb márka, a legspécibb modell... Ej, ej, be akarsz csapni engem, nem olyan ember vagy te, aki balfék meg lúzer...

– Hát, sajnos úgy látszik, mégis. Autó... Az is csak volt... Volt, nincs.

– Nem hiszem el, hogy ennyi baj ért. De legalább volt biztosításod?

– Ugyan, dehogy. Egyikre sem. Mondom, kész vagyok, padlót fogtam.

– Ó, te szegény... De hát mi az oka? A válság...?

– Nem. Az internetes társkeresés.

– Hogyhogy? Nem értem. Magyarázd el, kérlek.

– Hát figyelj ide. Tudod, hogy a nejem tíz éve meghalt. Sokáig tengődtem elárvulva, beletemetkeztem a munkába, szórakozásokba, még a számítógépet is megtanultam kezelni, hogy lefoglaltam magam. Ment is ez egy

darabig, de egyszer egyik kolléga meghívott vacsorára. Elnéztem a tiszta lakást, finom kaját, csinos, gömbölyded feleséget, és hirtelen megcsömörlöttem az egyedüllétől.

– Csak nem újra nősültél?

– Ne siess annyira... Este bekapcsoltam a gépet, és mintha az ördög kitalálta volna a gondolatomat, egy internetes társskereső reklámja ugrott fel. Egy percig sem gondolkodtam, beléptem, és azóta új feleséget keresek.

– Ettől még nem kellett volna elveszíteni kocsit, nyaralót...

– Na, várj csak. Szóval, elkezdtem ismerkedni, levelezni. Hol fekete, hol barna, ez molett, az sovány... mindenféleforma nővel megismerkedtem, akik szorgalmasan küldözgették az üzeneteiket... Hű, te, hogy én miket tapasztaltam, szavamra többet tanultam, mint suhanc koromban! Öregem, volt, aki szexuális szolgáltatásokat ajánlott, és volt, aki az első levél után már bőrönddel jött volna Miskolcra, hogy hozzám költözzön!

– Ajjaj, képzelem... Arattál a nők között, te, te Don Juan...!

– Nem, nem. Én feleséget kerestem, nem kalandot. Na, akadt is egy-kettő, akivel hosszasan leveleztem. De aztán találkoztunk személyesen, és kiderült, hogy a napszemüveges vak, a molett iszonyú kövér, a szelíd teremtés egy igazi zupás őrmester... Te is tudod, mit magyarázom, elszállt felettünk az idő, már nem mi vagyunk a nagylegények... amikor a tizedik nővel találkoztam, akinél valami turpisság derült ki, már halálosan untam az egészet, és majdnem abbahagytam a keresést. És akkor megismertem Rózsikát.

– Na, sejtem. Ő forgatott ki mindenedből?

– Dehogyis, ő egy áldott jó asszony. A lakás rövidzárlat következtében égett le, amit a betörők okoztak, mikor kirabolták a lakásomat, és elkötötték a kertből a kocsit... Amivel aztán falnak ütköztek, és totálkárosra törtek.

– Szent Kleofás! De hogy jön ide a társkeresés?

– Hát éppen ez az. Levelezni kezdtem Rózsikával. A dolgok remekül alakultak köztünk, már személyesen is találkoztunk, nem volt semmi hazugság, szóval eljutottunk az intim együttlét kapujához. Rózsikával volt megbeszélve aznap randevúnk, amikor kiraboltak. Azért nem voltam otthon. Aznap lettünk volna először egymásé...

– Na ne! Ezt pechet! És még az ajtódat is felfeszítették?

– Khmm. Nem egészen...

– Akkor hogy jutottak be?

– Hát igen... Nem vagyunk már gyerekek. Öregsünk, mit öregsünk, vénülünk, pajtás, ez az igazság. Felejtünk és kopunk, pótlékokra szorulunk, tudod, ahogy a költő mondja, szaporodik fogunkban az idegen anyag... Műdolgozatra, segédeszközökre van szükségünk, pláne a szexben, pláne az első alkalommal, amikor el akarunk kápráztatni valakit... Tudod, hogy van ez... Nahát, nekem is vannak ilyen pót mifénéim, szemüveg, műfogsor, pepi és egyebek, nem sorolom tovább...

– Igen, ezt ismerem...

– Hát gondold el! Késésben voltam a randiról, mert megállt az óráim. Kapkodtam, hogy mindent összeszedjek, mert úgy volt, hogy Rózsikánál töltöm az éjszakát... Az első éjszaka együtt...! Szedegettem a műveckaimat; na, még ez a mifene, na, még az a mifene... rohantam, mint az őrült...

– És...?

– Hát nem elfelejtettem bezárni az ajtót?

Szerelmem

– Drágám – mondta a nő a telefonba – elviszed ma Botikát az orvoshoz? Nekem itt közbejött valami, és muszáj túlóráznom, tudod, hó vége van...

– De szerelmem, azt beszéltük meg, hogy megnézzük munka után azt a házat, amit az ingatlanközvetítő ajánlott!

– Szerelmem, azt sajnos holnapra kell halasztani – mondta türelmetlenül a bögyös-faros vörös nő, miközben a frizuráját igazgatta a kis kézitükörben. – De ne felejtse Botikát elhozni az iskolából. És rögtön vidd a rendelőbe, életem, az orvos csak nyolcig van ott, tudod!

– Rendben édesem, siess haza! – sóhajtott a férfi.

– Sietek, szerelmem! Puszi, puszi...

A férfi bepötyögte mobiljába az ingatlanos számát, hogy áttegye a megbeszélést másnapra. Eltartott fél órát, mire egyeztettek a háztulajdonossal is, aki bosszankodva vette tudomásul a módosult időpontot. De az eladónak alkalmazkodnia kell a vevőhöz, különösen az ilyen ínséges időkben, amikor annyi eladó ház és lakás forog a piacon, mint égen a csillag, s mélyen áron alul kel el, amit egyáltalán megvesznek...

Másnap a házaspár meg is tekintette a házat, mindkét gyerekükkel. Az aláhúzottan szemüveges férj sokáig vacakolt a részletekkel, faggatta a tulajdonost a csövek, vezetékek állapotáról, és bizalmatlanul hallgatta az ingatlanközvetítő feldicsérő szövegét. A nőnek ellenben

rögtön megtetszett a ház, s ezt nem is rejtette véka alá, ide-oda csapongva, időnként vissza-visszatérve férjéhez, tetszéssel rángatta meg a könyökét.

– Nézd csak, szerelmem, milyen szép kis alkóv... gyere drágám, hadd mutassak neked valamit... Láttad már a fürdő csempéit, szerelmem?

De mikor a végső árat kérdezték, s a férje már elfogadta volna azt, a nő makacsolta meg magát mégis hirtelen.

– Annyit nem adhatunk érte, szerelmem! Tudod, hogy mennyit örököltem. Ha ahhoz még hozzátesszük a lakásunk árát, kész, annál többet nem adhatunk érte, életem...

A tulaj nem akart engedni, s a férfi már hajlott volna az egyezsége.

– Van egy kis spórolt pénzünk is, drágám – dünnyögte engedékenyen a feleség fülébe, de a nő határozott és kategorikus volt, nem, szó sem lehet róla! Ki tudja, mennyit kell még rákölteni, festés, mázolás, satöbbi...

– Nem maradhatunk egy fillér nélkül, édesem. Ha az úr nem enged, nézünk más házat! – s kihívóan villantotta szemét a tulajra.

Az ingatlanos csapongva hol egyiket, hol másikat győzködte, végül a tulaj nehéz sóhajjal beleegyezett az ügyletbe, jelentős árengedményt adva.

– Na, látod, szerelmem, így kell ezt... – súgta elégedetten a nő férjének, majd újabb gondolata támadt.

– A falakat meg sem vizsgáltuk!

– Igaz, – mondta gondterhelten a férfi – ugye nem baj, ha egy mérnök barátunk megnézi, még mielőtt a szerződést megírnánk?

Három nap múlva ért rá a mérnök, s míg a falakat kopogtatta, kopácsolta, egy-két helyen bele is fúrt, addig a tulaj kiült a kertbe, nem mondhatták később, hogy akadályozta őket az alapos vizsgálatban. Nem volt ügyvédje, a házaspár vállalta a szerződés elkészítését. Kész haszon, nem neki kell állni a horribilis ügyvédi óradíjat, hogye engedte volna...

Fiatal ügyvéd vállalta az irat megszerkesztését, jutányosan, mert ugyanannak a pártszervezetnek volt tagja, mint a férj, jól ismerték egymást. Gondosan bele is vett az iratba minden fontos részletet, az eladónak csak kevés helyen kellett módosítást kérnie. Aztán elérkeztek az új tulajdonos személyéhez, s az ügyvéd felnézett.

– Kettőtök nevén lesz az ingatlan, ugye...?!

A férj bólintott, ám a feleség fészkelődni kezdett.

– De drágám, az örökségem több, mint amennyit a lakásunkért kaptunk...

– Na és? – válaszolt kedélyesen a férj. – Mit számít az az egy-két millió... Tudod, hogy köztünk nincs vita a pénzről... Kettőnk nevén lesz a ház, fifty-fifty, rendben?

– Nem, édesem, nem. Tudod, hogy én mindent megteszek érted... – és odafordult az ügyvédhez. – De legyünk azért objektívek. Írja csak ügyvéd úr kettőnk nevére, de nekem ötvenegy, neki negyvenkilenc százalékban! Ami jár, az jár, szerelmem...

Személyesebb dolgaink

Csokoládéház

Olyan kívülről, mint más átlagos üzlet errefelé. Soványka utcafrontú ház a sorba szorulva, két szint. Két ablak lent, néhány fönt, üvegezett ajtó közepén, a bejárat lépcsői mentén kő virágtartók örökzöldekkel, melyeknek megfelelő az éghajlat, ritka a fagy, sokszor szitál az eső, mint porcukor a süteményre. Csak a bentről kicsapó meleg fény – mely mint az olvadt vanília hömpölyög kifelé az ablaküvegeken és a nyíló ajtón – jelzi előre a fűszeres illatú varázslatot, melynek során a ház apró műhelyeiben csúf alapanyagokból illat, aroma, látvány mágiája éled.

Ki itt belépsz, ne hagyj fel minden reménnyel, ellenkezőleg. A körben elhelyezett számtalan polcra, vakítóan tiszta vitrinekből felénk mosolygó kisebb-nagyobb csomagok és sütemények látványára máris összefut szánkban a nyál, s eljövendő ízek harmóniájának ígérete gerjeszti érzékeinket. Tükörrel borított falak sokszorozzák a tér kiterjedését, s fokozzák felkorbácsolt izgalom adrenalinját. A kis boltba csak három kerek asztalka fér még, a maradék szűk helyen torlódók elképedt sóvárgással válogatnak a polcok készletéből, míg orrukba szivárog fahéj, vanília, narancs illata. Szemük néha lopva megpihen két, átellenben elhelyezett hatalmas csokoládé szökőkút leomló barnaságán: szüntelenül folyik, ömlik a meleg csokoládé, mint kráterből a láva, s a kakaó illata körülfolym, elárad, minden pórusunkba beveszi magát.

Az eladó is csokibarna, mint az áruja; nem, ő nem a vasorrú bába, tejcsoki bőre fölött kis bóbita rezeg a hajába tűzve, ahogy fejét forgatja, három nyelven lesve kívánságainkat. Nehéz a választás, a baloldali polcokon celofánba csomagolt, formába öntött csokoládé tömböcskék, kiálló fa lapátkával; ahány, annyiféle íz; látványnak is mesés. Választásunk narancsos, csilis, nugátos. De lehetne tojáslikőrös, whiskys, gyümölcsös, még vagy ötvenféle. És ez még csak a kezdet, vége-hossza nincs a különböző cukrokba, aszalványokba, magokba forgatott csokoládétalléroknak, formáknak; vagy épp fordítva, a csokoládé reszelékbe forgatott finomságoknak. Külön polcsort foglalnak el a tábla csokoládék; a választék itt is elkápráztató. S mindeközben sütemények, sütemények a vitrinekben. Torták gyümölcsökkel, krémekkel, sajttal; beleszédülünk, elsüllyedünk már a látványban.

Ódon, szűk vas csigalépcső vezet az emeleti nagyterembe, kovácsoltvas korláttal; kanyargása közben bevillanó műhely, régimódi, hosszú asztallal, nagy üstökkel – a ház boszorkánykonyhája, a mágia színtere, a színfal mögötti világ... S kitágul a hely, ahogy felérünk a nagyterembe, hol vastag, tömör fából lapolt asztalok mellett zsibonganak a vendégek, arcukon mennyei elégedettséggel kortyolva nedűjüket.

Méretes bögrékben érkezik a forró tej, magunk keverjük italunkat; a celofánokból kibontott kiválasztott tömbünket nyelestül pottyantjuk a tejbe, s míg türelmetlenül várjuk olvadását, mélyet szippantunk gőzölgő illatából. Íze feloldja a hatalmas adag krémes torták hagyományos vajjas töménységét, a sajttorta finoman rezgő csipetnyi édességét, az almáspitéhez bújó vaníliafagylalt hűvösét.

Csíp a csili, hogy könnybe lábad a szem, s úgy érezzük, bizonyára a herceg is átsétál néha az utcácska másik oldaláról körülnézni, minden rendben van-e országában... ahol folyik a csokoládé, áramlanak a látogatók, mégis-csak szép az élet.

(A híres luxembourgi Csokoládéházzal)

Egy igazi pedagógus

Ómassa, Lillafüred és a környékbeli hasonló gyönyörű helyek között ingázott az osztály kirándulásra bérelt autóbussza, amikor beesteledett. Szállásul egy erdei campingben foglaltak sátrakat részünkre, vaságyakkal és pokrócokkal, s akik még nem jártak iskolai táborban, azoknak rendkívül érdekes és izgalmas volt ez. Maga a kirándulás is felajzotta az embert, hát még a spártai körülmények, a sötétedő, elhagyatott erdő, a csintalan társak.

Hat-nyolcszemélyes sátrak voltak, a tanároké kissé távolabb helyezkedett el. Vacsorára tábortűzet raktunk, és szalonnát süttöttünk, nagyokat nevetgélve és énekelve. Miután a felnőttek gondosan eloltották a tüzet, és ágyba zavartak mindenkit, maguk is nyugovóra tértek. Néhány lány fáradt volt, gyorsan elaludt; a többség azonban feltöltődött a szalonnasütés alatt. Páran kiosontak egy cigit elszívni a sátrak végébe. Azzal tértek vissza, a camping másik végében egy fiúosztály van elszállásolva.

– Gyerünk, nézzük meg őket – javasolta rögtön egy lány, felpattanva a vaságyról.

– Kapunk a fejünkre, ha meglátnak, hogy kint vagyunk – vetettük ellene, ám a szellem már kiszabadult a palackból. A többség lehurrogta a vonakodókat, és mivel egy-ségben az erő, szépen mind felkeltünk, melegítőt húztunk, és körültekintően kióvakodtunk a sátorból. De hogy ne csak mi legyünk sárosak, ha baj van, a

többieknek is beszóltunk halkán, s pillanatok alatt a fél osztály ott nyüzsgött a sátrak mögött kalandra készen. Majd lábujjhegyen a fiúk területe felé indultunk, akik már ugyancsak kisurrantak a helyükről, és vigyorogva nézegették a lányokat.

Gyorsan ment az ismerkedés, percek múlva már egy üres sátorban szorongtunk egymás hegyén-hátán, szíva a titokban dugdosott cigarettákat. A fiúknak piája is volt, amit nagyban kínálgattak, néhány lány meg is húzta derekasan az üveget. Vágni lehetett a füstöt.

A nagy dumálásban telt-múlt az idő, észre sem vettük, milyen gyorsan, míg csak valaki félre nem húzta a ponyvát, és a matematika tanárnő elhült arca meg nem jelent a nyílásban.

– Mi folyik itt? Éjjel egy óra van! – sziszegte mérgesen.
– Mit képzelnek magukról? Azonnal a helyére mindenki. Ezért még számolunk!

Azzal a fiúkat elzavarva sátrainkhoz kísért, kutatóan nézve arcunkba, hogy megjegyezze, ki vett részt a disznóságban. Tanárnőnk kis dugó volt, mégis rettegett nőszemélynek számított az iskolában, szigorú, pontos, precíz embernek, aki kicsinyke, tömör, ámbár kerekded formái ellenére igazságos, egyenes és határozott jellemmel rendelkezett. Jaj volt annak, akit mulasztáson vagy hanyagságon kapott. Rémműlten vártuk hát a következményeket, igazgatói intőről, szülői behívásokról vizionálva.

A kirándulás alatt azonban egy szót sem szólt az esetről, mintha mi sem történt volna, ráadásul a következő osztályfőnöki órán sem kaptunk fejmosást, s némelyek már elbizakodtak, hogy nem lesz felelősségre vonás, mígnem

elérkezett az első matematika óra. Az osztály lapított a padokban, ő pedig matematika helyett formás, kerek előadást tartott a helyes magatartási formákról, a felelősségről, tisztességről, és a veszélyekről, melyek a fiatal lányokat fenyegetik.

Megsemmisülve ültünk. Óra végén hihetetlen memóriával egyenként kiszólította a bűnösöket, majd felsorakoztatta őket egy vonalba.

– Helytelenkedett még valaki? – fordult az osztály padban maradt tagjaihoz, akik erre némi bizonytalan tekintetés után egyöntetűen felálltak. A szolidaritás nagy pillanata volt, ő is átérezte. Elismerő pillantással nyugtázta, majd megköszöri torkát, és magát kihúzva így szólt:

– Most pedig mindannyian kapnak egy pofont tőlem, az édesanyjuk helyett. Úgy vélem, egyszer mindenki megbotozhat, ezért nem említettem az ügyet sem az igazgató úrnak, sem az osztályfőnöküknek. Otthon sem fognak tudni róla. De elvárom, hogy ezután mindig felelősen cselekedjenek. És véssék eszükbe, hogy a javukat akarom ezzel a pofonnal.

Azzal szertartásosan ellépdelt sorfalunk előtt, és erőteljes pofont helyezett el arcunkon. Hitetlenkedve néztük, hogy némelyik lány magasabb volt nála, fel kellett ágaskodnia.

Mi persze elmeséltük otthon, hiszen az eset csak csíny volt, nem csináltunk semmi rosszat, (szerintünk) de ami tény, az tény: nem fogadtunk szót, tiltott dolgokat követünk el, és ha bármi baj esett volna, tanáraink feleltek volna ezért. Márpedig váratlan baj bármikor előfordulhat.

Ez a pofon életünk legkedvesebb arculcsapása volt, egyikünk sem felejtette el a későbbiekben, egész életünkre nyomot hagyott.

Fényképek

Eldugott emlékek, megsárgult anyakönyvek, fényképek... Fekete-fehér színeiket nem fakítja az idő, míg élünk, mert belénk ivódtak, szívbe, értelembbe, bár anyagi valóságukban is megvannak még... néha elővesszük és emlékezünk.

Egy kedvencem... Vége a templomi szertartásnak, egy férfi kicsi lányt kap fel hosszú ruhájában, kis virágos kosárával, és beteszi egy taxi ülésére. Mellettük áll a kalapos feleség, Irénke – idős asszony, akár a férfi – és az ifjú pár, akik életük nagy napján az esküvőről kifelé tartva várnak kocsira. Hideg téli szél fúj, új aráját védőn átöleli az új férj. A Kálvin téri evangélikus templomban volt az esküvő, Irénke habos, rózsaszín, hosszú ruhácskát varratott a gyermeknek, és hideg volt nagyon, mert szalagos-masnis fehér fejkötőbe és meleg kabátba bugyolálták. Kis nyoszolyólány, aki kosárából szórt virág-szirmot a lábuk elé. Ötvenhetet írunk. Már elmúlt Rákosi, már vége a kitelepítéseknek, már senkinek sem lett baja abból, hogy templomban tartották az esküvőt.

Az idős férfi Dr. Erdey Pál ügyvéd. Középtermetű, csontos, inas, ritkásan őszülő emberként őrzi a hálás emlékezet, barna szemekkel, tömött, ősz bajuszkával – melyet naponta gondosan nyírogatott – rendkívüli élet és emberszeretettel, jó humorral megáldva, az életet mindig egy kissé szkeptikusan felülről nézve Egy másik képén kényelmesen, görnyedten ül a kerti széken, lábánál

kutyája, Don Carlos ugyanolyan nyugodtan, hűvös eleganciával néz az objektívbe. Inas keze a kutya hátát simogatja, lábánál a spániel tálja, másik kezében kancsó, melyből vizet tölt neki. Hózentráger tartja hajtókás, szürke szövetnadrágját, látszik, hogy nyár van, feltűrt ujjú, kigombolt nyakú inget visel sovány testén, nyakán kidagadnak az erek. Háttérben a kis faház nyitott ajtaja, és gyümölcsfák lecsüngő ágai. Csend van a hétvégi telken, nyugalom, ötvenhat nyara...

Pali bácsi jogi egyetemet végzett. Félte megőrzött, többi képén kollégái körében üldögél, makulátlan öltönyben, gondosan nyírott bajusszal valamilyen évfordulón, vagy összejeövetelen, általában a középpontban. Száraz humora, jókedvű anekdotái, éles elméje lenyűgözte a kislányt. Nem ragadt le a napi problémáknál, széleskörű érdeklődés jellemezte kultúra, politika, és minden más iránt, hiszen eredetiben olvasta Homéroszt és Schillert, tájékozott volt az irodalomban, és értékes könyveibe, melyeket egy zárható üveges szekrényben tartott, neki is gyakran bepillantást engedett, alighogy megtanította a könyv értékét, és azt, hogy vigyázni kell rá. Fura mód a kislány így előbb böngészgette az Új Idők bőrbbe kötött évfolyamait, s bennük Thomas Mannt, vagy a nyugatos magyar írókat, mint a Dörmögő Dömötört, melyre iskolába kerülván előfizettek neki. Rajongott nevelőapjáért, az ügyvédért, és ez kölcsönös volt, még akkor is, ha bakfis korában később néha – nagyon ritkán s mindig a gyermek hibájából – viták is előfordultak. Csodálatos, jó ember volt, az önzetlen jóság és szeretet megtestesülését jelentette ösztövé alakja, a bizalom és biztonság érzését, ami körülengte a kislányt, mint ritkán elszívott néhány cigarettája füstje.

Apja, más, megbarnult képek tanúsága szerint bútorgyáros volt, joviális, természetes, pocakosodó polgár, kinek feltűzött hajú, bögyös felesége fodrokkal és csipkéekkel csinosítva ül az általuk gyártott garnitúra foteljében. Egy vagy két gyermekük születhetett Pali bácsin kívül, ő csak egy rokonáról tudott, aki túlélte a háborút, neves karikaturista lett felnőtt korában, és Zuglóban lakott egy vadregényes kertes házban, ahol nagyon ritkán meg is látogatták.

Felesége, Irénke szép fiatal nő volt valaha, de amikor az élet összesodorta őket, már idős, vizesedő lábú, elnehezedett asszony, akinek bátorságát az idős korukat átformáló lépéshez, egy hároméves kislány örökbefogadásához, nem múló csodálattal bámulom. Irénke szülei az évszázad fordulója előtt az ukrainai Lembergől költöztek Magyarországra a pogromok nélküli élet reményében, s egy világháború után a másik borzalmait már nem tudták túlélni, eltűntek az emberi gonoszság viharában. De Irénkének és gyermekeinek sikerült megmenekülni, és átvészelni a háborút a svéd követség papírjaival, felfoghatatlan kockázatokat vállalva. Hogy ezek mik voltak, soha nem részletezték – emlékezni sem akartak rá, a háborús évekről vonakodtak beszélni. Kevés rokonuk maradt életben, ők már a háború előtt Amerikába emigráltak, Pesten pedig egy másik rokon, aki a Kisgazdapárt ismert prominense volt évekig, de vele nem tartották a kapcsolatot.

Irénke az angolkisasszonyokhoz járt iskolába valaha, ennek következtében perfekt beszélt németül, akárcsak Pali bácsi. Ha nem akarták, hogy a gyermek tudja, miről folyik a szó, mindig átváltottak németre, márpedig politikáról, háborúról, fekete autókról, Hitlerről, azaz

veszélyes dolgokról szinte soha nem tárgyaltak előtte. Hányszor hallotta: – Nicht vor dem Kind...

Iréнке fiatalon ment férjhez, szerencsés választottja bankember volt, akivel kellemesen és szeretetben éltek együtt, s akitől három lánya született. Férje hét évvel idősebb nála, az egyik jelentős bank igazgatója volt, Irénke emlékei szerint náluk dolgozott rövid ideig Rejtő Jenő is. A háború végzetes hatással volt mindkettejükre: a fantasztikusan egyedi humorú, zseniális író munkaszolgálatosként halt meg Ukrajnában, flekktífuszban, a bankár pedig tüdőgyulladást kapott, és három hónappal a penicillin behozatala előtt fejezte be életét, a sors keserves fintoraként.

Míg férje, Richárd mellette volt, Irénke is jó módú nagypolgári asszonyok életét élte, bár lányai nevelése mellett nem csak abbáziai nyaralásokra, karlsbadi fürdőkre és más üresnek mondott szórakozásokra jutott ideje. Ilyen is volt; de emellett a belvárosban, nagy forgalmú helyen üzemeltetett cukrászdát tíz tagból álló személyzettel, ennek minden ügyét ő intézte, s ez valószínűleg elég sok idejét lefoglalta. Később azután államosították az üzletet. Egyik nap még árulták a süteményeket, másnap hivatalos emberek megszállták a boltot, lehúzták a redőnyt, szélnek eresztették a személyzetet, Irénke ott állt megfürödve. Tizenkét szobás nagypolgári házuk az idők folyamán Jócai utcai tágas, négy szobás lakássá töpörödött, ami a körülményekhez, a háború utáni lakáshiányhoz képest főúri elhelyezkedést jelentett. De soha egy árva szóval nem panaszkodott sorsra, kormányra, sem akkor, sem később.

Gyermekeinek apja ekkor már nem élt. Halála után egy-két évvel ment férjhez Irénke Pali bácsihoz, aki a bankár

jó ismerőse, barátja volt, és ami a fő, agglegény. Valahogy nem nősült meg eddig, elkerült minden asszonyi furfang állította házassági csapdát, de régóta csodálta Irénke jó kedélyét, és azt a tulajdonságát, hogy bármilyen emberrel percek alatt szót értett. Összekapaszkodtak hát öregkorukra, és soha nem volt okuk megbánni ezt a döntést. Halálukig egyetértésben, szeretetben éltek, a régi módi szerint magázódva. Pali bácsi jó természete, derűje, kissé flegmatikus életszemlélete találkozott felesége határozott, célratörő, nagylelkű egyéniségével. Kiegészítették és elszórakoztatták egymást. Komoly veszekedést a gyermek sohasem hallott tőlük, pedig egyre inkább szorultak, óhatatlan tanúja lett volna nagyobb vitáknak...

Irénke gyermekei közül már csak a fényképen látható menyasszony, legkisebb lánya lakott velük, amikor a kislány odakerült; ő sem sokáig, rövidesen két kisebbre cserélték a négyszobást, hogy Erikának is külön lakás legyen. Erős, izmos, határozott lány volt Erika, versenyszerűen kézilabdázott, a szövetségben ismerte meg férjét is, akivel akkor házasodott össze, amikor Irénkéék magukhoz vették a kislányt, fizetségül a Sors kegyéért, hogy életben maradhattak.

A rettegés hónapjaiban tett fogadalom talán önálló életre kelt, a kislány szinte kiválasztotta őket magának, már két éves korában. A hétvégi telek szomszédságában lakó nyolcgyerekes családból őt ismerték meg először, ő kérezkodott be kutyát simogatni és cseresznyét szedni, ő segédkezett palántázáskor, és hallgatta bámuló, nagy szemekkel beszélgetéseiket a kis sámlin ülve. Előbb csak egy napot, majd kettőt, azután egyre több időt töltött velük, s a fogadalom teljesítése szinte magától értetődő módon adódott a kislány ragaszkodásából...

S kerül elő a többi fotó is... bizonyítványok, születési, házassági és halálozási anyakönyvek... telnek a percek, órák, egymás után merülnek fel feledni vágyott vagy felejthetetlen arcok, városok, események... Sorsok és hangulatok villannak fel, könnyeket vagy nevetést kicsalva, örömmel vagy szégyenkezve, mert ma már másképp csinálnánk... megértünk és elborzadunk, de levonjuk a tanulságokat is, mert anélkül nincs élet...

Sírunk és nevetünk. Emlékezünk.

Határtalan iskola

Az élet határtalan iskola, első lélegzetvételünktől kezdve járjuk, egészen az utolsóig. Az óvoda, elemi, középiskola után az egyetem, a munkahelyek, a sok egyéb közösség, köztük a katonaság is egyfajta iskola volt.

A fiúnak is beütött a mennykő. Addig is csak különböző fondorlatokkal tudta elkerülni, hogy besorozzák; de nem volt képes tovább húzni az időt, megérkezett a behívó. Mennie kellett. Akkoriban a sorkatonai szolgálat két év katonáskodást jelentett, és ez alól az általános hadkötelezettség miatt nem volt kivétel, bár rengetegen próbáltak különféle trükkökkel kibújni alóla. De csak az orvosi vizsgálatokon átesett, sorozóbizottság előtt alkalmatlannak tartottak kerülhették el, és az egyetemi, főiskolai hallgatók számára engedtek el egy évet. Csökkent hallására hivatkozva tudta eddig megúszeni, hogy behívják, most azonban a sorozó tiszt közölte, olyan egységbe kerül, ahol ez a hiányossága nem fogja semmiben gátolni. Persze nem így lett. De nem is volt baj a hallásával...

A fiú mindent megpróbált, ám csak annyi kedvezményt kapott, hogy nem a világ végére vezényelték; bár ez sem volt kevés. Egy légvédelmi ezredbe került, nem messze lakhelyétől; így hamar hazaérhetett, amikor eltávozást kapott. Ráadásul a csapat szállító járművei gyakran közlekedtek lakásuk felé; ezért módja nyílt olykor egy-két órára soron kívül is hazaugrani, miután összebarátkozott felettesével, aki vidéki ember volt, modora mint egy jutasi őrmesteré, s a kapott viszonylagosan parányi hata-

lomtól igen nagyra tartotta magát, holott eléggé korlátoznak mutatkozott. De kétségtelenül jóindulatú volt iránta. Egy látogatáson összeismerkedett a családdal is, akiknek elárulta, hogy rajong a gót betűs könyvekért. Nem mintha az őrmester értett volna németül. Ám nappalja polcának feltűnő helyére téve, eldicsekedett a szépen aranyozott, cifra betűs, bőrkötéses kiadványokkal alkalmi vendégeinek, többnek mutatva magát, mint ami volt...

A fiú felesége családjánál lakott, ahol a padlásra került hagyatékból több Schiller, Goethe, Lessing kötet porosodott használatlanul, így a feleség tétovázva megkérdezte:

– Talán hozhatnék legközelebb néhányat, ha nem veszi zokon...

– Én? Dehogy, dehogy... – csillant fel a szeme.

Következő látogatáskor egy szatyornyi díszkötéses gót betűs könyvvel ajándékozták meg, s ez újabb adalék volt az élet iskolájához, mert attól kezdve a fiúnak arany élete lett a hadseregben.

Egyébként sem lett volna rossz dolga. Igaz, hogy a fiúk többsége ritkán mehetett haza, legalábbis több napra. Igaz, hogy el kellett viselniük gáncsoskodó, bunkó, vagy szemellenzős felettéseket, sőt társakat is, akik kihasználva jártasságukat, leszolgált idejüket, az újoncok kárára basáskodtak. Igaz, hogy a fegyelmet szigorúan megkövetelték. De pont ez utóbbi vált előnyére a katonaviselteknek; a zshiványkodás mellett tartást, tiszteletet, becsületet tanultak, összefogást egymással, és általában jó ellátást élveztek. Az üteg öt-hatszáz katonájának rendelkezésére állt a kantin, ahol mindig volt csapolt sör, nápolyi, konzervek, s másodévtől kezdve szinte minden estét itt töltöttek. A fiúval, s néhány barátjával mindig kivé-

telezett a kantinos nő. Sokáig azt hitték, talán tetszik neki valamelyikük; ám, amikor egyszer nagy merészen rákérdeztek, a nő elmosolyodott.

– Nem mindenki olyan rendes, mint maguk, fiúk. Mindig udvariasan visszahozzák a kiürült kancsókat nekem; így hát én is viszonzom...

A legszegényebb vidéki fiúk talán jobban is éltek itt, mint eldugott, apró falvakban megbújó otthonaikban, ahol a tanulási és munkalehetőségek korlátozottabbak voltak, mint városon. Rengeteget okultak két év alatt, s megerősödve, tapasztalatokkal tele, férfiként tértek haza.

Az elkövethető vétkektől, véletlenektől való szorongáson túl, ami megnehezítette a két évet, permanens, egészséges röhögés kísérte végig a katonaságot. Gyakorlatokon a hegyoldalból vezérelték a légvédelmi löveget, távolról. Az ágyúcsövek tartója egy kerek talapzat, melyen ül a lövész, s ez a talp körbe forog, ahogy céloznak, mint egy ringlispíl. Ha az irányító gyorsan forgatja ezt a talpat, s hirtelen megállítja, a lövést a tehetetlenség messzire leröpíti róla, s nagyot nyekkenve esik földre. Mennyi mókára adott ez alkalmat a fiúknak...!

Vagy az az eset, amikor a Kocás Macát megfürdették... Kocás Macára azért ragadt ez a név, mert a konyhán dolgozott, s ő viselte gondját a laktanya malacainak, vitte ki a moslékot délutánonként. Az ebédlő egybe épült a konyhával, s mögöttük ötven méter hosszú medencét ástak, ahol nagy melegben néha úszhattak a katonák. Távolabb, a laktanya végénél álltak a disznóólak, ide járt ki a középkorú nő, el a medence mellett. Nagy meleg volt, a konyhán még nagyobb, Macáról dőlt a víz.

– Ugorjon már be, majd mi vigyázunk – csalogatták a partról a fiúk.

– Jaj, nem szabad nekünk... meg aztán maguk is itt vannak...

– Ne féljen attól, majd elfordulunk, míg vetkőzik!

Addig-addig istenkedtek, míg Maca valóban levette ruháit, s szégyenlősen bebújt a vízbe. Hát persze, hogy akkor már odaálltak a szélére, ha addig becsületesen hátat is fordítottak... Volt nagy röhögcsélés, térdcsapkodás, nyerítés. Na, de hogy szálljon ki szegény Maca? mert egy idő múlva azért hideg lett ám a víz...! Végül a fiúk abbahagyták a mókázást, és valódi őrizetet kapva, Maca végre kiszállhatott.

– Nincs harag, ugye? – kérdezték.

– Nagy zsványok maguk! – fenyegette meg őket ujjával az asszony, de nevetésében nem volt harag. Így vált Maca a becsület próbájává.

A katonákkal mezőgazdasági munkákat is végeztek. A fiú ütege egy állami gazdaságban törte a kukoricát; pénzért dolgoztak, hogy tévét vehessenek az ebédlőbe. Tanyákon szállásolták el őket, s ekkor már visszasírták a laktanyát, mert ott sokkal jobb ellátást kaptak. De kellett a pénz, és a gazdaságban is szükség volt dolgozó kezekre. Azért próbáltak segíteni magukon. Ha volt dinnye a földeken, hiába őrizte a csősz. A fiúk éjjel kúszva fejlődtek csatárláncba, s egymásnak gurítva lopták a finom dinnyét a csősz orra előtt. De néha éjjel borsószalmát kellett darálniuk, melyet az állatok takarmányába kevertek. Nagy kazlakban állt a borsószár, sokszor tele apró kövekkel, amik behulltak a darálóba, és eltörték. Egyszer három éjjel egymás után előfordult az eset, ezért szabo-

tázzsal vádolták meg őket. Nehéz volt kimászni az esetből, de a parasztok sem tudták elválasztani a szalmától a követ; így aztán a parancsnok ki tudta húzni őket a bajból.

Ez a százados szintén jóindulatú, de buta ember volt. Ha látta, hogy dologtalanul lézengenek, behívta a fiúkat elektrotechnikai oktatásra. S bizony, előfordult, hogy megjárta, mert némelyikük sokkal többet tudott nála a témáról, és felsült az előadásával. Vagy annyiszor jelentkeztek kérdéseikkel, hogy megunta, s mérges kis nevetéssel maga hajtotta el őket.

– Na, menjenek a francba...

A butaságon túl megvolt a magához való esze. Észre vette, hogy a műszerszakaszban – ez a légvédelmi század elitje volt – a fiúk a távmérő ládjában, a műszer alatt őrzik a kintinban vásárolt szalonnájukat. Mert bár jó volt az ellátás, és otthonról is érkeztek a csomagok, mégis, a fiatal, sokat mozgó test éhes, kívánja a tartalmas enni-valót. Ő is megkívánta. Mikor látta, hogy megtelt a láda, elkunyerálta tőlük.

Az élet határtalan iskola. Első lélegzetvételünktől kezdve járjuk, egészen az utolsóig, amikor végleg befejezzük a tépelődést, jól tettük-e, amiket tettünk, okosan, érdemesen, jól éltük-e végig. Vagy elfecséreltük az élet adományát, lehetőségeinket. Aprópénzre váltottuk-e álmainkat, vágyainkat, tehetségünket, vagy erőt merítve a veszteségekből, szégyenekből, fájdalmakból, olyat is tudtunk alkotni, tenni, amire nem is tartottuk képesnek magunkat? Járjuk az élet iskoláit, tanítónk a szomszéd, a család, az ismerős; barátok és ellenségek. Tetteikből, véleményeikből, sorsukból vonunk le saját következtetéseket, s

vagy felhasználjuk azokat, vagy nem; de minden mozzanatok téglája saját valónk építéséhez.

Mert sorsunk nem előre elrendelt. Az első, meghatározó évekre rakódnak rá, mint gleccser hordaléka, a befolyásolható körülmények, melyek már rajtunk is múlnak. Nem az a születés, az anyagi állapot, a társadalmi helyzet, berendezkedés, a háborúk; de az a tanulás, szorgalom, tehetség, a rohanó idő jó felhasználása.

S mindegy a helyszín. Skarlát virágokkal teli trópusokon vagy északi jegek zord hidegében éljük életünket, iskoláink végigfonják, mint folyondár kapaszkodó kacsai. A velünk és körülöttünk élők levelek ezen a lelki borostyánon, melyeket hol elfúj, hol visszarepít a szél. Rajtunk múlik, megértjük-e a bennük hordozott, sorsukra rótt üzenetet, s felhasználjuk-e magunk okulására; biztosítva ezzel jó osztályzatunkat a határtalan iskolában...

Luxembourgról néhány szó

Napjainkban olyan útelágazásokhoz érkezünk, mely sorsdöntően befolyásolja további életünket. Aki ezt nem látja, végzetes vakságban szenved! Az Unió határozatainak, elveinek betartása, elfogadása lehet vita tárgya, – csak nem egy tagországnak, amely hosszú évek óta részesül az előnyökből, és további fejlődése sem képzelhető el az Unió pénze, etikája nélkül. Európa Parlamentje Strasbourgban hozza döntéseit, de Luxembourgban is működik, több fontos funkcióval és intézménnyel egyetemben. Milyennek láttam én Luxembourgot ott tartózkodásom alatt, a magánember szemével nézve?

Legkényelmesebben repülön juthatunk a fővárosba, de nem fapadoson. A fapados járatok nem szállnak le a magas illetékek miatt, csak Németországban. A repülőjegy ára igen magas, az Unió tisztviselőinek és az állam polgárainak megfizethető, de nem magyar átlagkeresethez van szabva. Kocsival Budapesttől kezdve végig jó minőségű autópályán haladhatunk, tíz-tizenkét óra alatt megtehető a táv, de ha havazás, vagy a kiszámíthatatlan téli időjárás egyéb veszélyei miatt lemondunk erről, egy-két átszállással vonaton is kényelmesen utazhatunk. Az érintett tájak látnivalóit (Duna völgye, Melk, Rajnavölgy, Loreley, Mosel-völgy stb.) így szinte suhanó pályából nézhetjük, s a látottak szépsége kárpótol az egész napos zsibbasztó üldögelésért.

Luxembourg nem megalopolisz, még ha az EU egyik fővárosa is. Kilencvenhatezres lakosságával tulajdonképpen csak egy nagyobb városka – bár ebben a városkában hatalmas toronyházak emelkednek a többnyire négy emeletnél nem magasabbak mellett. Igaz, ezek általában bankok, vagy az Unió épületei, külön negyede van ennek is, annak is. De valahogy úgy simulnak közénk, hogy megmarad az emberi lépték, a családi, kisvárosi érzés, a tágasság. Bizonyára azért is, mert rengeteg ház alá épült több szintes garázs, nem ritka a hét-nyolc földalatti emelet. Minden csupa üveg, csiszolt kő, márvány és szinterezett fém, letisztult egyszerűség, célszerű, lekerekített forma. Nappal ez a szám az ötszörösére emelkedik az ingázó dolgozók és Uniós hivatalnokok száma miatt, mégsem gyakoriak a dugók, talán a bevezető sztrádák miatt.

Képzeljünk el egy w alakot, melynek alján, a völgyekben folyik egy nagyobbacska folyó, az Alzett, és egy kisebb ér, a Petrus. A meredeken leszakadó partok házakkal, kertekkel, tornyokkal és tornyocskákkal, csupa üveg szállodákkal, palotákkal, templomokkal teraszosan beépítettek, a szeszélyesen kanyargó vizek felett régi és új hidak feszülnek, némelyik mint egy viadukt köti össze a város részeit. A főváros hatalmas erődítmény volt régebben, a várfalak, és egyes helyeken a régi vár romjai is láthatók még, az egész így együtt gyönyörű látvány. Luxembourg belvárosának fekvése szépséges, hangulata a mindig nyirkos levegőben is meghitt, patinás, nem hivalkodó tisztes jó mód jellemzi.

Agglomerációja lazán összefüggő kisvárosok, települések, családi házakkal. Dimbes-dombos vidék, kanyargó

utcák, tisztaság, csend, rend. Sehol egy csikk, kutyakaki, eldobott papír. Falfirkát egyetlen helyen láttam – két napig. Utána letakarították. A postás sárga autóból ugrál ki, ha küldeményt hozott, a szemetet szelektíven gyűjtik. Ha egyben marad néha, az sem baj, viszont a kuka teteje nem állhat égne. Ha többet próbálunk belegyömöszölni, a kiálló csomagot kíméletlenül leteszik melléje, és ott hagyják. Liter az liter. Nem újdonság, hogy minden gondozott, ház is, kert is, mert a hanyagság megbosszulja magát, és később több munkát vagy fizetnivalót jelent. Márpedig a szolgáltatások árai igen borsosak. Igyekszik is minden családfő maga megjavítani, barkácsolni, amit lehet. Kertész, fodrász, szerelők, költöztetők, takarítónő szépen keres.

Az agglomeráció kis ékszerdoboz-falvai mellett azért kopottabbak, szegényebbek is találhatók. Portugál és ázsiai „maffia” telepedett rá egyes szolgáltatásokra, és keményen őrzik pozíciójukat, hiszen ez a munkalehetőséget jelenti számukra. A takarítás állítólag a portugálok privilégiuma. Egy nő, aki három-négy helyen vállal takarítást napi négy órában, hetente egy-kétszer, az már meg tud élni ebben a drága városban is. Igaz, lakáskörülményeik egy miskolci panelház állapotával hasonlíthatók össze – és nem akarom a panelt bántani, lehet az nagyon jó, ha gondozva van, és millióknak jelent lakhatást elfogadható szinteken évtizedek óta. Lakóhelyünk kulturáltságunk fokáról is árulkodik, a tisztaság, rend nem pénzkérdés.

A háztartási energiahordozók ugyanolyanok, mint itthon, a rezsi kicsit magasabb, de sokkal elterjedtebbek az alternatívok. Útközben megfigyelhető, az osztrák sógoroknál a szélkerék, német településeken a napelem a

nyerő. Egyes falvakban minden háztető tele van vele. A benzin ára mostanában egy egész nyolctized euró volt épp, ami nekünk magas, nekik nem. Luxembourg Európa legdrágább országa. De talán a legmagasabb is a jövődelem.

Az utakon, mint ez már megszokott a németeknél is, nagyon dinamikusan vezetnek, de nem idegesen. „Jobb vigyázni, a javítás sokba kerül”-alapon udvariasan átengedik az elsőbbséget, zebra előtt biztosan megállnak. A rendőrség segítőkész, de kíméletlenül betartatja a szabályokat, és rendkívül hatékony. Kevés a rablás, betörés, mert gyorsan elfogják a tetteseket.

A butikok márkáinak neve ismerősen cseng. Méregdrágák. A bolti árak kicsivel magasabbak, mint itthon. Match-ban, Delhaize-ben, és Auchanban jártam, ezek a multik itthon is jelen vannak a piacon. Találtam ismerős és ismeretlen márkát egyformán, az itthoniakhoz képest kissé magasabb árakon. Sok kis családi üzlet jellemzi ma is a kereskedelmet, hogyhogy, itt nem teszi tönkre a multi a kis üzletet? Ugyanezeket találjuk a harminc kilométerrel arrébb fekvő Németországban is, ahol az árak kedvezőbbek, sokan át is járnak hetente-havonta bevásárolni. A választék már számunkra is elérhető, csak pénz lenne hozzá elég...

A született luxemburgiak, ha nem saját vállalkozásban, akkor általában a közigazgatásban és a bankokban dolgoznak. Rengeteg bank van, egész külön negyedben koncentrálódnak. A fizikai erőt igénylő munkákat régóta vendégmunkások végzik, portugálok, franciák, ázsiaiak. A franciák ingáznak naponta, úgy látszik érdemes.

Keresetükből a családot is támogatni tudják, de az itt honosakkal ellentétben tb-re, orvosi ellátásra, szavazásra nem jogosultak. A magas fizetés és egyéb privilégiumok csak állampolgároknak biztosított, akiknek természetes, hogy a kereset harminc-negyven százaléka a rezszi, és a háztartás költsége, a többi pedig kultúrára, szórakozásra, felhalmozásra mehet. Mert így teljes az ember élete – vallják.

Mi is szívesen vallanánk ezt. De hogyan tudják megvalósítani?

Egyetértéssel, letisztázott alapelvekkel, múlttal, etikával.

Az állam élén II. Henrik herceg áll, csak formális uralkodó, de a nép szereti; nem igazi állampolgár, aki nem így érez. (Felesége ismerős nevű: Mária Terézia...) A hercegi kastély a főtérről melletti kis utcában akkora, mint a városligeti Vajdahunyad vár tőle nélkül; lobogót húznak a rúdra, ha a herceg ott tartózkodik, – mert dolgozni ide jár, de van vidéki palotája is, ahol megpihenhet. A tényleges vezetés persze a minisztereké. A képviselőház egybeépült a kastéllyal. Nem akartam elhinni, de írd és mondd: öthat miniszter, és huszonhat képviselő ülészik itt; ehhez mérten a képviselőház nagyságával vetekedhetne egy jól megtermett családi ház. Utcafrontja nem lehet több tíz méternél és két emelet magas. A miniszterek három-négy területért felelősek egyszerre, és szigorú kikötés, hogy a korrupciót elkerülendő, amíg ezt a posztot betöltik, nem lehet saját cégük, vállalatuk. Ha kiderül, hogy mégis van, repülnek, egy életre. Nincs visszatérés. Mint akkor, ha magánéletükről kerül elő szaftos pletyka, erkölcstelen cselekedet. Ma is haragszanak Clintonra a Lewinsky-ügy miatt.

És ez nem álszemérem, prűdéria, bort iszik és vizet prédikál. Valóban megkövetelik az etika betartását, a feddhetetlenséget, a vezetésben főként, hiszen fejétől búzlik a hal... Elképzelhetetlen, elfogadhatatlan, hogy szerződést ne szentírásként tekintsenek; hogy diplomát, jogosítványt hamisítsanak, pénzért vegyenek; hogy tömegesen lopjanak gázt, áramot a többiek kárára; hogy az ígéretet ne tartsák be.

Nem angyalok. Mindent megtehet ott is, aki rosszban sántikál, de előbb-utóbb kiderül, és akkor egy életre elvágta magát az illető. Ők már felismerték, elfogadták, hogy az erkölcsi normákat be kell tartani és tartatni, ha emberhez méltó életet akarunk. Hogy a jó modor, a tisztesség, becsület, igényesség védi és formálja a közösség minden tagját jólétben élő nemzetté.

Tanuljunk tőlük, amíg lehet.

Áj lájk rózsaszín masni

Fiatal nő világos kabátban. Magasságához képest igen kövérnek látszik, a kabátot összefogja magán, és folyamatosan hátrálva igyekszik a parkolóból a főútra jutni. Talán várja ott valaki. A biztonsági őr, és egyik nagyszájú kolléganő hadonászva próbálja megakadályozni ebben. Hangjuk idehallatszik a pénztárhoz, ennek erejével akarják megadásra készíteni. Más lehetőség nemigen van, a tolvajokat csak rendőr motozhatja, de mire ők ideérnének, a tettes ötször meglép.

Péntek van, délutáni csúcsforgalom. Nem véletlenül választotta ezt az időpontot, ilyenkor van a legtöbb vásárló. Nemigen lehet a nagy panoráma ablakon kifelé figyelni, a vásárlók türelmetlenek, a pénztáros teljesítményét pedig mérik, egy perc alatt minimum húsz élelmiszert kell áthúzni a szkenneren, különben lassú vagy, és erre időnként figyelmeztet a főnöknő.

A hangok hol felívelnek, hol elhalkulnak. Húsz perc is eltelik, mire a kollégák diadalmasan bejönnek az ajtón, karjuk tele a visszaszerzett lopott holmival.

– Idenézz, mit csórt el az a szemétláda – mutatják. Döbbsenten nézem a pálinkásüvegek sokaságát. Kivétel nélkül pálinkák, olcsóbb italra nem vesztegette az idejét a nő. Tizenhat darabot számolunk meg. Hol fért el ennyi a kabátjában? Fantasztikus.

Nem az első eset, és nem az utolsó. Ma szerencsénk volt, hogy észrevettük. Nem mindig sikerül, és a lopások kárát

az üzletre terheli a központ. Ha túl soknak találják a veszteséget, kirúgják az összes alkalmazottat. Merthogy a dolgozók lopnak.

Nem állítom, hogy nem igaz, láttam ezt-azt, hallok rebesgetni cifra dolgokat. De sokszor a vevő sem egy csokor virág, mint a fenti ábra mutatja. Van, aki kifejezetten a mi üzletünkre utazik, mert nem lát kamerákat, biztosabbnak hiszi a zsákmányt.

Lassan zárunk, a tömeg nagy része már bevásárolt hétvégére. Megjött a kamion is, beömlesztette az új árut, tele a raktár, csak győzzük pakolni holnap. Elkészítem a pénztárzárást, kapkodva felmossuk a kisebb helyiségeket, majd végigszágulunk a Rozival az üzleten. Ő a nagy-nyomású takarítógép, életünk megszépítője, mert nélküle kétszer annyi időt venne igénybe a felmosás. Volt alkalmam kitapasztalni, mikor Rozi gyengélkedett. Az erőnlétünkre is vigyáz, a polcok között tologatni ugyanis nem kis karmunka. Egy éve dolgozom itt, lefogytam és megvállasodtam ezalatt.

Stimmel a zárás? Jaj, de jó, akkor mehetünk haza. Azazhogy kell mennünk, az üzletet el kell hagyni este tizenegyig, ezért a kapkodás, meg azért, hogy az utolsó buszt még elérje, aki tömegközlekedik. Én sem helyben lakom, mire hazaérek, lassan éjfél. Nehéz napom volt; egy vádaskodó vevővel, akinek nem jutott az akciós sajtóból, egy próbavásárlóval, akinek sikerült úgy eldugni egy tábla csokit, hogy nem találtam meg, és a tolvaj, az ezer vásárló mellett. Minden nap nehéz. És még nincs vége.

Párom otthon fehér borítékot tol elém aggodalmas arccal. Röntgenlaborból jött. Rossz sejtelmek kapnak el, amikor a feladóra pillantok. Mi a fene, hiszen már egy hónapnál jóval több idő telt el, mióta a két évenként szokásos szűrésen részt vettem...

– Azt mondták, egy hónapon belül értesítenek, ha baj van... – mondom tétován.

– Biztos nincs semmi gond. Azért csak nézd meg...

Megnézem, persze. Csak most nem akarózik. Mi vár rám ebben a borítékban?

A szabványos értesítőn először az időpontot látom meg, amikor újabb vizsgálatra meg kell jelennem. Két hét múlva. A lap alján néhány udvarias mondattal utalnak arra, hogy talán csak a felvétel sikerült rosszul, ám ha mégis baj lenne, a kórház felajánlja szolgáltatait számomra. Ó, de megnyugtató.

Két hét? És addig mit tegyek? Ha valamit utálok, az a várakozás. Inkább a biztos rossz, mint a bizonytalanság, mert legalább tudom, milyen veszély fenyeget. De semmit sem tehetek, muszáj várni.

Két hét alatt számba veszem, mi rossz következhet. De nem tudom igazán beleélni magam, csak félek, félek, félek. Tájékozatlan vagyok, az emberek nem szívesen beszélnek erről a témáról, aki nincs benne, szinte semmit sem tud róla, mint ez később kiderül. Én sem említem a kollégáknak, fővök a magam levében. Párom is makacsul kerüli a témát, nem akar idegesíteni, sem engem, sem magát. Homokba dugjuk a fejünket. Amiről nem beszélünk, az nincs, az nem lehet baj.

De letelik a moratórium, ismét a vizsgálóban vagyok. Két óra várakozás után most már közvetlenül a radiológus főorvosnő foglalkozik velem, magas, csinos, disztigvált nő. Az ultrahang monitorján keresi a problémás területet, és megmutatja a kis fehér foltot, ami nem odavaló. Megnyugtatóan mosolyogva teszi kezét a vállamra.

– Ne izguljon. Lehet, hogy ciszta vagy hólyag, és akkor nincs olyan nagy probléma. Meg kell néznünk, mi is ez tulajdonképpen.

Megnézni úgy lehet, hogy mintát vesznek belőle, biopsziát végeznek. A túhegynyi kis anyag elárulja, jó, vagy rosszindulatú a csomó. A további kezelés attól függ. Túhegynyi? Akkor most meg fognak szűrni? Bele a test legérzékenyebb részébe? Érzéstelenítés nincs...

A doktornő részvevően néz. Várnom kell a folyosón, ezt a mintavételt nem egyedül csinálja, meg kell várni a professzor urat, aki hamarosan jön. Ülök a folyosón vagy másfél órát, a lábaim cimeráznak a félelemtől, a rám váró lehetséges megpróbáltatásoktól, a fájdalom rémétől. Nemsokára dél lesz. Éhgyomorra jöttem reggel, hátha vért vesznek, vagy ilyesmi, fáj a gyomrom, biztosan felment a vérnyomásom, dobol a fülemben valami.

Párom ugyan elkísért, mégis egyedül vagyok. Az asztalra mindig egyedül kell felfeküdni.

Ismét bekennek a zselével, a szemüveges professzor beszúrja a tűt, a főorvosnő nézi a monitort, és irányítja a tű útját. Nem is fáj! Hála istennek, alig érzem. Határtalan megkönnyebbülés áraszt el. Ettől féltem ennyire? Eufóriában mosolygok, amikor félelmetes méretű pravarzot kapcsolnak a tűre, és kiszívják valami folyadékot. Mire

ismét megijednék, a professzor kirántja a tút, fél perc sem telt el talán. Készen vagyunk. Fel lehet kelni.

Újabb két hét telik el, miközben telefonon érdeklődöm az eredmény felől, hiába. Majd arra kérnek, fáradjak be a leletért személyesen. Jó jel ez, vagy rossz?

A professzor úr szobájánál várom ki a soromat. Vérnyomásom száznyolcvan. Van csuklós vérnyomásmérőm, képes vagyok mérni.

Az orvos szerencsétlen képet vág, amikor bemutatkozom, és előveszi a leletet.

– Van itt egy kis probléma – kezdi óvatosan.

Ebben a pillanatban szakad rám az ég. Tudtam. Éreztem, hogy baj lesz.

Miért kell mindig annak bekövetkeznie, amitől a legjobban félünk? Semmi igazán komoly bajom nem volt idáig. Egy kis vérnyomás, egy kis koleszterin... Az szinte a korral jár. Azt hittem, vigyázok is magamra, nem éltem kicsapongó életet, nem vagyok rossz ember.

Miért pont én? Le vagyok sújtva.

Meg sem értem igazán az orvos szavait, a vér dobol fülemben, csak nézek rá, mint egy hülye. Hozzá lehet szokva, biztosan ő közli a betegekkel a rossz hírt, a rémületes diagnózist. Sajnálkozva, türelmesen vár egy kicsit, hogy felocsúdjak, majd elismétli, mit kell tennem ezután. Vagyis, mit tehetek, hiszen a választás joga az enyém, mondja.

A választás joga...

De hát én tanultam évekig az orvoslást? Hogyan is dönthetnék én, a laikus?

A csomót ki kell venni, ez az első lépés. Az utána végzett szövettan mutatja meg, kellenek-e további lépések, de az első és legfontosabb a daganat eltávolítása.

– Ez még csak kicsike – nyugtatgat. – Minél hamarabb észleljük, annál hatékonyabban tudjuk kezelni. Az időben felismert rák elég nagy százalékban gyógyítható. De még nem biztos, hogy rák, bár sajnos valószínű. Éppen ezért ne sokat vacilláljon. Beszéljen a sebészettel, mikor fekhethet be műtetre.

Műtét? Egy hónapja még álmomban sem jutott eszembe, hogy egyszer rám is sor kerülhet. Sohasem műtöttek, nem tudom, milyen az. De szültem nemegyszer, és az utána következő időszak nem volt éppen leányálom. A betegeket sajnáltam, a halottakat meggyászoltam mindig, de a gondolatát is elűztem annak, hogy én is kerülhetek ilyen helyzetbe. Teljesen úgy viszonyultam ezekhez a dolgokhoz, mint a strucc. Mint mindenki körülöttem. De hiszen ez az egészséges életöszön, nem? Félek a vagdosástól, a varratoktól. Kerülöm az orvost, ha lehet, legfeljebb barátként tartanék rájuk igényt. De most muszáj lesz kés alá feküdni. És mi lesz azután, ha a csomót kivették?

A sebészorvos nagyon tárgyilagos, de készséges és bizalomgerjesztő.

– Szerencséje van, a csomó műthető. Jól helyezkedik el – ha ezt egyáltalán mondhatjuk – és viszonylag kis vágást kell ejteni – közli a leletet nézegetve. Vastag határidőnaplójába írja nevemet. Újabb két hét, reggel tízkor jelentkezzek a sebészeti ambulancián. Minden továbbit a szövettan dönt el.

Most már a gyerekeknek is el kell mondanom, mi van velem. Mindenki megretten, látom a szemeken, hallom a hangokon. Legidősebb lányom kétségbe van esve, a kisebbik nem tudja elhinni. Külföldön dolgozik, telefonon közlöm vele a tényeket. Többször hangsúlyozom, hogy még bizonytalan a diagnózis, lehet, hogy nincs ok a félelemre. Magamat is rábeszélem.

– De anyu – mondja zavart elképedéssel – te még olyan fiatal vagy... hogy lehet ez?

Hogy lehet? Elmúltak az évek. Ahogy az én szememben mindig is gyerekek maradnak, az ő szemükben én sem öregszen meg, még ha látják is ennek jeleit.

Közeleg a karácsony; félek, ez már biztosan nem lesz olyan, mint az eddigiek. Valószínűleg nem bírok majd nagy vacsorát főzni, hisz lábadozni fogok, ha minden jól megy. Páromat ez nem idegesíti, a gyerekeknek más az apja. Ha szenteste ketten vagyunk, neki az sem gond, de szeretteim úgyis eljönnek.

Esténként szörfölök a neten. Beírom az eszembe jutó, összes témába vágó szót, olvasom a számtalan linket. Elámulok, hányféle rákfajta van, és letaglózva nézem az egymással ellentétes véleményeket, amelyekben a hivatalos és nem hivatalos gyógymódokról vitatkoznak. A gyógyszerek nem egyformán hatnak mindenkire, a terápiát ki jobban bírja, ki kevésbé. Ki erre esküszik, ki arra. Most légy okos, Domokos.

Mit tegyek, ha rosszindulatú?

Megtehetem, hogy elutasítom a hivatalos álláspontot, műtétet, kemoterápiát, sugárkezelést, és természet-

gyógyászokra hallgatok. Csakhogy ahány, annyifélére esküszik. Kell ez nekem? Végtére is én bízom az orvosokban, nem hiába tanultak éveikig, és rossz tapasztalataim sincsenek. Tünetmentes háziorvosunk volt hosszú idő keresztül, aki fogfájástól női panaszokig mindenhez értett, és a szülészetre sem volt okom rosszat mondani. Azt gondolom, akikkel eddig kapcsolatba kerültem, tették a dolgukat, és igyekeztek gyógyítani. Persze csodák sajnos nincsenek. Ám akik panaszkodnak az orvosi ellátásra, nyilván túlzottan nagyigényűek.

Befekszem tehát adott napon a kórházba.

Még jó, hogy csak tíz órára rendelték be. Tömeg a folyosón, az ambulancia előtt, csak egy ápolónő néz ki időnként, csigalassúsággal halad minden. Az emberek türelmetlenek, hely sem jut mindenkinek, kevés a szék, a légtér. Hőhullámokkal küzdök. Két óra múlva kerülök sorra, amikor behív vérnyomást mérni. Száznyolcvan.

– Ajjaj – mondja aggodalmasan. – Szokott ilyen magas lenni? Nem vehetjük fel, ha nem megy lejjebb...

Micsoda? Két órája várok, és hazaküldene?

A nővér rendes, a számba spriccel, nyelv alá. Tíz perc múlva ismét megmér, akkor már csak százhatvan. Megjön az orvos is, megvizsgál, majd közli, felmehetek az osztályra, de ne siessek, két óra előtt úgysem foglaltatom el az ágyat, míg az előző beteg után rendbe nem szedték.

Az előző beteg még ott van, amikor fél kettőkor felmegyünk párommal, aki táskámat cipeli. Kényelmesen rakosgatja holmiját, ráérősen fecseg a ketteskével, pedig

kísérője – valószínűleg a lánya – ott türelmetlenkedik körülötte. Végre erélyesen rászólnak, amikor a nővérke beviszi a tiszta ágyneműt.

Ebédet kapok, elbúcsúzunk. Egyedül érzem magam megint. Magamra maradtam.

A hatágyas teremben pillanatnyilag négyen vagyunk. Én leszek a négyeske, és még egy új beteg van, akit szintén másnap műtenek, ő a hármás. Ugyanolyan riadt, mint én, és korban is közel állhatunk. Közös bajban gyorsan barátkozik az ember. Hamar összeismerkedünk, kiderül, ugyanaz a problémája, mint nekem. Sajnos, a családjában már előfordult ez a betegség, húgánál, aki még csak harminc körüli, két éve diagnosztizálták. Most én sopánkodom: – Ilyen fiatalon?

Estére már egész jó hangulat alakul ki. Hármaskával összebarátkoztunk. Az operáltak nyögdecselve beszélgetnek, mi igyekszünk segíteni, üdítőt tölteni, vagy kitámoogatni a fürdőbe. Este megint hoznak egy beteget vakbélgyanúval. Vacsorát nem kapunk, éjjel már inni sem szabad, infúziót kötöttek be. A nővérke irgalmából altatót kapunk, szerencsére egyikünk sem horkol, lehet aludni pár órát. A tyúkokkal oltjuk el a lámpát, a félig nyitott ajtón át behallatszik a nővérke jövés-menése, egy bikahangú férfi tréfálgozása a szomszéd kórteremből. Tíz után elcsendesedik, az altató is hatni kezd. Hatalmas ablakok engedik be az éjszakai derengést, a novemberi hideg kívül reked a falakon. A magány félelmetessége tölt el, erővel igyekszem szelíd, meleg, puha dolgokra asszociálni, sóváran áhítózom a mindent feledtető alvás után.

Reggel tízre írtak ki műtétre, de két óra lesz, mire a fiú értem jön, és folyosók hosszú során át a műtőbe tolja ágyamat. Már túl vagyok egy újabb infúzión, túl a csomó megjelölésén, amiből a sebész a vágás helyét látja, túl az előkészítő tablettán. Hármaska is visszakerült már, aludt, amikor betolták a helyére.

Átfekszem a műtőasztalra, majd letakarnak egy zöld terítővel. Ijesztő, hogy lekötözik a karjaimat, le ne essek. Miért esnék le? Igaz, a műtőasztal hihetetlenül, meghök-kentően keskeny. Vagy én vagyok túl kövér?

Minden csupa króm és acél, hideg csempe. Valahogy mégsem félelmetes. Vagy most már úgyis mindegy? Már nem félek, lesz, ami lesz. Krízishelyzetekben általában így reagálok.

Betolnak egy másik szobába, érzem, ahogy az asztal a helyére kattan. Műszereket szinte nem is látok, csak a műtőslámpát a plafonon. De nincs idő nézelődni. Vagy hatan sorakoznak fel, az altatóorvos bemutatkozik, mert előző nap nem ért rá, és már ott áll mellettem a főorvos, úgy látszik, ő maga végzi a beavatkozást. Kedvesen nyugtatgatnak. Már rákötöttek a vérnyomásmérőre, indul az altató injekció. Gépi lélegeztetés lesz. Mire elkezdek számolni, érzem, ahogy lassan hullok lefelé, egy mély kútba, puha, meleg sötétbe. Nem kellemetlen érzés, kisebb altatásban megéltem már ilyet. Utána már csak fel kell ébredni, és mivel orvosolták a bajt, azt gondoljuk, túl vagyunk a nehezén; az ébredés nagy lelki megkönnyeb-bülés.

Most viszont még újabb izgalmas hetek jönnek a szövet-tanra várva.

Halk hangokra eszmélek. Helyemen fekszem a kórteremben, a vakbélgyanús nő telefonál haza, mit hozzanak be neki. Körülnézek, már erősen sötétedik. Vajon mennyi ideig voltam a műtőben?

– Három órát voltál odaát – int Ketteske a szemközti szárnyban elhelyezkedő műtőblokk felé, melynek ablakai épp szemben vannak a mi szárnyunkkal. – Jól vagy?

Azt hiszem, igen. Semmi fájdalmat nem érzek, kellemsen heverészek az ágyon, nézegetem a sötétedő eget. Hármaska is felébredt már, összevetjük tapasztalatainkat. Majd felhívom a családot, hogy túl vagyok rajta, felébredtem. Mindenki látogatni akar, de ma tényleg nincs értelme. Holnap. Inni szeretnék, de estig nem szabad, magyarázzák társaim. A nővérke egyszer benézett, megkérdezte, hogy vagyunk, azután szaladt tovább, csak a vacsoraosztásnál jelenik meg újra. Gyógyszereket is hoz. Lecsepegett az infúzió, vacsorát nem kapunk, de inni lehet már, és az ágy szélére kiülve segít felvenni a hálóinget.

– Most pedig sétálni megyünk – jelenti ki határozottan, és belekarolva elővatoskodunk a mosdóba. Hálistennek nem szédülök, de jól esik visszatérni a biztonságos ágyhoz.

A kórház a város szélén fekszik, mint a tévésorozatban. Délelőtt ugyan zárva tartják az osztály ajtaját, de sokan megkerülik az intézkedést, ki a maga gondja, ki beteg hozzátartozója miatt jön-megy a folyosón. A sebészeten ez nem igazán örömteli, elég, ha délutánonként jönnek be látogatók. A kórterembe csak a takarítónő tolja be felmosó fáját nyolckor, egy ronggyal átabotában letörli a

falon végighúzódnó lámpasort, majd az orvosi vizit érkezik kilenc körül; utána a főnővér kötözi át a sebeket, és napi háromszor osztanak ételt. Ezen kívül csend lenne és nyugalom. Már ha nem szólnak a telefonok. Vakbélgyanús szinte le sem veszi a füléről. Nővér elvétve jön csak be, a fejünk mellett van egy csengő, hogy hívni tudjuk, ha valaki rosszul lett. Első este kipróbáljuk. Nem működik.

Négy napig tart a kórház, az ötödiken már haza liferálnak. Addigra megszokjuk a külső cég takarítására bízott mosdók bizonytalan párolgását; érthetetlen, a vezetőség sosem néz be a betegek mosdójába? Elbúcsúznak Ketteskétől és Vakbélgyanústól, négy új beteg érkezik, és miután megismerem Hármaska életének főbb mozzanatait, őszinte barátságot kötünk. Közös az érdeklődés, világnézet, szokások, stílus, ízlés. Mindig tudtam, hogy az átlagvéleményt testesítem meg, még félelmeink is hasonlóak. Csendben sustorgunk reggeltől estig, mohón átdu-máljuk az elalvás előtti félelmetes órákat, lapozgatjuk a látogatók hozta képes újságokat. Csak látogatási időben hagyjuk abba. Rossz érzésünket, hogy itt kellett találkoz-nunk, elmossa a sorstárs iránti barátság, a reménység, mellyel felvértezzük magunkat a közös rém ellen.

Harmadik nap derül ki, hogy Budafokon született. Megörülök, hisz földiek vagyunk, nemcsak sorstársak.

– Merrefelé laktatok? – faggatom érdeklődve. – Milyen környéken?

– A Duna parttól nem messze... De nem éltem én ott olyan sokáig – mondja elmélázva.

- Elköltöztetek? – kérdezem kíváncsian, és rácsodálkozom, amikor válaszol: – Csak én...
- Talán valami intézetben nevelkedtél?
- Nem, nem... nevelőszülőknél.
- Jesszus, amolyan Zsabamárinál? De hiszen nem vagy te olyan öreg... Nem a háború előtt születted, amikor az árvákat kiadták házakhoz, ahol aztán agyondolgoztatták és agyba-főbe verték őket... Meg aztán árva sem voltál...
- Hát, az úgy volt... – és mesélni kezd, de ez már külön történet.

Másnap, az ötödik napon elbocsátanak a kórházból. El-látnak a szükséges tudnivalókkal, a további ápolás már a családra marad. Sajnálom Ketteskét, senkije sincs, mint kiderült, és egyedül kell valahogyan ellátni magát, ha hazakerül. Idős asszony, hetvenen fölül, nehéz lesz neki nagyon.

- Talán a szomszédaim segítenek majd ebben-abbban – reménykedik bizonytalanul.

Régebben tovább tartott a kórházi ápolás, és emberséges megoldások születtek a betegek érdekében. Ma is létezik valamilyen szociális gondozás, de vajon ki intézi ezt? A kórház, automatikusan? Vagy a betegnek kell a hivatalokat járnia, aki szegény örül, hogy él? Ráadásul ma mindenre azt mondják: nincs rá pénz. Erre van? Nagyon remélem.

Hármaskával mi már egészen jól elvagyunk, ha nem is szaladva, de jövőnk-megyünk, bár valami bizonytalan gyengeséget érzünk azért. Interneten fogjuk tartani a kapcsolatot, döntjük el, és szeretettel búcsúzkodunk. Gyere-

keim mindenben segítenének versengve, főzéstől mosásig, de hát távol, más városban, országban laknak, nem kívánhatom tőlük, megvannak a saját feladataik. Így hiába erősködnék. Párom is megmutatná, hogy megállja a helyét, ha szükséges, és már első napon levest főz. Zacskós leves az alapja, és mindenfélét belezúdítt, amit talál itthon, de végül is ehető, és a szándék dicséretes. Másnap azért összeütök egy kis könnyű ételt, mozogni kell amúgy is, nem lehet ágyban tespedni.

Varratszedéskor ismét találkozunk Hármaskával. Már messziről észreveszem szöke, hosszú haját, alacsony, molett alakját, kissé imbolygó járását, ahogy megy a kórházba befelé. Férje bekíséri, majd eltávozik, vissza kell menni a munkahelyére. Lelkendezve köszöntjük egymást. Nyolcra rendeltek be, ugyan minek? Ilyenkor műtétek megbeszélése folyik, utána a nagyvizit, a főorvos, aki minket operált, tizenegy előtt nemigen jön az ambulanciára. Várunk hát órákig, szokás szerint. A beteg ideje sohasem drága az orvosnak.

– Mesélj addig a nevelőszüleidről – mondom Ilonkának, lassan megismerkedve egész élettörténetével.

Átírányítanak az onkológiára, mert a sebész főorvos szerint sajnos a szövettantól nem sok jót várhatunk. Ő már tapasztalt, látja a kioperált csomót, a környezetét, elég nagy biztonsággal képes megmondani, mire számítsunk.

Úristen, onkológia.

Milyen rémületes szó! Mindig szent borzadályal fordítottam el a fejemet, ha megláttam a feliratot. Hiszen akik oda kerülnek, halálos betegek, gondoltam, nem sok lehet nekik hátra. Icuka is szaporábban veszi a levegőt. Kiderül, hasonló hiedelmeket táplált.

– Minek jöttek ilyen hamar? – csodálkozik ellenben a főorvos asszony, mintha stréber módon odatolakodnánk, ahol semmi keresnivalónk. – A szövettani eredmény elkészültéig semmit sem tehetünk. Amikor biztos lesz, hogy a csomó rosszindulatú, csak akkor tudunk tovább lépni. Akkor jöjjenek csak vissza, ha a labor megerősítette!

– Gyere, üljünk be a büfébe, tegnap este óta nem ettem – mondja Hármaska, felborzolt idegeit nyugtatandó.

– Inkább máshova mennék, el a kórházból – vetem ellen, és hamarosan egy közeli vendéglőben üldögélünk, gyenge kapucsínók és szendvicsek mellett, életünk fordulatain, kiszámíthatatlan holnapokon töprengve, s gyermekkoráról kérdezem Icukát, hogy eltereljük gondolatainkat.

Megérkezett a szövettan eredménye. Hihetetlen, de kilenc hét telt el a műtét óta, írd és mondd... A karácsonyi ünnepek, az újév úgy tűnik, elvonták munkájuktól a laborosokat, mert ennyi ideig állítólag nem szokott húzódni egy lelet elkészítése... Jó ez, vagy rossz? – vacillálunk, miközben idegeink romokban hevernek.

Icukának már két napja megvan az eredmény, e-mailben értesített, hogy a daganata rosszindulatú, ahogyan azt a sebész sejtette. Képzelem, milyen gyatra lelki állapotban

lehet. Az enyém sem sokkal jobb, ez az idegőrlő vára-
kozás kilenc hétig életem egyik legrosszabb periódusá-
nak mondható, még ha nem is mutatom a család előtt.
Hármaskával számtalan levelet váltottunk ezalatt,
tücsköt-bogarat összehordtunk, hogy felvidítsuk egymást,
nagyban segítettek a neten keringő vicces videók és
szakállas humor is ebben. Még mindig nem tudom
elhinni igazán, hogy a legrémesebb betegség támadott
meg, még mindig reménykedem, hogy csak ártatlan kis
zsírcsomó. De minden reményemet összezúzza a sebész-
orvos, aki sajnálkozva nyújtja át a vészes bizonyosságot,
amikor a leletért megyek. Immár nincs kétség.

Újabb csapás. Lassan csak sikerül földre sújtania a sors-
nak.

– Valószínűleg vissza fogják küldeni az onkológiáról,
hogy megnézzük, nincs-e áttét... – habozik a főorvos.

– Az mit jelent, doktor úr? – mondom rossz sejtelmekkel.

– Sajnos újabb műtétet...

És nem téved. Icuka is eljött, az onkológián találkozunk.
Legelőször vért vesznek nagy gyakorlattal, igen ügyesen.
Rémüлетem nyilván kiül arcomra, mert a nővérke
bátorítóan rám néz.

– Nem kell megijedni... sok vért fogok még venni magá-
tól, higgye el... ne essen kétségbe, meglátja, lesz még idő,
hogy mosolyogva jön ide...!

Az onkológus átnézi leleteinket, majd megkérdezi, mit
szándékozunk tenni. A terápia attól függ, továbbterjedt-e
a testben a kóros folyamat, ehhez el kell dönten, biztosra
megyünk-e, tehát újabb műtéttel ismét kivesznek szöve-
teket belőlünk, vagy vaktában lövöldözünk, műtét nélkül.

– Mit javasol doktornő? – bámulom tanácstalanul. Várakozóan mosolyogva felvonja a vállát, és elhárító mozdulatot tesz.

– A betegnek kell eldönteni...

A fenébe. Már megint ez a szólam. Hogy dönthet a beteg, ha nem ért hozzá? Miért akarják a felelősséget mindig rám hárítani? Én tanultam évekig az orvosin, én jártam gyakorlatra, én esküdtem fel erre a hivatásra?

Végül megszán, és elmagyarázza, hogy a pontos diagnózissal nagyobb az esély a gyógyulásra, jobban megválasztható a kezelés, ezért nem ártana az újabb műtét, bár valószínűleg nem találnak áttétet.

– Hát akkor legyen... – sóhajtok nehezen.

– Akkor is, ha a karja érzéketlen lesz?

Tessék? Hogyhogy érzéketlen lesz? Hát a műtét ezzel jár? Ezt eddig miért nem mondta senki?

– Na, nem kell azért megijedni – mondja halvány mosollyal – nem száz százalék, hogy így lesz... És később javulhat a helyzet, csak éppen megbomlik egy időre a nyirokkeringés, hiszen átvágják a fő nyirok utakat... de legalább biztosan megtudhatjuk, van-e áttét, vagy nincs.

– És biztatóan teszi hozzá: – magának valószínűleg nem kell kemoterápia, csak hormonkezelés... Sugárkezelést is fog kapni műtét után.

Ennek megörülök. Nem ismerem a sugárkezelés hatásait, de a kemóról tudom már, hogy kegyetlenül igénybe veszi az ember immunrendszerét, attól hullik ki a haj, és a sok injekció tönkrevághatja a vénát. A reggeli vérvételnél azzal is kezdte a rokonszenves, ügyes ápolónővér, hogy

ezentúl szorgalmasan krémezzem be a karjaimat, akár naponta többször is használjak testápolót, mert erősen igénybe lesz véve a bal karom. Jobb oldalon lesz a műtét, azt a kart ezután még vérnyomásmérésre sem használhatom. Egészen feldob a lehetőség, hogy elkerülhetem a kemót. A hormonkezelésről nincsenek információim. Reménykedve nézek a főorvosnőre.

– Akkor ez egy jobb fajta rák... – kockáztatom meg, ám a doktornő komoran feleli.

– Rákból nincs jobb vagy rosszabb!

Újabb időpont egyeztetés. Mivel együtt betegeskedtünk, Icukát és engem ugyanarra a napra ír ki műtétre a kedves, nyugodt, negyvenes sebész. Megígéri, hogy lehetőség szerint egy szobába kerülhetünk, ha már így összebarátkoztunk. És valóban, két hét múlva, miután ismét végigszenvedtük a betegfelvétel nyűgös óráit, már ismerősként üdvözölnek az osztályon mindkettőnket, és ugyanabban a szobában kapunk ágyat, a folyosó végén. De micsoda változás; ágyaink kényelmes matraccal párnáztak, elegáns kapcsoló – távirányítóval mindenhogyan állíthatóak, rendkívül komfortos és praktikus az egész. Szinte teljesen újak, akárcsak az éjjeli szekrények az ágyak mellett. Hamarosan kiderül, a kórház ajándékba kapott valahonnan Európa nyugatibb feléből egy csomó ilyen ágyat, és a sebészetet látták el velük; cserébe pedig mi is tovább adtuk a tőlünk leselejtezett fekvőhelyeket nálunk szegényebb országokba. Nagyszerű megoldás. Legalábbis engem nem zavar, nem kapom fel a vizet, hogy más levetett holmiját használjuk. Bár minden osztályra jutna belőlük.

Egyelőre ketten vagyunk, már rutinosan rendezkedünk az egyenruha – hálóing és köpeny – felvétele után. Hoztunk újságokat, de nincs kedvem a bulvárhoz, láthatóan Icuka is inkább társalogna. Befut a testvére is. Egy tanfolyamról mesél, amit nemrégiben végzett el, mert szükségessé vált munkájához a számítógép ismerete, majd kérdezet, hogyan éltünk, amikor iskolába kerültünk. Érdeklődése őszinte, ugyanakkor meglepő, mennyire nem ismerik a harmincasok valójában a Kádár-korszakot, milyen sok téves elképzelést hordoznak erről, mennyire torzítja a politika a történelmet. Következő napokban, míg szorgalmasan látogatja Icukát, kivesézzük ezt a témát.

Újra itthon nyalogatom sebeimet. Túl vagyunk a második műtéten, komplikációk nélkül; bár az altatóorvos azt állítja, a műtét utáni várakozás alatt, míg vissza nem vittek az osztályra – légcső görcsöt kaptam, nagyon megremítve őt, hiszen gép lélegeztetett, csövekkel volt tele a szám. Ám érdekes módon a főorvos nem tud erről; hüledezve néz, amikor rákérdézek, hogyan történt? Meghökkenését látva én is elcsodálkozom, hogy is van ez? Talán az altató orvos csak kitalálta? De nem forszírozom tovább a kérdést, elbúcsúzom. Fő az, hogy nem lóg már belőlünk műanyagcsövön himbálódzó, kézigránátra emlékeztető edény a nedvek elvezetésére. Gyógyul a vágás, naponta kötözzetem, varratszedésnél a főorvos meg is dicsér érte. Mégis beszúr egy tűvel, mert némi összegyűlt vért vesz észre egy helyen. Már föl sem veszem. Edződöm.

Most, ez alkalommal villámgyors a labor; csekély két hét alatt kiderül, nincsenek áttétek sem nálam, sem Icukánál. Nem vagyunk vallásosak, de hálát adunk az égnek, a mázsás kő legördült rólunk. Talán van még esély a gyógyulásra, talán vissza lehet fordítani a folyamatot... Mert a rák folyamat, életmódbetegség, a legyengült immunrendszer elleni támadás. Esszük a zöldséget, vitaminokat, csírát, igaz, az orvosok nagy része lenézi ezt a felfogást. Kevés kivételtől eltekintve szájukat biggyeszti, ha megkérdezem kell-e valamilyen táplálék kiegészítőt fogyasztani, vagy életmód változtatást kezdeni. Érthetetlen. Könyvek tömegét írták, komoly intézetek sokasága foglalkozik a világban az étkezés szervezetünkre gyakorolt kikerülhetetlen hatásaival, a hivatalos orvoslás meg egyszerűen nem foglalkozik vele. Kisebbik lányom viszont már kész tudós ebben a témában, a véletlen úgy hozta, hogy elvetődött egy Floridában ötven éve működő intézetbe, ahol rákellenes terápiával foglalkoznak. Alkalma nyílt olyan betegekkel megismerkedni, akik ezzel a módszerrel sikeresen legyőzték a rákot, s most tapasztalatait lelkesen és mély meggyőződéssel nekem is átadja.

Az onkológus eldönti, hogy Icuka kemót és sugárkezelést kap, az én szöveteim pedig a hormonokra érzékenyek, ezért hormonkezelésben és sugárterápiában részesülök. Előzőt azonnal elkezdjük; legnagyobb meglepetésemre és öröömre nem injekciókúra formájában, hanem tablettában kapom a kezelést. Szegény barátnőmet másnapra visszarendelik; kezdődik a kemoterápia, ami hatszor két napos bennfekvést jelent, mialatt folyamatosan adagolják

vénájába a baromi erős antibiotikumokat. Elanyátlanodva simít végig karomon.

– De kár, hogy nem együtt leszünk... már úgy megszoktalak...

Hat ilyen alkalom vár rá. Kéthetente kell befeküdnie a kívül kissé lerobbant, de belül makulátlan, barátságos, világos onkológiai osztályra, hogy a gyógyító adagot becsepegtessék neki. A második után kihullik a haja, ezt éli meg a legnagyobb csapásnak, hálistennek, mondom neki, bár tudom, hogy ijesztő, ha a haj csomókban hullik ki. A parókák korában én ezt mégis kisebb bajnak tartom, főként, miután a haj újra kinő később; mint ahogy ez be is következik, körülbelül fél év múlva.

Addig rövidere vágott, szőke parókát visel, a tébé térítésmentesen biztosítja számára. Új nője van a férjednek, viccelődöm vele többször is a következőkben, de intő jelként észreveszem, hogy savanyúan elkomorodik.

Fémes ízt érez szájpadrólása hátsó részén, és enyhe émelygést két-három napig, jelenti pár nap múlva a neten. Egy darabig csak itt találkozunk. Azon kívül fáradtabbnak érzi magát a megszokottnál, de egészében véve jól viseli. Én is hasonlóképpen vagyok. Naponta többször eláraszt a hőhullám, de ezt már ismerem, eddig is volt ilyen, igaz, sokkal ritkábban, kevésbé intenzíven. A hormonkezelés hatására gyakoribbá vált.

A hormonterápia kezdetén megkérdezik, hova járnék sugárkezelésre? Mert mint kiderül, minden nap kell sugarazásra járni, a hétvégeket kivéve.

– Kaposvárra menjen, innen a kórházból kisbusszal hozzák-viszik... – kapacitál a doktornő.

Kaposvár? De hát Pest itt van egy köpésre, miért mennék Kaposvárra? Pesten két kórházban van megfelelő szerkezet, csak nem fogok huszonöt napig naponta Kaposvárra járni, leromolva, fáradtan, rosszulletekkel küszködve?

– Pestre szeretnék járni – kérem a doktornőt. Nem nagyon tetszik neki, ki tudja, miért, de szótlánul megírják a beutalót. Talán szerződésük van a kaposváriakkal, talán más az ok. Én minden esetre ragaszkodom az országos intézethez, Panni lányom ismerősei máris ajánlottak ott orvost, aki lelkiismeretesen látta el őket betegségükben; szívből javasolják, ahhoz forduljak. Még háromhavi tabletát felír a főorvosnő, azután elbocsátanak. Kontrollra csak akkor jöjjenek, ha rosszul lennének, vagy vége a sugárkezelésnek, netán elfogy a gyógyszer.

Az intézetbe bejelentett időpontra megyünk párommal. Keskeny, dimbes-dombos utcák, egy kanalat nem lehet leejteni a kocsik között, a parkolásnak lőttek. Kanyargunk néhány kört, mire elgyötörten kiszállhatunk, jóval távolabb, félig a járdaszigetre húzódva. Megállapítjuk, hogy kemény dolog lesz a parkolás, egyszerűbb volna megállni valahol messzebb, és tömegközlekedéssel ide jönni. Hihetetlen, hogy ahány kórházba vagyunk kénytelenek ellátogatni, a parkolási helyzet mindenhol katasztrofális, holott beteg, fáradt, szédelő, botorkáló emberek sokasága keresi fel őket.

Meghökkenve nézünk szét a bejáratnál. Nagy, eleven előcsarnokba lépünk be, ahol úgy zajlik az élet, mintha nem is betegek közlekednének, mintha egy színházi büfében vagy pályaudvaron lennének; élet, pezsgés, vidámság,

finom kávéillat, újságok. Még huszonötször csodálkozunk, plusz nyolc ráadás, de közben észrevevesszük azért, hogy kísérő nélkül szinte senki sem jön; hogy a kísérők nyüzsögnek, nem a betegek; hogy a vidámság mögött sokszor húzódik meg a kétségbeesés; hogy a tettetés legalább olyan gyakori itt, mint az őszinteség. Halálos kór ellen küzdenek, nem gyerekjáték folyik.

Az orvosra itt is várni kell, hiába az előre bejelentkezés. Már nem mérgeledünk, megszoktuk, mégis állandóan bosszant a szervezetlenség, a nővéreknek a betegek ideje iránti közönye. Minek kell nyolcra odahívni valakit, ha a doktor csak tíz körül kezdi – rendszeresen – a rendelőt? Dél lesz, mire a színe elé kerülök. Reggel hatkor indulunk otthonról. Természetesen étlen-szomjan.

Kövérkés, alacsony, pocakos ember néz rám, ritkás ősz haj keretezi pufók, piros arcát, mely elpattant véredények hajszálereivel van tele. Kedvesen megvizsgál, és mentegőzik, hogy ilyen sokat kell várni. A várólista azonban még őt is meghökkenti, egy sima PET CT-re majdnem két hónapos a várakozás. Ez mindenképpen szükséges a kezelés előtt, ennek alapján készítik el a sugárdózis helyének és nagyságának tervezését. Időpontot egyeztetünk. Elszemtelenedek, és megemlítem újdonsült barát-nőmet. Némi rábeszélés után az ő nevét is bejegyzik a gépbe, így remélhetőleg nagyjából egyszerre kell majd a kezelésekre eljárnunk.

Valóban így alakul. A kemoterápia, a CT felvételek elkészülte után megkezdődik a sugárkezelés.

Közben eltelt három hónap. Folyamatosan szedem a tablettákat, kiderül, hogy ezt évekig kell majd tennem, ami nem olyan nagy baj, de közben derült égből villámcsapásként azt is megtudom, hogy a csomó kiújulhat. Hiába operálták ki, sugarazzák a helyét mintegy kiégetve, a daganat ismét elkezdődhet és megnövekedhet, újabb és újabb próbatételek elé állítva testet, lelket. Ez a rák egyik igazi veszedelme. Vagy ha nem operálható.

Ezt a rettenetes gondolatot emésztjük Icuakával a sugárterápia első napján, az intézet nyugalmas kertjében. Olyan békés minden, olyan barátságos és szép, dímbesdombos környezetben, ápolt parkban nyíló virágok és árnyas fák, a kerti padokon elszórtan üldögélő járó betegek. Ide ültünk ki a várakozás idejére, ami meglepő módon nem is olyan sok, inkább abból fakad, hogy távolról járunk, és pontos emberek lévén, nem szeretünk késni. Maga a kezelés rendkívül szervezett, flottul, rendezetten folyik minden, még arra is gondoltak, hogy halk zene nyugtassa az idegeket a föld alá épített váróteremben. A sorrend mindig ugyanaz, így nagyjából kiszámítható, mikor kerülünk mi a gép alá, addig oly jól esik a zsendülő természetben, a frissen nyírt fű illatában beszélgetni, vagy nézelődni, nem gondolkodni, csak vegetálni melán.

Miután egy speciális gépen felvételek és tervezés alapján megjelölték filctollal a sugárkezelés helyét, a gép termében fel kell lépni egy magas, keskeny asztalra, melyre előzőleg ráterítették a személyre szóló műanyag takarómat. Ezt a kis darab anyagot minden alkalommal

magammal kell hoznom, vetkőzés után ezzel takargatjuk magunkat a hosszúkás folyosón, mely a gép termébe vezet, még beljebb a föld alá. Ugye, a sugárveszély... Másnak átok, nekünk a gyógyítást szolgálja.

Kemény az asztal, de sebaj, a kezelés csak pár perc, sőt maga a sugárzás csak kétszer fél perc, jobbról-balról. Egyedül vagyok, a nővér kimegy, amint beállította a gépet. Mozdulatlanul kell feküdnöm, fejem fölé emelt karokkal, egy-egy rudacskába kapaszkodva. Öt perc alatt garantáltan elzsibbadok. Fejem fölött a gép járja a maga beprogramozott útját, halk bűgást bocsátva ki magából, amikor a kobaltot sugározza. Elönt a forróság.

Másnap már ismerős minden, hamarosan rutinosan vándorunk fel a dombra az intézet bejáratához a metrótól; végig a tekervényes folyosókon, lépcsőházakon; és mert közben a fővárosba berobbant a korai kánikula, lero-gyunk a hűvös földalatti terem székeibe. Már ismerősként köszöntünk néhány beteget, és amint túlesünk a kezelésen, mielőtt nekivágnánk a hazaútnak, erőnket összeszedve a kert árnyas fái alatt időzünk egy keveset.

Icuka férje mostanában nem kíséri barátnőmet. Habozva kérdezek rá, mi oka van ennek, nem akarok darázsfészekbe nyúlni, bánatot okozni. Ez a betegség vízv választó lehet a családi életben, a házastársak némelyike nem tud megbirkózni a gondolattal, hogy az életük megváltozhat; hogy a párjuk esetleg nem lesz a régi már; hogy talán nekik is többet kell letenni az asztalra törődésben, ápolásban, szeretetben, mint eddig. Netán, hogy elveszíthetik a másikat. Próbatétel ez a javából, és az akadályt nem

mindenki veszi sikerrel. Megértem, de hogyan is érthetnék egyet velük?

Náluk is ez a helyzet. Icuka arra gyanakszik, férje barát-nőt talált a munkahelyén, míg ő a bajával volt elfoglalva, és otthon ápolta magát. Hősiesen tartja vissza könnyeit, és maga elé meredve, elszorult hangon mondja.

– Ne is beszéljünk róla...

– Mondd csak, hogyan ismerted meg a férjedet? – fag-gatom, s lassan kisimul az arca, mosolyogni kezd. Sajnos nem sokáig. Feltör sok jó és még több rossz emlék, egy jellemző esetet idézek is tőle.

Pár hónap telt csak el az esküvőjük után, amikor idézés érkezett a rendőrségről. Ugyan Icukának címezték, közle-kedési vétség megjelöléssel, de a lány semmi kihágásra nem emlékezett, még egy parkolási vétségre sem. A kocsi az ő nevéen volt, de mivel akkoriban főként férje használta az autót, nem volt nehéz kitalálni, ő követhetett el valamit. – Tudsz te erről? – dugta orra alá a papirost. Hosszasan nézegette, mint akinek fogalma sincs a dologról. – Valami csak történt, ha ezt a levelet küldték... – mondta Ilonka éberen figyelő nevelőanyja. A férjecske vonakodva szólalt meg, mintha lassan jutna eszébe. – Ja igen... már emlékszem... Csak a barátját vitte haza egyik este, és áthajtott egy pirosra váltó lámpánál. A rendőr meglátta, sípolni kezdett, ők azonban nem álltak meg. Nyilván sikerült felírnia a rendszámot. – Miért nem álltál meg? – gyanakodott a nevelőanya. – Hát... volt bennünk egy kevés... – ismerte be a férj. – Te részegen vezettél? – képedt el Ilonka. – Arról nem is beszélve, hogy alap-szervi gyűlésen voltál állítólag... – Utána beültünk vala-

hova... A haverommal ketten... Nem is voltam részeg. Csak ittunk egy keveset... – És most menjek be a rendőrségre, azzal, hogy a férjem ittasan vezetett, azért nem állt meg? – Na igen... én is attól félek, hogy elveszik a jogsimat... – Abban biztos lehetsz – vetette közbe a nevelőanya ingerülten. – Ilonkának kéne magára vállálnia... – Micsoda? – kiáltotta a nő. – Más vigye el a balhét, helyetted? – Úgyse tudják, ki vezetett... sötét volt már... és azt sem tudják, hogy ittam...

– Ha elköveltél valamit, vállald érte a felelősséget – méltatlankodott a nevelőanya. – De akkor elveszik a jogsit...

Hát igen. Nem akarták, hogy így legyen. Szerették őt. Látva lanyhuló ellenállásukat, a fiú erőre kapott. Kezelésbe vette őket, felváltva bizonygatta érveit, kért, ígértetett, sóhajtozott három napig, míg Icuka meg nem jelent a hatóságnál.

Rendőrnő fogadta, a sarzsiját nem ismerte. – Miért nem állt meg az intézkedő rendőr sípjára? – nézett fel az aktából. Most adhatta volna elő, hogy nem ő vezette a kocsi, mégis szolidárisan hallgatott. – Bizonyára nem hallottam... – nyögte ki végül. – Más sem? Nem egyedül volt az autóban... négyen ültek benne, ahogy látom... Igen? Négyen? – A rendőr nem látta, ki vezetett, de négy fejet látott – világosította fel a rendőrnő, és várakozóan nézett Ilonkára, aki nagyot nyelt. – Nagyon sajnálom... biztosan szólt a rádió... Hiszen mondja, hogy többen voltunk... én egészen biztos, hogy megállok, ha látom a rendőrt intézkedni... de nem vettem észre. Bocsánatot kérek. Még nagyon friss a jogosítványom... – No igen... valóban. – A nő tűnődve, éles tekintettel nézett rá, mintha a veséjéig akarna hatolni, majd néhány perces csend után döntött. –

Hát máskor jobban figyeljen, rendben? – Igen... köszönöm szépen...

– A határozatot hamarosan kiküldjük. Nem büntetem meg, mert kezdő vezető, és nem hiszem, hogy vaj lenne a füle mögött... de ezentúl halkabbra vegye a rádiót. A hangerő nem zavarhatja meg a közlekedés rendjét.

Megúsza hát ezt is. Megmaradt a vezetői engedély, és a megkönnyebbülést hozó büntetlenség eufóriájában játszva söpörte el a gyanakvó kérdéseket, melyek a velük időző lányokra vonatkoztak, mondván, hogy nem is emlékszik már rájuk, annyira nem voltak fontosak; mindent Bütökre kent, a haverjára.

Icu ma kisírt szemmel fogad. Előbb érkezett, hátha többet beszélgethetünk. Faggatásomra kiböki, az anyós felhívta őt, hogy elkérje azt a festményt, melyet az esküvőjükre ajándékozott, és azóta nappalijuk ebédlőjében lóg a falon. – Szerintem Pali hamarosan elhagy... – erednek el a könnyei. – És ezért kérné vissza? Nehogy nálad maradjon? – Igen, attól tartok... – Annyira értékes az a kép? – csodálkozik párom. – Valódi Szász Endre... – De mégis, mit mondott? Mivel indokolta, hogy visszakéri? – Nem mindegy? Hogy át kell tisztíttatni... – Nem lehet ennyire szemét... – sóhajtom, miközben tudom, hogy igenis lehet. Párom elmegy kávéért. Csendben ülünk, majd Icuához fordulok.

– Te jó viszonyban voltál az anyósoddal?

– Hát...

Anyósa, ez a tüchtig háziasszony, aki remekül főzött, és általában mindenhez jobban értett, ebédet készített, amikor egyszer váratlanul beugrottak hozzájuk fiatal házas-

ként. Épp a vágódeszkán trancsírozta a húsokat, míg após az utcán beszélgetett a szomszédsággal. Kisvárosi, családi házas környék, vasárnap délelőtt sokan az utcán mosták a kocsit, napoztak az udvaron, vagy dolgozgattak a kertben. Férje kint maradt a faterral dumcsizni, Ilonka udvariasan felajánlotta a segítségét. – Hogyhogy marhát főzöl? – csodálkozott, amint a húst meglátta. Apósa gyakran kifejtette, mennyire utálja a marhahúst. – Pörkölt lesz belőle, nokedlivel. – De hát apósom nem szereti... – Na és? Nem is fogja tudni, hogy mit eszik... – legyintett lekicsinylően. – Azt hiszed, elárulom neki? Ja? Úgy könnyű.

Őneki legalábbis az volt; Icu még évekig nem felejtette el, mai napig rosszallja, mennyire könnyedén tette túl magát párjának kíváncsain, szokásain, saját tetszésére alakítva azokat; milyen lelkiismeret furdalás nélkül csapta be sima, sőt kedves szavakkal, mikor besöpörte a jó ebédért járó dicséretet. Bár apróságról volt szó, mégis megingatta belé vetett bizalmát; a gyanútlan fiatalság egyenességével szilárd meggyőződése volt, hogy aki kis dolgokban megbízhatatlan, attól a nagy stiklik sem állnak messze. S mivel anyósa már kiforrott egyéniség, középkorú asszony volt, tettét még az ifjúság meggondolatlansága, butasága sem mentegethette Ilonka szemében.

Tűz a nap, szinte éget. A korai kánikulában fáradtan vánszorgunk az intézet kapujához. Lassan közeledünk a kezelés félidejéhez, és nagyon megvisel a hőség, a fülledt meleg, a változó frontok hatása, melyek ezeket a napokat jellemzik. Hőhullámain állandóan előjönnek váratlanul. Egyik percben normális a hőháztartásom, másikban folyik rólam a víz. Gyengének érzem magam, és bizonyta-

lanul járok. Állandóan rettegek, el ne ájuljak az utcán. Belekapaszkodom páromba, aki hűségesen szuszogva, nehézkesen kaptat mellettem az emelkedőn. Milyen jó, hogy nem egyedül kell ezt végigcsinálnom! Milyen jó nekem, hogy párom és gyerekeim egymással vetélkedve ajánlgatják segítségüket! Igazán szerencsés ember vagyok... ha nincs ez a betegség. Elérzékenyülök naponta többször. Síró pityogó... – csúfolom magam titokban.

Ezért is érzem át olyan mélyen barátnőm helyzetét, aki tragikus arccal mereng a távolba, és csak egy szót bír kinyögni, mielőtt sírva fakadna. – Elment... – Csak úgy? Minden előzmény nélkül? – kérdezi részvétellel párom, aki sok mindent nem hallott Icuka történetéből. – Voltak azért jelek... de nem hittem volna, hogy a saját cégénél... mindig azt mondta, házinyúlra nem lövünk... – felém fordul. – Azért is nem akartam állami vállalatnál dolgozni... nehogy valaha is rosszat higgyen rólam. Csak szépet és jót mutattam... fél órával előbb keltem, ne gyűrötten, mosdatlanul, kócosan lásson... – Mert különben kiábrándul? – kérdezem fejcsóválva, míg az intézet parkjában üldögélünk.

Anyósa nála járt, elvitte a Szász Endre festményt. Meg egy régi kristály vázát. Meg az új magyar lexikon sorozatot. Holott ezek közös szerzemények.

– Lehet... Nem gondolkodtam ezen később sem... És az idő igazolt. A fiam születésekor már beengedték a férjeket is a szülőszobába, és amikor megkérdezték őt, részt óhajt-e venni az aktusnál, tüstént nemet mondott.

– De a házasság lényege pont az, hogy rosszat és jót együtt viselünk! Hogy a rossz oldalunkat, a rosszked-

vünket, a csúnyaságunkat is bizalommal megmutatjuk a másíknak... – mondom elfeketedett kedvvel.

– Én már akkor is féltem ezt tenni... Tudat alatt persze, magamnak sem vallva be. Már nem bíztam benne, de egyszerűen nem tudtam elhinni, hogy nem bízhatok... Hiszen ahányszor megharagudtam és szakítottam volna, mindig elsimította, kimagyarázta, megbékített. Újra és újra győzködtem magam, miután összeházasodtunk, és az intő jelek nem maradtak abba: – miért vett volna feleségül, ha nem szeret? De szeretett ő, valóban, – csak hát a maga módján! – Na persze...

Fekszem a gép alatt. A sugárkezelés félidejénél tartunk, állapítja meg adatlapomról a behívó ápolónő, aki szak-szerűen eligazgat, majd kimegy a teremből. A gép útjára indul. Fekszem moccanatlan, ám ahogy a mozgó gép fölém érkezik, nem megy a másik oldalamra, hanem szokása ellenére megáll. Mi ez? Mi történt? Hallom a kapcsolat hangját, ez jelzi a sugarazás elindulását. De hát nem így kell! Nem így szokták csinálni! Halló!

Nem mozoghatok. Ha mozgok, össze-vissza ér a nyaláb, nem a kellő helyen, és még betegebb leszek. Másrészt viszont most amúgy sem a kellő helyen van... Mit csináljak? Kiabálok, de semmi nem történik. Pedig valami nagy baj van, az ápolónő tévedett... A fél perc már rég letelt, és a gép nem áll meg, ahogy szokott.

Úristen. Én kész vagyok. Sugárfertőzést kaptam... Nekem annyi. A kobalt szétéget, az tuti. Szemem előtt peregni kezdenek életem képei, közben vészes gyorsasággal próbálok eldönteni, tévedhetett a nő, vagy nem? Felpattan-jak minden tiltás ellenére, vagy sem? Élet, vagy halál?

Ordítok, mint a fába szorult féreg, hogy jöjjön már valaki. De semmi sem történik. Meghalok, most már biztos.

Végre megáll a gép, elhallgat a bűgás. A nő gondtalanul bejön. Én leizzadtam. Patakszik rólam a víz. – Nem halotta, hogy kiabálok? – támadok rá elhaló hangon. – Ja, maga volt az? Valamit hallottunk... – válaszolja csodálkozva, miközben matat a gépen. – De hát miért kiabált? – Mert nem úgy működött, ahogy szokott... a gép... rosszul állította be! Most mi lesz velem? Sugárfertőzést kaptam?

A nő mindkét kezét arcára csapja. Elszégyelli magát.

– Jaj, bocsásson meg... elfelejtettem mondani... Nincs semmi baj, félidőben mindig csinálunk néhány felvételt... csak ezután fogja kapni a szokásosat...

A kurva nénikédet.

És még csodálkoznak, miért csökken az orvosok, ápolók megbecsültsége... Mellesleg a kórházi osztályokon egy ápolónő szaladgál naphosszat ötven emberhez, ugyanakkor különféle rendelőkben három-négy asszisztens mereszti a fenekét és iszogatja kényelmesen a kávéját. Sokfelé lélektelen közöny, a kötelező minimum, arcpirító nemtörődömség. Tisztelet a kivételnek; ami sajnos egyre ritkább... Hol vannak az igazgatók, a vezetők? Miért nem szervezik jobban a munkát? Különösen, hogy rengeteg a beteg, ápolónőképzés meg mintha nem is lenne... Fiatal lányt nemigen látok az egészségügyben...

Felháborodva említtem az esetet a parkban üldögélve. Icuka legyint, volna pár dolog az egészségügyiek hozzáállásáról, amit mesélhetne. Ami azt illeti, mesél is. Például a kis Bettiről, unokahúgáról. A gyermek szép

súllyal született, apró anyja nehezen hozta világra, kétheti túlfordás után. Minden rendben volt vele, szépséges kék szeme és fekete, nagy haja volt, gyönyörködött benne a család. De mint minden csecsemő, ő is besárgult, így elővigyázatosságból inkubátorba tették egy-két napra. Akkora volt, hogy szinte kitöltötte a szerkezetet...

A napok teltek, de Bettit sehogy sem akarták kivenni a kék fény alól. Illetve, azt kikapcsolták, de továbbra is a búrában volt. Már haza kellett volna menniük, és még mindig semmit sem mondtak. Csak az elbocsátás napján közölte a gyermekorvos, hogy a babának még maradnia kell. Meghökkenve néztek rá. Hogyhogy? – Sajnos, nem úgy gyógyul, ahogy vártuk... – De hát mi a probléma? Csak nincs valami baj? – kérdezték ijedten. Az orvos összeférhetetlen génekről és vércsoport problémáról magyarázott. A kislány rh negatív lett, de nem ez a baj, hanem a férj és a feleség vércsoportja közötti összeférhetetlenség lépett fel, mondta; igen ritka betegség, tízezerből egy ilyen akad; nincs gond, de sajnos kezelni kell egy-két hétig. Hát, annyit még kibírnak valahogy, fő az, hogy rendbe jöjjön.

Fájó szívvel mentek haza nélküle, és megszervezték, hogy minden nap bevigye valaki az anyja fejte tejet, cumisüvegben. Ezt kapta Betti a köztes időkben, a kórházban pedig az anyja egy félreeső szobában mindig megszoptatta, míg látogatták.

Eltelt egy hét, eltelt kettő. Semmi változást nem láttak azon kívül, hogy előjött a szájpenész, és váladékozott az orra. Ellenben gyűltek rajta a túsűrások, szegénynek a pici kezecskéi, ujjacskái is össze voltak szurkálva. Naponta kétszer vettek vért tőle.

A negyedik héten a szülők már nagyon idegesek voltak. Barátnőm is bement velük látogatni, s amíg a babát szoptatták, körülnézett. Épp nagy szaladgálás volt a folyosón. Ijedt izgatottság lengedezett a levegőben. – Mi történt? – kérdezte nyugtalanul a kismama. – Nem tudom, valami nincs rendben. Várjatok csak, majd én körülszimatolok...

Kiderült, hogy egyik baba kezét eltörték az ápolónők. Szülei felháborodva kiabáltak a belső teremben, az üveggel mögött, ahová gyorsan beterelték őket. Icu elment a másik orvos után, aki hamarosan megjelent, és kényszeredetten hímezett-hámozott. – Mondják már meg, mi baja van a gyereknek! – dörrent rá a férj. Az orvos valamit motyogott az orra alatt, latin szavakkal keverve, nehogy megértsék. – A kislányom egyre betegebb lesz... szájpenészt kapott, és meg is van fázva. Agyon szurkálják, látjuk... Miért kell neki ennyi injekció? – A gyulladás miatt... – Gyulladás? Miféle gyulladás? – hördült fel a férj. – Ami miatt még nem mehet haza... – Márpedig mi hazavisszük! – jelentette ki a férj határozottan. – Nem-hogy javítanak rajta, de egyre betegebb lesz! Egy percre sem hagyjuk itt tovább! – Hát... csak a saját felelősségükre vihetik el...

Össze is csomagoltak, de előbb alá kellett írni egy papírt, hogy a csecsemőt kiadják. Még aznap estére kihívták a helyi körzeti gyermekorvost, aki azóta járt hozzájuk, mióta az első gyermek Icu családjában megszületett. Ez a kerekfejű, alacsony, szemüveges emberke hümmögve vakarta kopaszodó fejét, amikor elolvasta a zárójelentést. – Nahát... nem mondom... vétkes könnyelműség... – Mi az, doktor úr? Mit írnak?

– Tudják, most már értem, miért nem adták ki eddig a kicsit... vesemedence gyulladás... jól megfázhatott...

annyi antibiotikumot kapott, mint egy ló... – Nagy baj van, doktor úr? – sápadtak el. – Most már nem. De jól tették, hogy hazahozták, annyit mondhatok. Ki tudja, mit szedett volna össze még ott... biztos rányitották az ablakot! Hanyag egy népség...!

Két hétig kellett jönnie minden nap, míg szegény kis Betti meggyógyult teljesen.

Nos, hát eltelt... Vége a kezelésnek, a mindennapos tortúrának, ami annyira megviselt minket. Másfél hónap telt el az életünkben a sugarazással, másfél hónap, melyet szebben is eltölthettünk volna. Kevesebb izgalommal, törődéssel, hangulat és hőhullámmal, halálfélelemmel.

De mit szólnának erre azok, akiknek nem adatik meg, hogy operálható rájuk, kezelhető csomóik legyenek...? Akik megkapták a betegséget, és nem vehették fel a harcot vele? Boldogan elfogadnának ennyi kellemetlenséget, ha cserébe életben maradhatnának. Úgy hallom, vannak olyanok is, akik inkább elutasítják a kezelést, vallási okokból, önbizalomhiányból, vagy az orvostudománnyal szembeni előítéletek és egyéb félelmek okán. Ne tegyék, ha tehetik! Kérem! A kezelhető betegség további hosszú, szép éveket, évtizedeket biztosíthat még mindenkinek; napról napra olvashatjuk, és egyre többször tapasztalhatjuk, akár személyesen is, hogy ma már a rákból sokan gyógyulnak, újabb és újabb gyógyszerek, gyógy módok segítenek, és a természetes, friss zöldséglevék enzimeivel kombinált szokványos orvosi kezelésen túl, életmódváltással, a gyógyulásba vetett hit segítségével magunk is sokat tehetünk ellene. A hormonkezelés öt évig tart általában. Kemoterápiát többnyire hatszor alkalmaznak, nagy dózísú antibiotikumokat vénába fecskendezve, két

napos kórházi bennfekvéssel, felügyelettel. Ezt megismételhetik szükség szerint, egyéne válogatja, mennyire van szükségünk, hogyan hat a szervezetre. Később negyedévente kontrollvizsgálatokat végeznek, ezek is egyénre szabottak. Öt évig tart ez az intenzív ellenőrzés, utána már csak fél-egy évente kell ismételni. Ilonkával a nyolcadik évünkbe léptünk. Vannak időnként kisebb, élhető egészségügyi problémáink, de ez korunknak is betudható, és a csomó eddig nem jelentkezett újra, reménykedünk, hogy nem is fog...

Férje elvált tőle ez alatt az idő alatt, de barátnőm ma már azt mondja: – Hulljon a férge...! Megismert egy özvegyembert a rendelői várakozások alatt, és nemrégiben összeköltöztek... És én...? Köszönöm szépen, én is megvagyok. Írni kezdtem a betegállomány idején, és otthagytam a munkahelyemet. Sok minden történt velem, és remélem, még történni is fog.

*